Pous tourris!

Het is mistig en Jeroens aandacht is geconcentreerd op de weg, maar niet zo volledig dat het geneuzel op de autoradio via het andere oor direct weer naar buiten lekt.

Het zinnetje, nou ja, zinnetje.... De twee woorden blijven nazeuren in z'n hoofd. Pous tourris. Wat hij daarmee had willen zeggen? Oh ja, natuurlijk: Tous pourris, allen verrot.
Het gebeurde wel vaker, vooral als hij alleen was in de auto. Spontane, hardop uitgesproken zinnen, of flarden van zinnen, een warboel waaraan toch geen letter ontbrak. Soms alleen wat letterverwisselingen: Jij gent bek. Soms een lettergreepsoep: Ik hou van tomakken gebaten. Een enkele keer een lange zin geheel overhoop, alleen te reconstrueren door minutenlang mentaal puzzelen.
Gek eigenlijk. Tijdens gesprekken overkwam het hem zelden of nooit. Tijdens voordrachten eigenlijk ook niet. Alsof z'n brein zich vrijer voelde als er niemand in de buurt was. Baas in eigen schedel, in woord gebrachte ideeën vormen zinnen als gedachten, één knot linguistieke spaghetti.
Zou dat de reden zijn waarom hij zo graag alleen is? Gedachten zonder leidende teugel weven oneindig interessante hersenspinsels waarvan niet wordt vereist dat ze een streng logische eenheid vormen.

Hoezeer vindt hij zijn eigen “ins Blaue hinein” mijmeringen te verkiezen boven het gezeur van mensen met een mening over alles waar ze niets van weten, het gewauwel van mensen die hun visie met achterlijk slome neuronen agressief verdedigen, hoe onbekender het onderwerp, des te dikker de spijkers waarmee de wrakke opinie aan het bord voor de harde kop is genageld.
Smalend bedenkt Jeroen, dat hetzelfde ook geldt voor mensen die wél van een onderwerp afweten, maar er tegelijkertijd dermate financieel of moreel van afhankelijk zijn, dat ze bereid zijn om met neandertal argumenten hun rammelige kijk op de zaak wat degelijker te doen voorkomen.

De autoradio, waar hadden ze het eigenlijk over, welke zin gesproken door wie had zijn reactie “Pous tourris!” opgeroepen? Oh ja, hij weet het alweer. De journalist had op de gebruikelijke kleinerende toon de gast van de uitzending verwezen naar de kleuterschool:

> *“Hoe is het mogelijk dat u in twijfel durft te trekken, wat door de gehele wereld als een verworven waarheid wordt aangenomen?”*

Waar het radiofonisch gebabbel dit keer precies over ging, het deed er eigenlijk niet eens toe. Het is toch altijd hetzelfde liedje. Natuurkunde, geneeskunde, geschiedenis, politiek: als een

journalist zich in het nauw gedreven voelt door een originele denker met een bijzondere visie, dan opent een Zwarte Piet de zak met debielenargumenten en vliegen de domheden als pepernoten om 's denkers oren.

Toch is het vreemd, meent hij hardop. Of journalisten zijn veel dommer dan de doorsnee bevolking, òf ze worden streng geselecteerd en nog strenger beteugeld. Want, mijmert hij verder, het aantal mensen dat het helemaal niet gek vindt om zo nu en dan eens wat te twijfelen aan een waarheid als een koe, is relatief veel groter onder het publiek dan onder radio- en tv-presentatoren. Internet gonst van protest en kritiek, maar ik heb op radio of televisie nog nooit een presentator gehoord die een werkelijk kritische noot plaatste bij “verworven waarheden”, “officiële versies” en “overwelmende wetenschappelijke bewijzen” voor 911, vaccinatie, AIDS, global warming of WOII gaskamers. Om maar eens willekeurig een paar hete hangijzers te noemen. Onder de bevolking bestaat geen consensus, maar de massamedia journalisten zijn het roerend met elkaar eens over alles wat er werkelijk toe doet en de anders denker wordt òf weggehoond als conspiratietheoreticus, in de mildere gevallen, òf veroordeeld als gevaarlijke negationist, als hij werkelijk dreigt roet in het eten te gooien.
Ja maar, borrelt het door in Jeroens brein: Riet in

het eten van woe? Want de fanatieke verdedigers van die al dan niet in wetenschappelijke bewijzen gedrapeerde officiële waarheden, wat kan het hun schelen of het zus is of zo? Waarom reageren ze op een met geen speld tussen te komen betoog van een dwarsligger steevast met kleinerend commentaar en smalende smoel?

De auto voor Jeroen is gestopt voor een kruising met stopbord. Op de voorrangsweg naderen twee auto's, één van links, één van rechts. Het knipperlicht van de van rechts komende wagen geeft aan dat de chauffeur ervan linksaf wil. Aan het van links komende automobiel knippert niets en het zal niemand verbazen dat het voertuig gewoon rechtdoor zal rijden. Wel verbazingwekkend is het, dat zijn tegenligger hem negeert, linksaf slaat, in zijn rechterflank wordt getroffen door de nu voor hem van rechts komende bolide, een paar meter opzij wordt gezet en zich in Jeroens voorganger boort.
Wonder boven wonder valt het uiteindelijk allemaal mee. Veel blikschade maar daarnaast alleen wat schrammetjes en een paar blauwe plekken. Het enige opmerkelijke is het gedrag van de vooreerst als de van links komend bestempelde bestuurder. Vertwijfeld plukt deze zich de haren uit het hoofd en vertelt aan iedereen die het wel of niet horen wil, dat hij bij de rotonde een kilometer eerder ook al geheel onschuldig bij een aanrijding betrokken was

geweest. En dat toeval en noodlot hem zwaar treffen vandaag. Hetgeen Jeroen doet denken aan de opvatting dat, wat ons ook overkomt en wat er ook gebeurt, niets zomaar als toevallig is af te doen. En aan zijn wens om, mocht hij ooit de gelegenheid ervoor hebben, de door de onschuldige harenplukker benoemde toevalligheden wat nader te gaan onderzoeken. Is er bijvoorbeeld iets te vinden in de levensgeschiedenis van deze wanhopige brokkenmaker, waaruit zou blijken dat dit ongeluk niets anders is dan het logische gevolg van eigen doen en laten? Sommige mensen hebben zelden of nooit een aanrijding, anderen zowat eens per maand. Of twee keer binnen één kilometer. Hoe zit dat? Jeroens tong jeukt om de man een paar gerichte vragen te stellen, maar hij ziet er wijselijk van af. Als die boze, vertwijfelde en zo te zien behoorlijk gespierde kerel door zou krijgen dat hij, volgens Jeroen, misschien onbewust zelf dat ongeluk heeft uitgelokt, dan zou er vandaag mogelijk toch nog een slachtoffer vallen op deze kruising.

Met gemengde gevoelens kruipt Jeroen weer achter het stuur en vervolgt zijn weg. Zijn onmogelijk te realiseren wens om wat vragen te stellen aan één van de betrokkenen bij het ongeval, illustreert voor de zoveelste keer, net zoals trouwens die domme zelfingenomen cliché journalistiek een kwartiertje geleden op de autoradio, de communicatiekloof

tussen niet van meet af fundamenteel gelijkdenkenden.
Neem nou het eigenlijk met geen pen te beschrijven kloofdal tussen de weldenkende burger enerzijds, de dwarsliggende 911 complotdenker anderzijds. Was het niet om te huilen, je zou je er om slap lachen. De één ziet iets zo gigantisch als een Boeing 757 waar de ander helemaal niets ziet. Als twee niet blinde volwassenen, de één niet meer gestoord te verklaren dan de ander:

- *“Daar staat een olifant!”*
- *“Welnee, daar staat niets. Je kletst uit je nek!”*
- *“Hou toch op, je bent zo blind als een mol!”*

Hoe is het mogelijk?

Jeroen vist voor de zoveelste keer in het virtuele laatje met z'n min of meer gammele en constant bijgeschaafde definities uit eigen keuken.

> “*Als een discussie niet gebaseerd is op een gemeenschappelijk uitgangspunt, op ten minste één fundamentele aanname onderschreven door alle deelnemers, dan loopt zo'n gesprek onherroepelijk uit op een dom welles-nietes gekijf, waar een onpartijdige toehoorder alleen hoofdschuddend en met gekrulde tenen naar*

kan luisteren."

Hij moet denken aan Gerrit de Bruin, zijn ondanks alle verbale onenigheid tussen hun beiden nog altijd trouwe boezemvriend. Mooi wel eigenlijk, dat onvoorwaardelijk elkaar trouw zijn.
Ze waren voor de zoveelste keer vastgelopen in het moeras van beschouwingen over wat er meer zou kunnen zijn tussen hemel en aarde. Een meer waar Gerrit niets van moest hebben. Jeroen had wanhopig uitgeroepen, in de hoop wat vaste grond onder de voeten te zullen krijgen: Maar Gerrit, zonder hersenen kunnen we toch niet leven?!! Waarop Gerrit had geantwoord: Nou, een kwal wel hoor! Jeroens mond was opengezakt van verbazing.
Een wat té gemakkelijke en voor de hand liggende grap lag meteen voorop z'n tong: Ja, een levende kwal zonder hersenen, daar ben jij natuurlijk een sprekend voorbeeld van. Dom van me, niet aan gedacht! Maar hij hield zich wijselijk stil. Al die verbale schermutselingen en verbitterde grapjesmakerij, daarmee kom je uiteindelijk in de sociale woestijn van de onuitstaanbare betweter, geen vriend of naaste in velden of wegen te bekennen.

Flarden van een nieuwsbericht op de autoradio vangen zijn aandacht: ...Elie Wiesel... gevangene in Auschwitz... Holocaust getuige... overleden in juni

2016 op 87-jarige leeftijd...
Jeroen kan niet nalaten schamper te bedenken dat de misselijk makende weselwitz nu eindelijk ausch is. Elie Wiesel, de naar eigen zeggen Holocaust overlevende. Geen fantasieverhaal ging deze met haat gevulde Nobelprijswinnaar zonder concentratiekamp tatoeage te ver.
Wiesel was als slachtoffer van de oplichter Bernie Madoff in 2008 een paar miljoen aan spaarcentjes kwijt geraakt. Elie had toen Bernie als gevaarlijke psychopaat bestempeld, een misdadiger van het ergste soort die minstens vijf jaar in een cel geïsoleerd diende te worden en voor wie men nieuwe (lijf-)straffen zou moeten uitvinden.
In Jeroens ogen was de Wiesel-Madoff affaire een prachtig geval van de bedrieger bedrogen, zowat de mooist denkbare illustratie van boontjes loontje en wat je zegt ben je zelf. Trouwens, hoe zot op centjes verblind moet iemand zijn om te vallen voor zo'n “investering met 100% rente” oplichterij? Net zo doorzichtig als de gouden kettingbrieven van vroeger. Dacht je tien seconden na, dan wist je, dat als je er niet als één van de eersten bij was geweest en je naam zou toch ooit eens bovenaan het lijstje komen te staan, er dan te weinig bewoners op aarde zullen zijn om de ketting te kunnen verzilveren. Je stuurt een lijst met vijf namen naar vijf personen die ook weer hetzelfde doen. Na veertien keer zijn er $5^{\wedge 14}$=6 miljard mensen bij betrokken. Tien seconden nadenken voordat je

je iets op de mouw laat spelden of iets doms gaat doen. Als iedereen dat regeltje als leidraad zou gebruiken, dan zou heel wat minder onzin zo hardnekkig stand blijven houden.
Een buurman van Jeroen had ooit eens een kind van een jaar of zestien doen geloven, dat onder de grond levende kikkers in Saoudi Arabië een natuurlijk petje hadden ontwikkeld als oogbescherming tegen druppelende aardolie.
“Hoe dom kun je zijn?” was toen zijn eerste gedachte geweest. Maar dat was jaren geleden, lang voordat hij was begonnen in te zien, dat iedereen z'n portie domheid met zich meezeult en dat zowat alles wat met de paplepel naar binnen komt, bakerpraatjes zijn van dezelfde orde als kikkers met anti-aardoliepetjes.
Praatjes, als vanzelfsprekend aangenomen door een kleuter vol vertrouwen dat zowel papa en mamma als meester en juffrouw het wel weten. Kletskoek, voor altijd onherroepelijk vastgebakken in de hersenpan van een nog niet door schade en schande wantrouwig geworden kind.

~ ~ ~ ~ ~ ~

De mist is weer miezerige motregen geworden. Het klokje op het dashboard staat op 15:35. Dat heette vroeger vijf over half vier. Vroeger, toen de klok nog wijzers had. Vroeger, toen om half vier de lagere school uitging en de dag veranderde in eindelijk buiten spelen.
Het is opmerkelijk: een uurwerk met wijzers roept zoveel meer herinneringen op dan die digitale rommel. Ach wat, bedacht Jeroen, dat komt natuurlijk omdat, toen ik klein was, de tijd door wijzers werd aangewezen. Voor jongere generaties zal dat wel anders liggen.
Half vier is gelijk aan 3:30. De eerste notering is gebaseerd op een vier, de tweede op een drie. Hoe vaak had Jeroen daardoor de uren door elkaar gehaald? “Kom morgen om 17:30 even langs, OK?” Zijn automatische decoder maakt er, via iets als vijf uur dertig, half vijf van. De volgende dag een uur wachten tot half zes. Hopeloos.
Jeroen had ooit eens een Ier ontmoet. Die zei “half three” als hij half vier bedoelde. Logisch, in het Engels staat “half three” voor “half past three o'clock”, na drieën dus. Maar in Holland betekent half drie een half uur voor drieën. Is het vreemd dat mensen elkaar zo vaak mislopen?

Hé, leuk! Er staat een lifter langs de weg. Groningen staat er nog net leesbaar op een met dikke viltstiftletters bekladderd en half verregend stuk karton. Het blijkt een Fransman te zijn. Of

Jeroen naar Del Zel gaat? Vijf seconden voor het dubbeltje valt. Natuurlijk, Delfzijl. Nee, niet helemaal naar Delfzijl, maar wel een eindje in de goede richting, volgens het motto: hou een slag om de arm, soms is het handig een vervelende bijrijder weer zo snel mogelijk te kunnen dumpen zonder lastige vragen op te roepen.

Waarom een bordje Groningen als het naar Delfzijl gaat? O, die naam is veel bekender, men weet waar die stad ligt? Ja, dat zal voor Fransen in ieder geval wel opgaan, daar kan Jeroen mee instemmen natuurlijk.
Na het gebruikelijke vraag en antwoord ritueel wordt het gesprek al snel interessant. Gezellige prater, die Jérôme. Zijn Nederlands is na even wennen aan z'n “del zel”-accent prima te verstaan en naar Franse maatstaven gerekend eigenlijk ongelofelijk goed. Het Engels waarop hij soms overgaat als de Nederlandse taal hem te kort schiet, spreekt hij vloeiend en zonder accent. Vergeleken met de doorsnee Fransman een talenwonder!
Hij is een grapjas en een doordenker. Ik heet Jérôme, zegt hij. En wat doe ik? Ik zwerf maar wat rond. In het Engels: I roam. I in het Frans is Je. Je roam. Met een beetje goede wil... Hij slaat zich op de knie en lacht aanstekelijk.
Jeroen luistert geamuseerd naar z'n passagier. De jonge man is hem meteen sympathiek en het lijkt iemand met wie er bomen als een tropisch

regenwoud op te zetten zijn.

Alles staat met elkaar in verband, meent Jérôme. En alles is logisch gestructureerd, alles is taal, syntaxis en grammatica, om het even of de fundamentele bouwstenen cijfers, muzieknoten of letters zijn. Of atomen en moleculen. Analyseer een fuga van Bach, een literaire roman, een machtige kathedraal, een levend organisme. Altijd kom je uit bij structuur en eenheid. Niets bestaat zonder een eraan grondliggend plan, een idee, een nomeen dat bestond lang voordat het fenomeen vorm kreeg, iets dat, als je het mij vraagt, altijd heeft bestaan.

Jeroen bedenkt hoe eigenaardig mooi het is om zo, binnen een paar minuten, te kunnen gaan zitten filosoferen met een tot voor kort volstrekt onbekend iemand. Dit is precies het soort ontmoeting waar hij altijd op zit te hopen.
Ja maar, werpt hij tegen, want zo makkelijk zal Jérôme niet van hem af komen, in het Engels mag u dan een link kunnen leggen met uw handige linguïstische goocheltruc, in het Nederlands komt u nergens. De kloof tussen “Ik zwerf” en “Jérôme” is niet te overbruggen.

Je komt altijd ergens. In het Nederlands moet je anders denken. Verander je van taal, dan word je een ander persoon. Spreek “Jérôme” wat vernederlandst uit, dan ligt het woord schroom voor

de hand. Dat is een gevoel van aarzeling, want je durft niet. Aarzelend door angst, dat ben ik ook. Ik zwerf want mijn schroom verhindert me ergens neer te strijken, langdurig met anderen in zee te gaan, me te binden. Trouwens, eigenlijk gaat het er niet om ergens te komen of hoe aannemelijk een uitleg of benadering is. Het gaat om de gedachten die jouw hersens spinnen als je open staat voor de indrukken van buiten, beelden, geluiden, een betoog van een ander, een boek, muziek. Die lijntjes moet je volgen, dat is een prachtige reis. Tijdens de tocht kom je zoveel tegen, telkens anders belicht, verhelderend. Je leert dingen anders te zien, je wordt soepeler in je oordeel over anderen, om uiteindelijk niet meer te oordelen. Het is zoals het is. En je leert dat je alles op elke mogelijke manier moet kunnen bekijken en onderzoeken.
Hij lacht weer zijn aanstekelijke lach. Nou ja, in theorie. Ik denk dat een mens zonder vooroordeel nog geboren moet worden. Maar zoiets dus.

Ik heet Jeroen. Jérôme, Jeroen. Dat zijn twee heel veel op elkaar lijkende namen. Daar kunt u vast wel iets mee met uw talenknobbel!

Ja, natuurlijk! Draai de derde lettergreep van mijn naam om en gom het laatste pootje weg, dan staat er Jeroen. M wordt N. Of andersom. Als je van Jeroen Jérôme maakt, wordt de N een M. De N

spreek je in het Frans uit als het woord haine, haat. De M als aime, amour, j'aime, ik hou van. Heeft onze ontmoeting een diepere zin, moet er vandaag iets geleerd worden? Zit er ergens haat in u en moet de N een M worden, haine aime? Word ik gewaarschuwd dat door mijn eenzaamheid de M in mij N dreigt te worden?
Beide namen beginnen met Je. Dat is **ik** in het Frans, **jij** in het Nedelands. Mijn naam eindigt op **me**, de jouwe op **en**. Ben ik een produkt van pure egoisme, is ik vervult van **me**, **je** qui ne peut exister que pour moi-même? Is jouw ik vervult van de ander, de **je**, ermee verbonden door de uitgang **en**? Maar die dingen kan iemand alleen zelf invullen, de linkjes die je ontdekt zijn gelegd in jouw brein met de alleen jouw bekende achtergronden.

Uw Nederlands is opmerkelijk! Dat soort onderwerpen te kunnen aanroeren en uitdiepen in een vreemde taal! Chapeau!

Ah! chapeau... vous parlez français alors!

Och, een beetje. Maar laten we het bij Nederlands houden, ik ben niet zo ijdel te denken dat mijn Frans beter is dan uw Nederlands. Laat staan uw Engels! U spreekt het onwaarschijnlijk goed.

Mijn moeder is van Engelse afkomst. Ik ben eigenlijk in twee talen groot geworden, met papa in

het Frans, met mama in het Engels.

Aha! tweetalig dus, bilingue! Dat verklaart het één en ander. En meer dan een behoorlijk mondje Nederlands. Knap hoor! Vind je het trouwens goed dat we elkaar tutoyeren? Ik heb een vreselijke hekel aan dat u gedoe.

Ja natuurlijk, prima. Sommige mensen zeggen zelfs u tegen hun vader en moeder. Ongelofelijk. Of tegen hun vrouw of man! Helemaal onvoorstelbaar. Mijn liefste, wilt u mij het zout aanreiken? Wat hebben we lekker gevrijd hè, vond u het ook zo fijn? Ha, ha, ha! Enfin, ieder op zijn of haar eigen manier. Geen vooroordelen, had ik besloten.

Hoe ben je hier eigenlijk verzeild geraakt? Zulke afgelegen weggetjes, dat is toch helemaal niks om te liften? Het lijkt me dat je in deze omgeving riskeert eeuwig te moeten wachten op een lift. En helemaal met een bordje Groningen. Hier is echt geen langeafstandsverkeer hoor!

Ach, wat maakt het me uit hoever ik kom op een dag. Ik heb eigenlijk geen doel, ik kom waar ik kom. Als ik een leuke lift heb, dan stap ik niet uit wanneer de persoon die mij meeneemt de grote weg verlaat. Ik rij liever mee tot het niet verder gaat. Dan beland je vaak op dit soort plekken. En als ik geen lift krijg, dan loop ik. Met een beetje mooi weer is dat

heerlijk. Het is eigenlijk de beste manier om een land en z'n bewoners wat te leren kennen. En lopen, dat is een stuk aangenamer op leuke landweggetjes dan op drukke verkeerswegen waar het zo goed liften is, n'est-ce pas?
En jij, woon jij hier in de buurt?

Nee, ik ben op doorreis.

Ha! dat is grappig. Dan kan ik je dus jouw eigen vraag terugspelen! Wat doe jij op zulke afgelegen weggetjes? Hier is echt geen langeafstandsverkeer hoor!

Op doorreis, maar ik wilde toch nog even wat door deze omgeving rijden en pas bij Purmerend de autoweg weer opgaan. Ik heb veertig jaar geleden een boek gelezen. Enfin, beter gezegd: een paar hoofdstukken van een boek. Daar heb ik toen geen werk van gemaakt, heb niet geprobeerd het hele boek te pakken te krijgen. Mijn vriendin had me wat losse kopietjes in de handen gedrukt met de boodschap: Dit moet je lezen!
Ik vond het prachtig en het fragment heeft me tientallen jaren eigenlijk achtervolgd. Ik heb pas in 2005 ofzo voor het eerst geprobeerd het boek op te sporen, maar wist me titel noch schrijver te herinneren. Alleen dat het zich in deze regio afspeelt, op de sloten en meertjes die je hier om je heen ziet. En dat een vuilnisbelt een belangrijke

plaats inneemt in het verhaal.
Een tocht over stille wateren op een wrak bootje. De mij zeer sympathieke schipper die telkens weer van het zojuist gevonden stekkie verjaagd wordt door overheidsdienaren. Pas bij een enorme vuilnisstortplaats in een meertje kan hij een wat duurzamere aanlegplaats vinden.
Een paar maanden geleden voor de zoveelste keer wat gegoogled met wat ik me wist te herinneren: – *“broek in waterland” vuilnisbelt roman* – En bingo! De Vuilnisroos heet het, geschreven door Ben Borgart. Meteen besteld, het is alleen nog in tweede hands boekwinkeltjes te verkrijgen. Chez le bouquiniste, comme vous dites en France.
Het verhaal is zoals in mijn vage herinneringen. Ik heb het werkelijk opgesmuld. Toen ik het had gelezen wilde ik de schrijver een mailtje sturen, maar ontdekte pijnlijk dat hij net een paar weken ervoor was overleden. Ongeveer op de dag dat ik eindelijk zijn boek op internet had gevonden. Ik vind het zo jammer!

En hier zijn we in de buurt van Broek in Waterland! Mag ik aannemen dat je op een soort sentimentele zoektocht naar het verleden bent?

Sentimenteel, misschien. Maar niet naar het verleden. Ik heb aan deze streek alleen wat herinneringen uit de tijd dat ik er als student zo nu en dan een fietstochtje maakte.

Wat me werkelijk pakt, dat is de beschrijving van een verstoten rondzwerven op stille watertjes, met een gammel bootje zonder motor of enig ander noemenswaardig voortstuwingsmechanisme. In de woorden van de schrijver ging het na een hoop geklungel met een geïmproviseerd stuk zeil aan een paar stokken en tegelijkertijd wat peddelen met een plank “eerder vooruit dan achteruit”. Dat spreekt me aan. Dàt en het idee van een min of meer maatschappelijk uitgestotene, iemand die niet in het plaatje past.
Ik ben er nu wel zo'n beetje achter waarom de Vuilnisroos me zo heeft gegrepen. Het heeft te maken met hoe het leven verloopt, enfin, hoe het leven op mij overkomt. Je bent als in een stuurloos bootje op het water, het is geklungel zonder motor, geen roeiriemen of zelfs maar een peddeltje, niks. Je denkt dat je ergens heengaat, dat je kunt sturen, het heft in handen hebt. Het is een illusie. En er is wel stroming, maar als je met de jaren wat opstandig geworden bent, dan is meegaan met de stroom geen optie meer. En helemaal niet, als veel anderen ook op hetzelfde beekje drijven.
Ik wil vooruitgaan op eigen gelegenheid en door eigen geknutsel.
Of met de stroom mee, maar dan uitsluitend op een subliem watertje met rietkragen en waar ik de enige ben die ronddobbert. Dàt vind ik wel oneindig mooi en verslavend rustig.

Daar kan ik me wel iets bij voorstellen! Ik heb hier langs betoverend waterland gelopen. Vanmorgen nog, voordat het ging regenen, ergens tussen Durgerdam en Holysloot.

Ja mooie plekjes man! Sinds ik dat boek heb gelezen, jeukt het me om hier met een kano wat rond te trekken. Maar de tijd die Borgart beschrijft, de jaren zestig en zeventig, die is voorbij. En de vuilnisbelt is weg. Volgermeer heette die plas waar de vuilstortplaats was. Ook niet slecht natuurlijk, dat die rommel is opgeruimd. Maar zo verdwijnt het verleden, achter blijven alleen de herinneringen aan plekjes die er niet meer zijn.

Het is een tijdje stil in de auto. De regen is weer gestopt. Jeroen laat zijn gedachten de vrije teugel om over een met mistflarden bedekt en rietomzoomd meertje te dolen. Jérôme geeft ook de indruk over water en weiland weg te dromen. Hoe zou het anders zijn in deze contreien.
Ze komen door een gehucht, vier, vijf huizen langs de weg. Een doorkijkje trekt Jeroens aandacht, een prachtig stilleven. Naast een huis met rietendak, een brede sloot naar het meer daarginds, rietkragen. Aan het water een terrasje met teakhouten stoel en dito tafel, een spiegelend gelakte mahonie sloep eraan afgemeerd.

Kijk, dat roept verlangens bij me op, zegt Jeroen.

Zo'n plaatje, dat maakt me week van binnen, weet je dat? Je zou in dat mooie bootje springen, het meer opgaan. En dan de tijd vast houden, je wilt dat het altijd zo blijft. Maar zo'n prachtige sloep, in de meeste gevallen ligt hij er maar wat. En zal er nog lang onaangeroerd blijven liggen. Want de eigenaar zit binnen en kijkt TV. Een paar keer varen is leuk, maar men ontdekt dat het gauw verveelt. Als je beschikt over alles, maakt niets nog duurzaam blij.

Nou vergis je je, broeder! Dat bootje, dat ken ik. En de eigenaar ervan, die ken ik ook. Maarten, heet hij. Maarten Withuizen. Hij heeft veel, maar niet alles. En met die sloep eropuit gaan, dat is zijn lust en zijn leven, hij vaart er zowat elke dag mee. Dankzij hem ben ik in deze regio terecht gekomen, een paar weken geleden. Ik heb twee nachten in dat huis gelogeerd, voordat ik besloot hier in de omgeving wat rond te gaan struinen om de mensen te leren kennen, autochtonen die me konden vertellen over het leven hier. Ik zou weer verder trekken vandaag, een beetje gefrustreerd, de spraakzame autochtoon, die heeft zich verstopt, is niet aanspreekbaar voor de nieuwsgierige buitenlander. Maar als je wilt, schort ik m'n reisplannen op en bellen we aan bij Maarten. Met een beetje mazzel is hij thuis. Ik zal je aan hem voorstellen. Een klein schepje mazzel erbij, dan zit jij over een uur in dat bootje op die plas daarachter. In je eentje, als je dat wilt en met een motorsloep overweg kunt. Tijd

genoeg, het is licht tot na tienen. Moet de regen ons wel met rust laten natuurlijk.

Nou is m'n klomp echt helemaal kapot! Een Fransman die z'n absoluut vloeiend Engels niet nodig heeft, want hij spreekt goed Nederlands. En die mij in mijn eigen land op sleeptouw neemt! Ken jij mensen in deze uithoek? En nog wel zo goed dat je er zeker van bent dat ze blindelings hun spullen uit zullen lenen aan types die jij meeneemt? Je suis perplexe!

Mag ik je andere klomp ook breken? Want dat is de juiste uitdrukking. Ha, ha, ha! Verbeterd door een buitenlander, hoe is dat? En pas op Jeroen, op een dag zal ik gaan graven. Om uit te vinden waarom jij je betoog doorspekt met perfect uitgesproken Franse zinnetjes! Daar zit meer achter dan je zoëven in al je bescheidenheid wilde toegeven vriend!

Dan zullen we dan wel zien wat je uit me kunt peuteren! En denk je echt dat je dat zomaar kunt doen, bij die kennis van jou aanbellen met een wildvreemde op sleeptouw? Maar goed, ik vind het een tof plan hoor. Er zit op het ogenblik niemand ergens op me te wachten en als ik nu eindelijk eens op dat meertje zou kunnen komen... le rêve réalisé! Wacht, even een stukje doorrijden tot waar ik de auto kan keren, hier is het niet te doen. Jij hebt vast

ook weinig zin om deze dag in een sloot te eindigen. Het is zo'n smal weggetje, je ligt in de plump voordat je nog terug kunt.
En trouwens, over juiste uitdrukkingen en het verbeteren van mijn taalgebruik. Verbeeld je maar niks. Als ik praat, mag ik graag wat nieuw land ontginnen. Ook op dat gebied wil ik steeds minder te maken hebben met dit zijn de regels, zo hoort het dus pas je aan en zing mee met iedereen. Tot op zekere hoogte natuurlijk, het moet niet onbegrijpelijk worden!

Er is een plekje voor de auto net naast Maartens huis, een met wat grind en puin bedekt stukje niemandsland, dixit Jérôme. Blijkbaar door bewoners links en rechts sinds mensenheugenis te min bevonden om bij de verkoop van aanliggende percelen in aktes vermeld te worden. Komt goed uit, vrij parkeren voor reizigers.

~ ~ ~ ~ ~ ~

Jérôme kent hier de weg! Nonchalant tilt hij de koperen klopper op, laat deze weer vallen, doet de voordeur open, loopt naar binnen. Kind aan huis! Er klinkt gestommel, een nauwelijks onderdrukte juichkreet, stemmen. Even later komt Jérôme weer naar buiten waar Jeroen wat verlegen is blijven wachten, niet wetende hoe je ongevraagd een onbekende voordeur kunt passeren. En forse man van een jaar of zeventig en met een volle baard, komt als tweede naar buiten, sympathiek, rustig, vriendelijk. Hij stelt zich voor, Maarten Withuizen, en geeft te kennen de onverwachte visite zeer te waarderen.

Kom binnen, kom binnen! Wat een leuke verrassing. Werkelijk Jérôme, je bent me er één. Hoe vaak kwam je afscheid nemen de laatste weken, weer onderweg naar verre landen? Om een dag of wat later doodleuk naar binnen te slenteren, van je plannen afgeleid door één of ander onbenullig voorval, niets aan de hand. En nog steeds geen spoor van spraakzame autochtonen wil ik wedden! Ha, ha! ik zei het je toch. Enfin, dat is ook geen kunst. Over de hele wereld zijn plattelanders veelal zwijgzaam en in zichzelf gekeerd tegenover vreemden. Ze zijn hier echt niet anders hoor.

Achter de voordeur is een wat duister halletje, een schemerige gang leidt naar de woonkamer. Er

hangt een voor dit tijdstip wat ongewone lucht van koffie, Jeroen is tenminste meer gewend aan een kop thee zo laat in de middag. Half vijf, wijst een antieke klok, 5:30. Oh nee, 4:30.

Hoever zijn de heren? Koffie? Thee? Een borrel misschien? Zelf ben ik de tijd een beetje kwijt, als Corien er niet is doe ik maar wat. Opstaan als ik wakker ben, eten als ik trek heb, wat aanlummelen als ik niets beters weet te bedenken. Wie had dat ooit kunnen denken? De regelneef noemden ze me vroeger, ik was zo'n pietje precies! Maar nu kan ik zo gemakkelijk de boel de boel laten, man, wat dat een rust geeft!

Thee graag, met een stroopwafel als je blieft, zegt Jérôme. Die kan ik je aanraden, Jeroen, hij bakt ze zelf. C'est un pur délice.

Prima, stemt Jeroen toe, een kop thee met een stroopwafel. Die inderdaad voortreffelijk smaakt. De thee ook trouwens.

Dus u kwam Jérôme tegen langs de weg? Als een verzopen kat wil ik wedden, het heeft zojuist nog behoorlijk geregend. Zo heb ik hem ook opgevist drie weken geleden, die jongen loopt nog eens een longontsteking op. Altijd buiten en op weg, weer of geen weer.

Ja, Jérôme stond langs de weg met een verregend bordje Groningen. We zijn trouwens niet veel verder gekomen sinds hij in de auto stapte. Ik reed hier eigenlijk maar wat rond, verliefd op water en land als ik ben. En Jérôme gaf ook niet de indruk dat de grond hem hier erg heet onder de voeten is. Hoe zou het ook kunnen met al dat water!

Ah! U bent verliefd op Waterland! Ik ook! Trouwens, laten we meteen maar je en jijen, ik vind dit zo'n gedoe!

Jeroen is door z'n bol gegaan toen hij lang geleden een verhaaltje las, praat Jérôme voor zijn beurt. En nu, veertig jaar later, kon hij pas de eindjes weer aan elkaar knopen. Hij heeft er een hele filosofie aan opgehangen.

Verliefd op Waterland na het lezen van een verhaal? Hele filosofie aan opgehangen? Welk verhaal? Klinkt goed!

Ik heb in de jaren zeventig een hoofdstukje of wat gelezen in een boek waarvan ik pas een paar maanden geleden schrijver en titel heb kunnen achterhalen. Meteen aanschaft en verslonden. Vrij dun boekje trouwens, het verslinden ging er in één adem bij door. Ben Borgart. Het boek he...

De Vuilnisroos! Ja bekend, prachtig! Gelezen, nog

niet zo lang geleden trouwens, m'n kleindochter gaf het me. Hier, dit moet je lezen opa! Vroeger liep ik veel te veel in het gareel om dat soort proza op prijs te kunnen stellen. Koopvaardij, orde en discipline, de wet dient geacht, je weet wel.

Jij hebt pas hetzelfde boek gelezen als dat waar Jeroen me de hele middag mee heeft bestookt? Nou breekt me de klomp! Kijk, zo zeg je dat, Jeroen. Ha, ha, ha! Hij klapt zich weer op z'n dij. Werkelijk aanstekelijk, die jongen. Maarten kijkt vertederd naar hem.

Jérôme was hier de laatste weken regelmatig een zonnetje in huis, Jeroen. Corien is ook enorm op hem gesteld. Jammer dat mijn vrouw er nu niet is en dat ze jullie bezoek mist. Maar wacht, misschien blijven jullie wat hangen? Ze komt overmorgen terug. Hier is plaats te over, er kan een regiment overnachten in dit huis!
Nou ja... en klein regiment. Kijk me niet zo aan Jérôme! Overdrijf ik weer? Ok. Bataljon? Compagnie? Peloton? Je bekijkt het maar. Er is in ieder geval ruimte voor jullie beiden. Gezellig!

Wat vind je daarvan, Jeroen? Prachtig voorstel toch? Je hebt geen haast en er zit niemand op je te wachten, zei je net. En als we hier wat langer blijven, dan zal het er zeker van komen dat je wensdroom in vervulling gaat!

Vervulling van een wensdroom? Welke wensdroom? En laat je vriend nou eindelijk eens wat meer aan het woord, Jérôme, kaboutertje ongeduld!

Nou ja, wensdroom... Ik vind het heerlijk op weids water met mijn zeiljachtje. En een kano op stille slootjes maakt me lyrisch. Dat boek van Borgart heeft allerlei snode plannetjes in me opgeroepen. Ik heb nooit in Waterland gevaren, alleen wat gefietst, in de jaren zeventig. Toen vond ik het ook al een uitdaging om hier eens het water op te gaan en te verdwalen tussen land en riet, maar het is er nooit van gekomen. Ik had toen geen nagel om m'n hoofd te krabben en een bootje zat er niet in. Dacht ik. Dom natuurlijk, waar een wil is, is een weg. M'n racefiets had ik nieuw gekocht, dus een tweedehands kano of zoiets had vast ook wel gekund. Alhoewel, met alleen een kano ben je er nog niet. Je moet een ligplaats hebben of een vervoermiddel. Ik had niks.

Zo arm als een luis, Jeroen, zo arm als een luis. En die zit inderdaad op het hoofd! Of: Geen nagel om zijn gat te krabben. Jérômes ogen stralen van pret.

Goed, op een dag zal ik ook gaan spitten, Jérôme! Om uit te vinden hoe het komt dat jij de Nederlandse uitdrukkingen zo goed kent. Dat is één

van de moeilijkste dingen in een vreemde taal. Naast kruiswoordraadsels oplossen en een potje scrabble winnen. En nogmaals, wat rommelen met spreekwoorden, dat is een aardigheidje van me. Hier, kun je daar je tanden in zetten: Wie een kuil graaft voor een ander moet een hoop spitten. Humor, Jérôme, humor, 't is een grapje.

Maarten heeft er lol in. Ha! ze kennen elkaar sinds anderhalf uur en zitten nu al te bekvechten als een oud stelletje. Dat belooft wat! Ik vind jullie ook heel grappig trouwens, ga zo door!

Ben oui, d'accord. Ik ben soms wat te serieus, vergeef me. Ik zal vanaf nu om je grollen lachen, Jeroen. Kom maar op met je spreekwoorden creativiteit, leuk! Maak er een boekje van, hier, heb je al een titel: Spelen met Spraak

Alle gekheid op een stokje, pakt Maarten het gesprek weer serieus op. Is het echt je droom hier wat het water op te gaan, Jeroen? Dat kan hoor. Het zal beter weer worden tegen de avond, heeft het KNMI voorspeld. Maar die lui zeggen wel vaker wat. Toegegeven, ze zitten er minder vaak naast dan vroeger. En een meteorologische voorspelling doen op wat langere termijn, het is allemaal zo verschrikkelijk complex, ik kan het ze niet kwalijk nemen. Op zee zat ik er zowat altijd naast als ik het weer durfde te voorspellen, dus wie ben ik om

kritiek te leveren?
Leuk, wat spelevaren met z'n drieën! En ik ben er nog niet uit geweest vandaag. Niet mijn gewoonte eigenlijk. Twee vliegen in één klap.

Jij bent zeeman van beroep en nu met pensioen, vertelde Jérôme. Dus die prachtige sloep houdt een beetje de herinneringen aan vroeger in stand, neem ik aan?

Ja, dat is natuurlijk een voor de hand liggende interpretatie, Jeroen. Maar ik moet er wel bijzeggen, wat varen met een motorsloepje hier in Waterland heeft weinig gemeen met de Noordzee, laat staan met de Atlantische oceaan. Nou ja, dat zal zo ook wel duidelijk zijn, ik hoef het er niet bij te vertellen.
Zo'n motorboot is een heerlijke hobby, op het water zijn doet altijd wat met me, ook als ik in een slootje vaar. Wat ik het meeste mis, eigenlijk, het klinkt misschien gek, dat is de pure navigatie, kaartentafel, passer en liniaal, potlootje. Enfin, dat gemis is ook relatief. Sinds de elektronica met LORAN, IRS inertie centrales en nu natuurlijk vooral de GPS – eigenlijk zou je het GPS moeten zeggen – overal zijn intrede heeft gedaan, is het uit met het moeizame berekenen van je positie. Je doet het soms nog wel, maar alleen om te bevestigen wat je al wist en om het rekenen niet af te leren. Weet je, een zonnetje schieten, dat vind ik nou de top. Een sextant, dat is een apparaat

waarmee ik een binding voel, ik vind het zo'n ongelofelijk slim en artistiek prachtjuweel. Achter de GPS apparatuur staat ook wel een wonder van techniek, maar die laat me om eerlijk te zijn totaal koud, maakt niet uit of het nou zo'n dingetje is dat je in de hand houdt, of één die een halve wand in beslag neemt.

Jeroen zit ineens op het puntje van z'n stoel. Ik heb pas een beetje gerommeld met wat eenvoudige berekeningen op middelbare school niveau. Om te proberen te begrijpen hoe dat GPS satellieten systeem nou eigenlijk werkt. Ik dacht vroeger dat een GPS ontvanger te vergelijken was met een sextant en aan hoekberekening doet, de hoek meet waaronder hij elke satelliet ziet. Maar kwam erachter dat hij signalen opvangt, signalen die gegevens bevatten waarmee hij, door middel van afstandberekening, de omtrek van de bol waarop hij zich bevindt kan uitrekening. Vier bollen met behulp van even zoveel satellieten, Eureka! ik weet waar ik ben, op het snijpunt van de vier boloppervlakken.

Ja, eenvoudig en schematisch samengevat, werkt het inderdaad ongeveer zo, beaamt Maarten.

Ja, men zégt dat het zo werkt. Maar het kàn niet zo werken. GPS is nauwkeurig op een meter of tien, wordt er beweerd. Maar die satellieten, die vliegen rond op meer dan twintigduizend kilometer hoogte,

met een snelheid van veertienduizend kilometer per uur. Stel je verplaatst je op de aardbol over een afstand van tien meter, horizontaal, dus zowat loodrecht op de denkbeeldige lijn die jou met de satelliet verbindt. Hoeveel verandert in dat geval jouw afstand tot die satelliet? Nog geen twee micron, als de satelliet loodrecht boven je hoofd is. Twee duizendste van een millimeter! En aan de hand van vier van dat soort gegevens kan bepaald worden dat ik hier ben en niet daar, tien meter verderop? Ze zijn gek!

Jérôme kijkt van de één naar de ander, met een gezicht van waar maak je je druk om? Maarten zit ineens ook op het puntje van z'n stoel.

Wat zeg je me nou? 2 micron? Huh? Loodrecht boven je hoofd? Wat zullen we nou kr... Wacht!
Hij vist een rekenmachientje uit het rommeltje op een bijzettafel, typt wat in, typt nog wat in. Schudt met z'n hoofd, mompelt in z'n baard, typt een hele hoop in. Typt uiteindelijk niks meer in en kijkt naar het machientje alsof er zojuist een papegaai op een racefiets achter het schermpje voorbij kwam.
Nul komma nul nul nul nul nul één vijf … Dat is... dat is... Nou ja, anderhalve micron... Maarten kijkt verwilderd naar Jeroen, naar Jérôme, weer naar Jeroen. Het lijkt wel of hij bloost. Waarom heb ik daar nooit aan gedacht? Shame on me! En ik ben er altijd als de kippen bij als een theorie me wat

krakkemikkig voorkomt. En nu? Nooit bij stilgestaan en het is mijn beroep! I'm very confused... Jeroen, kunnen we dit laten rusten? Het is eigenlijk wel een klap. Nee, een poeier. Geef me de tijd er over na te denken, OK? Gaan we nu eerst varen, de lucht klaart helemaal op, moet je kijken, Feest!
Maarten lijkt de klap alweer vergeten te zijn, zo'n enorme optater was het dus nou ook weer niet.

~ ~ ~ ~ ~ ~

Ze hebben er zin in, schertsend lopen ze de gang door, de voordeur uit en over een zwerfstenen tuinpad naar het terras waar de sloep ligt mooi te zijn. Jeroen is onder de indruk en roept enthousiast: Wat een mooi bootje, om verliefd op te worden! Maarten laat er geen gras over groeien: dekzeiltje weg, motor aan, trossen los, water op. Hij beschrijft de route die hij wil volgen. Via het Bozenmeertje naar Broek in Waterland. Al dagen zo'n zin in een Hollandse Nieuwe, het wordt tijd daar maar eens aan toe te geven. Mét een broodje en een biertje bij Coen Klopper, jawel, beste viskraam in Noord-Holland. Dan weer terug, Bozenmeertje, Holysloter Die, Zwaksloot. Min of meer een kilometer of acht, een uurtje, anderhalf misschien, afhankelijk of ze wel of niet ergens op een meertje blijven rondhangen en hoe lang ze bij Coen blijven plakken. Mooi toch?

Die namen zeggen me totaal niets, zegt Jeroen, maar ik vertrouw er helemaal op dat het een prachtig tochtje wordt. Is het al, moet je kijken, wat een mooi land!

Jérôme wrijft zich vergenoegd in z'n handen. Ja, laat dat maar aan Maarten over, Jeroen. Ik wil niet beweren de waterwegen hier inmiddels uit m'n hoofd te kennen, maar Maarten heeft me al veel rondgeleid. Overal is er wat te zien, vooral als het door zo'n schilderachtig dorpje gaat, dat vind ik het

mooist. Broek is top.

Heb je hier overal doorgang, Maarten? informeert Jeroen. Geen te lage vaste bruggetjes enzo? Dat was één van de problemen van Borgart, te lage bruggetjes.

Ja, doorvaarthoogte, vertel mij wat! Ik heb deze sloep gekocht met als één van de prioriteiten, dat het schip zo laag mogelijk moest zijn. Geen stuurstand, scheelt al gauw twintig centimeter in hoogte. Een helmstok heeft sowieso mijn voorkeur, is op de één of andere manier authentieker, zo stuurde je vijfenzestig jaar geleden je eerste zeilbootje. Veel mensen hebben er moeite mee, je moet naar rechts drukken als je naar links wilt. Sommigen leren het nooit, ze willen sturen als in een auto. Een enkeling doet het meteen goed, een beetje stuurman kan het met de ogen dicht, op de kop en achterste voren.

Het blijft een tijdje stil, de plas is betoverend. De lucht is zowat strak blauw geworden en er is weinig wind.

Kijk, hier heb ik nou zo lang van gedroomd, verbreekt Jeroen de stilte. In de jaren zeventig al, toen ik hier soms langskwam op de fiets. Ik had al wel gevaren in Friesland en Overijssel, maar nooit hier in Waterland. Heb altijd iets gehad met stille

watertjes in een verlaten landschap. Toen ik tien was en aan een kanaal woonde, mocht ik heel soms een bijbootje lenen. Dan had een geschikte vrachtschipper het verlangen in mijn ogen herkend. Wrikken door de vaart om half zeven 's morgens, je had nog twee uur voor de school begon. Wrikken, dat heeft zoveel meer charme dan roeien! Je kunt naar voren kijken, als je geen haast hebt en één hand voldoende is. De beweging is als een ballet, soepel, natuurlijk, de lichte schommeling, het gaat vanzelf, geruisloos.

Helemaal met je eens, Jeroen. Maarten wijst naar een uitsparing in de spiegel. Hier, een wrikgat. Wrikken, het kan met deze sloep ook, heerlijk. Had je het snel onder de knie? Ja, vast wel. Als je tien jaar bent, dan leer je alles in een wip, je verstand is soepel en nog niet verzopen in de dikke brei van de “Zo moet het” en “Iedereen weet dat ...” conventies. Ken je dat woord, Jérôme, wrikken? To scull in het Engels. Gadille of zoiets in het Frans. Een soort roeien met één roeispaan, achter de boot.

Ah! oui, godiller, faire la godille. Ik ken het woord alleen als skiterm. En zo gek is dat niet, ik weet helemaal niets van roeien en boten. Water is niet mijn element. Begint het wel een beetje te worden trouwens, sinds ik in Holland ben. Maar tot nu toe... L'eau, ce n'était que pour mettre dans le pastis, ha, ha, ha!

Nou overdrijf je, opscheppertje! Water uitsluitend als toevoeging aan de pastis, dat is een bewering van een alcoholist. En dat ben je niet, volgens mij! Nou ja, het is ook de opmerking van een grappenmaker. En dat ben je wel. Dus OK, let but, niks gezegd. Maar wacht effen! Maarten, dat sprak me enorm aan, wat je zojuist zei. Over het verzuipen in een dikke brei van hoofdstroom opvattingen.

Ja, mainstream ligt je niet zo, hè? Zoiets meende ik al te kunnen opmaken uit je theorieën over de GPS. En vooral uit de manier waarop je ineens vol vuur je originele ideeën naar voren bracht, ik zag meteen de miskende, direct als conspiratie theoreticus aan de kant gezette dwarsligger. Man, hou op, ik weet er alles van.

O, is dat zo? Klinkt interessant, vertel daar eens wat meer over, Maarten! Ik ben één en al oor, jij niet, Jérôme? Dwarsliggers, die kom ik veel te weinig tegen! Enfin, dwarsliggers met een goed onderlegd betoog, wel te verstaan. Wat vaag van anderen gekopieerd gewauwel zonder degelijk fundament, dat zet geen zoden aan de dijk. En hoe een koopvaardij officier met deviezen als “Orde en discipline” en “De wet dient geacht” hoog in het vaandel, uiteindelijk een maatschappelijke dwarsligger wordt, dàt verhaal, man, ik popel!

Nou, als je dwarsliggers zoekt, Jérôme hiernaast, die kan er ook wat van hoor.

Ja, dat had ik al wel door. Maar Jérôme, dat is een buitenbeentje. Een rondtrekkende lifter die niet op de gebaande wegen blijft maar mee rijdt tot het niet verder gaat en dan langs slootjes en karrensporen z'n weg vervolgt, daarvan verwacht men dat hij niet precies doet wat de maatschappij zoal voorschrijft. Maar een gedisciplineerde marine officier als jij, dat is andere koek!
Hé wacht, ik heb een idee. Als dwarsliggers zullen jullie, net als ik, ook wel hebben ervaren, dat men op z'n gunstigst maar met een half oor luistert, als er iets origineels wordt aangekaart, iets dat in strijd is met wat men al zo lang zo heel zeker weet. Zullen we een spelletje doen? We gooien elk een onderwerp in de groep, iets waarover we anders denken, en laten er een nieuw licht over schijnen. Zodat de twee anderen ook wat verder kunnen kijken dan de lengte van hun neus. Misschien werkt dat heel motiverend, iets van: als ik goed naar hem luister, dan heeft hij straks misschien interesse voor mijn verhaal. Doen?

Ja, tof! Vindt Jérôme. Zal ik beginnen?

Ho! ho! Houdt Maarten de boot af. Niet meteen zo onstuimig van wal steken, kleine! Dan ben je al verzopen nog voordat de toehoorder een klein

beetje begint door te krijgen in welk drassig moeras je hem probeert mee te slepen. Dat heb je net wel gemerkt, toen Jeroen met z'n GPS theorieën aankwam. Je had er geen idee van waar hij het over had.

Hoezo, ik had geen idee? Ik heb er nooit zo over nagedacht als Jeroen maar ben het wel helemaal met hem eens.

Oh, is dat zo? Ik sta perplex. Nou ja, hoe dan ook, het lijkt me een leuk spelletje, Jeroen. Als je dat trouwens een spelletje kunt noemen. Eigenlijk iets te serieus voor die term, maar OK, dat is maar een detail. Dat halve oor, dat ken ik maar al te goed. En ik vind je nog heel positief, want een half oor, zelfs dat is er meestal niet. Het is een ogenschijnlijk heel oor met daarachter een verstand op nul. Je houdt een praatje waarvan je denkt, goed gedaan, Maarten! Maar achteraf blijkt, dat je voor de kat z'n k. hebt zitten kletsen en dat er niets maar dan ook niets van je verhaal is blijven hangen.

Jérôme doet er een schepje bovenop: Die absoluut lege schedel bestaande uit een heel oor en een verstand op nul, dat is hopeloos. Maar nog erger vind ik wanneer men je, als je net een halve zin hebt gezegd, in de mond springt om je tong te vertrappen. Ils te sautent dans la bouche pour te trépigner la langue!

Ha, ha! Ja, dat ken ik ook maar al te goed. Leuk uitgedrukt trouwens, je bent een grappenmaker, ik zei het toch al? Ik stel voor dat we het volgende gaan doen: Elk van ons werpt met daverend enthousiasme een knuppel in het hoenderhok, alsmede een beknopte argumentatie om de boute uitspraak wat minder hard te doen aankomen bij de onschuldige toehoorder. De twee anderen zeggen wat ze van het onderwerp weten en of ze er wel of niet een originele kijk op hebben. Maar uh... is dit wel het goede moment? De aandacht voor boot, water en land zal er behoorlijk onder lijden!

Welnee, juist niet! roept Maarten uit. Het verhoogt het plezier aan de tocht! Wat is er mooier dan een boom opzetten op het water? Begin jij maar Jeroen, dan hebben Jérôme en ik een voorbeeldje hoe het spelletje gespeeld moet worden.

Ok, daar gaan we. Zal ik het bij m'n GPS theorieën houden, of willen jullie iets anders?

Maarten lijkt wat gegeneerd. Nee, laat die GPS maar even met rust, Jeroen, ik wil er nog een poosje over nadenken. Ik voel me echt beschaamd zo op het verkeerde been te zijn gezet op wat toch een beetje m'n eigen vakterrein is! Ik schat dat je nog wel een ander onderwerp in je mars hebt, doe dat maar.

O ja, onderwerpen genoeg. Hier, gooi ik dit in de arena, komt-ie.

Stelling:

> Globale opwarming van de aarde door een verhoogd gehalte aan CO_2 in de atmosfeer, dat is absolute onzin.

Beknopte toelichting:

> De concentratie van CO_2 in de atmosfeer is niet eens één tiende procent, een procentje daarvan erbij, dat maakt niet veel uit. Het broeigas effect van CO_2 is sowieso te verwaarlozen en niet te vergelijken met de invloed die wolken op de temperatuur hebben. En trouwens, hoe kom je er achter dat de gemiddelde jaartemperatuur van de aarde veranderd is? Met satellieten, wordt er beweerd. OK, om niet meteen ruzie te krijgen, zullen we dat voetstoots aannemen. Maar ze gaan terug tot 1880 ofzo. Waar komt de data van voor het satellietentijdperk vandaan? Thermometers? Hoeveel? Waar? Wie leest ze af, hoe vaak? Hoeveel thermometers heb je nodig om de gemiddelde temperatuur van de aarde op een tiende graad nauwkeurig te meten? It's all bullshit, I tell you!

Maarten kijkt geïntrigeerd naar Jeroen, Jérôme ziet eruit alsof het allemaal allang gesneden koek voor hem is. Hij lacht wat zoals gewoonlijk en schampert: Ach wat, dat weet iedereen inmiddels, die hele global warming, het is totale onzin. Heet ook niet meer zo, climate change moet je tegenwoordig zeggen. Logisch, de term global warming was te opvallend onjuist. Immers die opwarming, dat is er niet echt van de gekomen. Er is in tien jaar niet zoveel ijs geweest op de Zuidpool als nu, ha, ha, ha!

Totale onzin? Waarom weet ik daar niets van? Maarten lijkt nu helemaal verbouwereerd te zijn. En ik dacht dat ik een hoop had omgewoeld de laatste jaren... En jij bent het helemaal eens met wat Jeroen daar zegt, zomaar, zonder slag of stoot? Ik vind het pure kolder, zo op het eerste gezicht! Iedereen is er mee bezig, de regering stelt normen op, de auto-industrie past zich aan, enfin, probeert dat althans, alle wetenschappers zijn het erover eens.
Nou ja, dat zegt niks, die laatste neem ik terug. Dat alle wetenschappers het over iets eens zijn, dat wordt vaak rondgebazuind, maar het is nog nooit een werkelijkheid geweest. Over zoiets banaals als de oorzaak van bliksem zitten ze elkaar nog in de haren.

Jérôme lijkt zich kostelijk te amuseren. Ja, natuurlijk

ben ik het eens met Jeroen, ik denk er al jaren zo over.

Wacht even, houdt Jeroen de boel in toom. Hier kan over gepraat worden hoor, ik neem niets voor vaststaand aan. Maar wel met argumenten komen Maarten, geen “Iedereen weet dat...” enzo, dat weet je. Maar doe eerst eens jouw duit in het dwarsliggerszakje. Ben benieuwd. Iets over de bliksem misschien? Dat daar onenigheid over is, kijk, dat weet ik nou weer niet. Dat fenomeen wordt toch veroorzaakt door onstabiliteit in onweerswolken enzo? Luchtlagen die langs elkaar schuiven?

Ik heb het geharrewar daarover toevallig ontdekt. Het verbaasde me dat op zoveel gebieden wetenschappers het niet met elkaar eens kunnen worden. Dus heb ik eens wat gegoogled met een onderwerp, de bliksem dus, je had het al geraden, waarvan ik dacht, dat is in deze moderne tijd toch gesneden koek voor iedereen? Niet dus. Een Amerikaanse natuurkundige heeft zo rond 2004 korte metten gemaakt met die onstabiele luchtlagen theorie en geopperd dat bliksem te maken heeft met kosmische straling.
Ik heb het niet allemaal precies uitgeplozen, maar het komt er op neer, dat in onweerswolken spanningsverschillen kunnen oplopen tot tientallen miljoenen volt. Totaal onmogelijk als het alleen om

de dampkring gaat, volgens die natuurkundige, er zit meer achter. Zijn theorie modelleert de aardbol, de luchtlaag eromheen en de buitenste lagen van de atmosfeer als een condensator en de zich hoog opstapelende onweerswolken zorgen voor een soort kortsluiting tussen het aardeoppervlak en de ionosfeer, en tussen de wolken onderling. Zoiets.

Ja ok, wetenschappers bekvechten erover, zegt Jeroen. Maar om nou te zeggen dat die kosmische straling theorie een totale revolutie teweeg zou brengen, het lijkt me niet. Als je zou beweren dat onweer wel degelijk wordt veroorzaakt door een boze god Thor die met z'n moker smijt... Kijk, zoiets, daarmee zouden we zaken kunnen doen.

Het was ook niet bedoeld om een revolutie in te leiden hoor. Meer om te illustreren dat men het eens is over niets en dat wetenschap op drijfzand berust. Ik hèb wel een revolutionair onderwerp voor je spelletje, maar ik vind het niet zo geschikt. Als ik erover begin ontstaat er ruzie. Altijd. Overal. Met iedereen.

Aha ! roept Jeroen enthousiast, voilà ce qui est intéressant! Vind je niet, Jérôme? Altijd ruzie, overal, iedereen. Eens kijken of het tussen ons drieën ook zo gaat, het zou me verbazen! Kom maar op, Maarten, ik ga er eens goed voor zitten!

Natuurlijk, gnuift Jérôme! Drie dwarsliggers bij elkaar in hetzelfde schuitje, die samenzwering krijg je niet stuk met een burgerlijk hangijzertje, hoe heet ook. Ik zou zeggen, Maarten, steek van wal.

Nou, jullie doen er wel heel gemakkelijk over vind ik, ongelofelijk! Terwijl jullie beiden hebben ervaren, hoe gesprekken kunnen vastlopen en hoe mensen, soms zelf je beste vrienden, agressief kunnen worden, als je een gevoelige snaar raakt! Zomaar even een knuppel in het hoenderhok smijten, dat is geen methode hoor.
Ten eerste, als het onderwerp, of je kijk erop, totaal nieuw is, dan begrijpt niemand waar je het over hebt als je zomaar een stelling poneert.
Ten tweede, als het een onderwerp is waar wel is over nagedacht door je publiek, maar op een andere manier, dan gooi je de intelligentie van je toehoorders te grabbel als je bot beweert dat iedereen fout zit en alleen jij het bij het rechte eind hebt. Je komt dan ook nog over als een onverdraagbare betweter, dat mag duidelijk zijn!
En ten derde, als het onderwerp wat gevoelig ligt, dan kwets je de mensen in hun ziel door er zomaar met botte klompen op te gaan staan dansen. Vriend of vijand, ze vliegen je onherroepelijk naar de keel.
Iemand die aankondigt dat er over een bepaald onderwerp altijd, overal en met iedereen ruzie ontstaat, die moet serieus genomen worden. Probeer hem of haar vooral niet meteen uit z'n tent

te lokken, want dan komt er ruzie.

Ok, wijze les, nietwaar Jérôme? Maarten scoort een punt. Ik had zoiets ook al wel bedacht, maar telkens als ik in een discussie beland, dan kan ik niet nalaten altijd weer boute uitspraken te doen, in de hoop de nieuwsgierigheid van de toehoorder te prikkelen. Maar dat werkt niet, het roept agressie en weerstand op, hopeloos. Hoe dom kun je zijn om je niet aan je eigen, zelfbedachte regels te houden! Bedankt Maarten, goed om het eens duidelijk van een ander te horen.

Ja, dat vind ik ook, valt Jérôme bij! Ik had het nog nooit zo bekeken. Maar ik had al wel door dat het probleem gedeeltelijk werd veroorzaakt doordat ik anderen een beetje dom vond als ze het niet meteen met mij eens waren. Hoe ijdel kun je zijn... honte sur moi! Heb je verder doorgedacht, Maarten? Het zou leuk zijn een methode te bedenken waarmee discussies wat soepeler zouden verlopen!

Ja, dat zou top zijn. Ik heb niet echt iets bedacht, het is zo complex. Ook omdat het niet alleen gaat om inzicht en kennis uit te wisselen. Vaak gooien eigenbelangen en valse overtuigingen gevoed door maatschappelijke indoctrinatie een hoop roet in het eten. Zo weet ik bijvoorbeeld heel zeker, dat chemotherapie in de kankerbestrijding meer kwaad

doet dan goed en eigenlijk uitsluitend slecht is, maar probeer dat maar eens te vertellen aan een arts die dat rattengif al jaren voorschrijft. Of aan een voormalige kankerpatiënt die van mening is er het leven aan te danken te hebben.

Hé, wacht effen! roept Jeroen uit. Is dat jouw hete “altijd overal ruzie met iedereen” hangijzer, die chemotherapie? Dan hoef je echt geen blad voor de mond te nemen wat mij betreft hoor, ik denk er net zo over. Je reinste verlakkerij!

Ja natuurlijk! valt Jérôme bij. Een therapie die je zieker maakt dan je al was en waarvan je haren in één nacht uitvallen, daar kan niets goeds achter schuilen.

Maarten lijkt niet echt enthousiast. Nou, da's dan mooi, hoeven we het daar niet meer over te hebben. Het mag dan een onderwerp zijn waarover men elkaar behoorlijk in de haren kan vliegen, het is niet iets waar ik persoonlijk mee zit. Het is voor mij een uitgemaakte zaak en er is genoeg materiaal direct voorhanden voor degene die er meer van weten wil. Google maar wat, in een uurtje ben je er uit. Chemotherapie is van de wal in de sloot, domoor die er anders over denkt. Veel main stream wetenschappers en geneeskundigen denken er net zo over.

Nou doe je het zelf ook, Maarten! Anderen voor een blik ezels uitmaken en jezelf als betweter neerzetten! Dit ligt heel gevoelig voor veel mensen hoor!

Ja, dat weet ik wel. Maar ik zeg het nu tegen gelijkgestemden, dat kan toch geen kwaad!

Ja, daar heb je gelijk Maarten. Heerlijk, zo op het water! Mooi meertje Jeroen, vind je niet? Hoe heet het hier ook alweer? Bozenmeer geloof ik, hè? Of hebben we dat al gehad?

Ja, goed onthouden, niet slecht voor een Fransman! We slaan daar rechtsaf naar Broek. Als dat tenminste nog bij onze plannen past. Of blijven jullie hier liever wat ronddobberen om ons gesprek in alle rust voort te zetten? Bij Coen zal daar niet veel van komen, die eist alle aandacht op voor zichzelf. Ben benieuwd of hij zijn vrieskast problemen heeft opgelost. Hij zat de laatste tijd uitsluitend te etteren over een wijziging in de normen waardoor hij z'n koelinstallatie moet veranderen. Ik snap hem wel, het is ook allemaal lariekoek wat er ons aan normen wordt aangepraat, maar om het nou alleen daarover te hebben!

Hier wat blijven rondvaren, ik stem meteen ja, wat jij Jérôme!

Ik eigenlijk ook, maar we kunnen Maarten toch niet z'n Hollandse Nieuwe door de neus boren? Dat zou wel zeer onbeleefd zijn!

Ach wat! Die zal niet wegzwemmen en morgen is er weer en dag. Prima, zet ik de motor uit en blijven we hier een tijdje ronddobberen. Zo'n prachtige avond op het water, die moet je meepikken. Goed gezelschap en totaal geen muggen, wat kan men zich nog meer wensen?

Jeroen kijkt wat bedenkelijk, doet z'n mond open, aarzelt... Ik wil het er toch over hebben, Maarten. Dat hete hangijzer van jouw, het intrigeert me. Misschien is dit een mooie gelegenheid er eens over na te denken, hoe je zo'n onderwerp aan zou kunnen kaarten zonder onenigheid te veroorzaken.

Ik heb er al veel over nagedacht, Jeroen, ik denk er al jaren over na. Ik heb een verhaaltje bedacht, misschien kunnen we daar iets mee. Je hebt natuurlijk mensen die je altijd op de tenen zult trappen, omdat ze bijvoorbeeld belang hebben bij een gevestigde opinie. Die willen dat niets verandert en dat alles bij het oude blijft. Maar belangengroeperingen, die hebben per definitie geen enkele intellectuele objectiviteit, dus zullen we die er maar buiten laten. Als je niet meegaat met hun stroom, dan is een discussie gebaseerd op logica bij voorbaat gedoemd op de rotsen te lopen.

Oh leuk, roept Jérôme, een verhaaltje! Altijd goed als je alle neuzen één kant op wilt hebben. Deed Jezus ook, die vertelde begrijpbare en eenduidige vergelijkingen.

Ok, dan vertel ik mijn verhaaltje. Niet te langdraderig hoop ik.
Een jonge man leert een meisje kennen, laat ik ze Hans en Grietje noemen. Van het één komt het ander en ze raken verliefd. Op een dag vertelt Grietje over haar grootvader. Dertig jaar geleden is er een ongeluk gebeurd, een rijke ondernemer is overreden door een vrachtwagen en overleden aan zijn verwondingen. Een dramatisch voorval, temeer daar twee jaar na het ongeluk Grietjes grootvader, Herman, door de familie van het slachtoffer wordt beschuldigd het ongeluk met opzet te hebben veroorzaakt. Herman zou het terrein van zijn dorpsgenoot zijn opgereden als een vlammende furie en met zijn truck de arme man in diens garage hebben verpletterd. Die beschuldiging is als een lopend vuurtje het dorp rondgegaan. Mensen roddelen graag en de eerste steen oppakken, dat is sinds mensenheugenis een populaire hobby. Het was net na de oorlog en Herman werd ervan verdacht met de vijand te hebben geheuld. Het zal dus niemand verbazen, dat Herman geen schijn van kans had, is veroordeeld tot een lange gevangenisstraf en een enorme geldboete om de

aanklagende familie te vergoeden voor het verlies van man, vader en kostwinner. Een geldboete waar Grietjes familie tot op heden onder gebukt gaat.
Hans luistert naar zijn geliefde en probeert zich de scene voor te stellen. Vrachtwagen? Verpletterd in z'n garage? Dat moet een grote garage geweest zijn! Of misschien is de garage ook door de vrachtauto plat gereden, dat kan.
Het verhaal blijft Hans bezig houden en op een dag, als hij weer in grootvaders dorp is waar Grietjes ouders nog wonen, gaat hij op onderzoek uit. Op de plek van het ongeval staat een prachtig herenhuis, zo te schatten gebouwd rond 1850. Naast de villa staat een garage. Een grote garage, er kunnen zeker drie luxe auto's in. Maar een vrachtwagen, die kan er niet in zonder dak, voorgevel en minstens één muur te verbrijzelen! Trouwens, de ingangspoort is ook niet gebouwd om vrachtwagens toegang tot het terrein te verlenen. Hans is een beetje perplex, te meer daar garage en poort er niet uitzien alsof ze grondig zijn gerestaureerd. Nou ja, dertig jaar zijn voorbij gegaan sinds het drama, de tijd heeft misschien de sporen uitgewist. Maar het laat hem niet los en na een paar weken besluiteloosheid belt hij z'n oom Gerrit op, architect van beroep. De volgende dag staat het tweetal voor de poort waarachter Grietjes opa volgens de overlevering z'n noodlot heeft ontmoet. Hans legt aan oom Gerrit uit wat er hier zou zijn gebeurd en eindigt met: Maar dat kan alleen als hij deze poort

en de garage heeft vergruist met die truck! Zie jij sporen van vernieling en herstel? Ik niet!
Oom Gerrit loopt wat heen en weer voor de poort. Betast beide pilaren, gromt wat, bekijkt aandachtig de garage, mompelt een paar zinnen en geeft zijn conclusie: Toegegeven, ze kunnen een hoop tegenwoordig, maar als deze boel hier dertig jaar geleden grondig vernield en weer geheel in stijl gerestaureerd is, dan eet ik m'n hoed op. Zo'n houten hek, OK, maar het metselwerk, dat is andere koek! Jammer dat we die garage niet van dichtbij kunnen bekijken. Heb je wat nagevraagd in de buurt? Misschien weten de buren iets te vertellen. Of steek je licht op in het gemeentehuis, zijn er vergunningen verstrekt voor renovering enzo? Nou ja, net na de oorlog, misschien kon dat toen nog zonder paperassen. Nee wacht, beter idee. We moeten een stukje van elk van deze pilaren zien te bemachtigen. 1850 of 1950, dat is niet gemetseld met hetzelfde cement. Die truck kon onmogelijk het terrein oprijden zonder één van deze pilaren te verbrijzelen. Die is dus herbouwd en gestuukt met moderne specie. Wacht, makkelijk. Die hoek daar, er zit een stukje van de voeg los. En daar, in die andere pilaar ook. Nee hoger, daar, nee naar links, ja die! Geen kapers op de kust? Hebbes, it is in ze pocket! Bij gebrek aan een paar stukken van die garage kunnen we hiermee al een heel eind komen. En trouwens, gebarsten voegen... Of de metselaar was een kloojoo, of die voegen zijn meer

dan honderd jaar oud. En hoe kan een prutser zo'n pilaar weer helemaal in de stijl van een eeuw geleden renoveren?

Maarten stopt even, kijkt wat bedenkelijk en zegt: Eigenlijk hoeft het geen detective verhaal te worden, dit wordt veel te omslachtig. Het is alleen bedoeld als een niet mis te interpreteren voorbeeld. Dus, om een lang verhaal kort te maken: Hans en Gerrit komen erachter dat garage en pilaren nooit zijn gerenoveerd. Hetgeen inhoudt dat Grietjes opa vals is beschuldigd.
Hans vertelt trots zijn ontdekking aan Grietje en samen doen ze verslag bij de familie: “Want, als opa onschuldig was,” eindigt Grietje haar relaas, “dan moet hij in ere hersteld worden en hebben wij ten onrecht een fortuin moeten betalen aan die rijke familie Oppendoorn, de vale vieze leugenaars!”
Grietjes vader kijkt bezorgd van de één naar de ander. Houd je in, Grietje, mijn oogappel, met schelden bereik je niets. En hoe zal dat verhaal worden ontvangen? Het hele dorp heeft tranen met tuiten gejankt om de zielige Oppendoorntjes die zoon, man en vader betreurden en zich door armoe voelden belegerd. Opa was de grote zondenbok, iedereen was het erover eens. Hans, als je dit aan de grote klok hangt, je wordt gestenigd. En onze familie gaat weer dertig jaar uitsluiting en ellende tegemoet, de hele meute zal ons de rug toedraaien.
Er is een mooie uitspraak van de schrijver Mark

Twain: *“It's easier to fool people than to convince them that they have been fooled.”* Vertaald iets van: Het is gemakkelijker om mensen te bedriegen, dan om ze ervan te overtuigen dat ze bedrogen zijn.
En zo is het precies. Je ziet het al bij kinderen. Het verhaal van Sint en Piet gaat erin als koek, maar die onzin er weer uit peuteren, dat is heel wat lastiger. En hoe denk je dat de Oppendoorns zullen reageren? De rijkste familie van het dorp, die hebben een hele lange arm hoor. We worden aan de schandpaal genageld, de dorpsgazette zal het kruis oprichten en de burgemeester zal de eerste spijkers erin timmeren onder het gejuich van een opgejutte menigte bestaande uit mensen die ons gisteren nog vriendelijk groetten op straat. Vertel mij wat, ik heb ze aan het werk gezien in '45-46, wat een stelletje huichelende meelopers!

Maarten zwijgt, het blijft een tijdje stil in de sloep. De boot is afgedreven door het zachte avondbriesje en komt tot stilstand in het riet. Moeder fuut heeft haar jong op de rug, twee meerkoetjes verdwijnen tussen de rietstengels en laten geen sporen achter.

Kijk eens, verbreekt Jérôme de stilte, op het moment dat het gesprek stopt komt onze boot ook tot stilstand... alles staat met elkaar in verband, vraag me niet hoe.

Wat wil je hier nou mee zeggen, Maarten? vraagt

Jeroen. Dit lijkt me zo'n dik opgelegde zaak! Een vrachtauto die een prive garage voor personenauto's binnen rijdt, zonder het gebouw te beschadigen... sowieso niet voor te stellen dat er ooit iemand is geweest die erin geloofde!

Ja, niet voor te stellen! Daar gaat het me om, daarmee een parallel trekken. Zoals het niet voor te stellen is dat zeelui vroeger geloofden dat hun schip van de aarde af zou vallen als ze te ver zouden varen. Want te ver varen, dat kan niet! Immers, zonder een grote muur die alles tegen houdt, dat schip dus ook, is er aan het einde van de wereld geen water waarop een schip kan varen.

Jeroen lijkt niet tevreden met dat antwoord. Ja OK. Maar ik denk niet dat je je verhaal hebt verteld om iets te bewijzen over de vorm van de globe. Of wel? Er zijn weer hele theorieën te vinden op Internet van mensen die het heliocentrisme en een bolle aarde aanvechten! Hoor jij ook bij die lui? Daar moet ik niks van hebben hoor, alleen al de zonsondergang... De zon verdwijnt niet in de verte zoals in hun model, maar zakt geleidelijk zowat loodrecht onder de horizon waar hij niet kleiner lijkt maar groter. Enfin, te dom om over te praten. Volgens mij is het een experiment om uit te vinden in hoeverre je mensen werkelijk alles kunt doen geloven.

Oh ja, de Flat Earthers! Nee, wees gerust, ze hebben mij ook nog niet overtuigd, ha, ha, ha! Wat jij, Jérôme!

Ik vind ze grappig. En ik heb het idee dat sommigen zullen denken: zolang mensen daarover bekvechten hebben ze het niet over iets anders.

Jeroen laat zich niet afleiden. Maar wat is dan wel de bedoeling van je verhaal, Maarten? Wat ligt er verborgen achter jouw vrachtwagen in een veel te kleine, onbeschadigde garage?

Wat ik probeer aan te tonen, is dat alle getuigenissen ter wereld machteloos zijn om iets wat onmogelijk is mogelijk te maken. Je kunt puur water niet aansteken met een lucifer en het kan me niet schelen hoeveel mensen er getuige van waren dat iemand het wel heeft gedaan.

Natuurlijk, wat niet kan is nog nooit gebeurd. Maar daar komt toch niemand tegen in opstand?

Ik zou ze de kost niet willen geven! protesteert Maarten. Niet in de zin van “Wat niet kan gebeurt wel”, maar dat men er hele vage ideeën op na houdt over wat wel kan en wat niet en dat er daarover eindeloos wordt gemekkerd. Meestal durft men niet eens een persoonlijke mening te hebben, de geautoriseerde specialist beslist alles.

Ja maar, waar wil je nou eigenlijk naar toe, Maarten? Je draait er wel erg omheen! Ben je echt zo bang dat we elkaar te lijf zullen gaan zo gauw je met je hete hangijzer voor de dag komt? Dat we zullen gaan vechten en pogen elkaar over boord te duwen?

Waar ik naar toe wil, dat is aan de hand van mijn verhaaltje een strategie verzinnen, waarmee Hans en Grietje hun bewering “Geen restauratie, geen vrachtwagen” in de openheid kunnen brengen zonder het hele dorp tegen zich in het harnas te jagen. Pas als we die strategie wat hebben omlijnd, doe ik m'n duit in het dwarsliggerszakje en gaan we het hebben over mijn altijd overal ruzie onderwerp. De zon staat al heel laag en Jérôme moet zijn bijdrage ook nog leveren!

Ach wat jammer nou, ik dacht dat jullie mij zouden vergeten! Ik kàn wel een duit in het zakje doen, maar ben bang dat jullie er een slapeloze nacht aan over zullen houden! Dat kan ik me toch niet permitteren tegenover mijn gastheer en de meneer die zo vriendelijk was te stoppen voor een als een verzopen kat vermomde lifter.

Kom maar, opscheppertje! reageert Jeroen gemaakt in de wiek geschoten. Wat heb je uitgevogeld? Dat de maan hol is? Dat Julius Cesar

en het Romeinse imperium nooit hebben bestaan, de pyramides van schuimplastic zijn gemaakt?

Ben benieuwd! zegt Maarten en kijkt geamuseerd van Jérôme naar Jeroen en weer naar Jérôme. Hij wrijft zich eens in de handen en voegt eraan toe: we kennen elkaar net en nu al zo'n bijeenkomst, fantastisch!

Ja, te gek hè, vind ik ook. Jij niet, Jeroen? Ik heb een heel leuk en interessant onderwerp en doe niet als Jeroen maar andersom. Niet eerst een dwarsliggersstelling deponeren en dan proberen die met een toelichting tot hapklare brok te maken, maar beginnen met de gammele gangbare theorie eruit te flikkeren en dan de vrijgekomen ruimte opvullen met iets wat niet rammelt. Ik heb er wat ervaring mee, men kijkt eerst alsof het in Keulen dondert, maar meestal gaan al gauw de lichtjes op en drijven de onweerswolken weg.
Hebben jullie er ooit bij stilgestaan, dat het verhaal over de organische oorsprong van aardolie eigenlijk heel bizar is? De huidige wereldproductie is iets van 10 miljoen ton per dag. En die gigantische hoeveelheid zou zijn ontstaan uit een soort groentensoep met dinosaurusballetjes, op een mysterieuse wijze een paar kilometer onder het aardoppervlak verzonken en daar tot aardolie geperst. Maar dat is een zeer aanvechtbare theorie, alleen al omdat op een paar kilometer diepte

temperatuur en druk bij lange na niet toereikend zijn om organisch materiaal om te zetten in aardolie.
Zoals beloofd hier mijn alternatieve theorie. Rrrrrrr.... tromgeroffel...: Abiotische aardolie wordt op 30 to 200 km diepte in de bovenste aardmantel onder de aardkorst gevormd, uit overal aanwezige koolwaterstofgassen zoals methaan, bij zeer hoge druk en temperatuur. Het proces is continu en een enkeling gaat zover te beweren, dat er sinds het ontstaan van de globe zoveel aardolie is gevormd als er water in de oceanen is, een op menselijke schaal onuitputtelijke voorraad. De aardolie wordt geleidelijk naar boven geperst en sijpelt zelfs hier en daar gewoon naar buiten, als geen ondoordringbare rotslaag de weg verspert.

De stilte wordt een tijdje alleen opgevuld door ruisend riet en kabbelend water. De sloep wiebelt wat als Maarten gaat verzitten, z'n keel schraapt en bekent: Nooit over nagedacht. Ik sta perplex, jij niet Jeroen? Klinkt wel heel logisch eigenlijk, waarom niet?

Ja ik ook, perplex. Maar toegegeven, wel aannemelijk. En nu we het er toch over hebben... ik las laatst ergens dat een olieveld waarvan men dacht dat de bron totaal was uitgeput, een jaar of vijf later drie keer meer aardolie bleek te bevatten dan wat men ooit had geschat. Passen we Jerômes theorie toe, dan wordt eigenlijk ook meteen duidelijk

hoe zo'n veld zich weer vult als de winning een tijd stil ligt.

Het zou wel mooi zijn, verzucht Maarten. Maar ik zie me steeds minder aankloppen bij milieubewegingen! Jeroens bewering dat het concept van de global warming onzin is, Jérôme met z'n aardolie in overvloed: er zit gelukkig niet een gros groene milieufanaten in de boot, kielhalen zouden ze ons!

Dat denk ik ook, valt Jeroen bij. Als ze er achter komen dat men met ons aardolie kan delven naar hartelust en zonder zorgen over vervuiling en global warming, we worden gestenigd!

Nou ja, vervuiling, dat is iets anders, zet Jérôme de puntjes op de i, laten we ons geval niet nodeloos erger maken. Maar ik heb nog een veel mooier onderwerp, mag ik dat ook in de groep gooien? Die abiotische aardolie, daar is geen eer mee te behalen, dat onderwerp levert geen verhitte discussies op in ons groepje. Ja, mag? Ok, komtie.
Kernenergie, dat is pas een wereld van leugens! Om het kort te maken: atoomenergie, mits toegepast in kleine lokale centrales, bijvoorbeeld in steden één centrale per wijk, is totaal zonder risiko's. En het geleuter over kernafval, dat is zo mogelijk een nog grotere schaamteloze leugen. De afval die zo nodig onder hoge kosten diep moet

worden begraven, bestaat onder andere uit plutonium- en uraniumdioxydes, zogenaamd ongewenste en schadelijke bijprodukten van de huidige kerncentrales. Maar in werkelijkheid is het “afval” goud waard want dé brandstof van de toekomst, met name voor de derde generatie nucleaire reactoren, de EPR-centrales. De burger wordt letterlijk een fortuin afgetroggeld om een grondstof waardevoller dan edelstenen te begraven. En als het plutonium mengseltje over een paar decennia, na een hoop politiek gebroddel, weer tevoorschijn zal worden gehaald, dan mag dezelfde brave melkkoe er nogmaals een fortuin voor betalen.

Wacht even, Jérôme, protesteert Maarten. Tot nu toe vond ik het hier heel knus, maar nou ga je wat mij betreft wel een paar stationnetjes te ver hoor. Kernenergie totaal risicoloos? Hoe kom je er bij? Jeroen, help me! Jérôme is door z'n bol gegaan! Hij heeft vandaag een zonnesteek opgelopen, vraag me niet hoe met al die regen en mist. En de milieubeweging! Gestenigd, gevierendeeld en verdampt door een laserpistool, dàt staat ons te wachten!

Ja, beaamt Jeroen, het wordt nu wel heel link en Jérôme is de kluts helemaal kwijt, lijkt mij ook. Maar spel is spel, we moeten ons aan de regels houden en Jérôme niet voorbarig voor gek verklaren.

Misschien heeft hij de acceptabele uitleg die bij zijn wonderbaarlijke verklaring past.

Nou, het zou me verbazen, werkelijk! Jérôme, als je me kunt overtuigen, dan mag je een hele maand met m'n sloep varen, wanneer en met wie je maar wilt. En Jeroen ook. Makkelijk, je overtuigt me toch niet, onmogelijk!

Nou, ik denk het wel. Je bent je bootje een maand kwijt, Maarten. Niet dat ik er zonder jou mee zou willen gaan varen hoor, maar Jeroen hier, man, die kun je geen groter plezier doen dan hem een tijdje de vrijheid te geven om Waterland in jouw boot te verkennen.
Weten jullie dat Hiroshima en Nagasaki meteen weer zijn opgebouwd na de bombardementen in 1945? Hiroshima heeft tegenwoordig meer dan een miljoen inwoners. Hoe kan dat? Ik heb op school geleerd, dat na de ontploffing van een atoombom het leven ter plaatse honderden, zo niet duizenden jaren onmogelijk zou zijn. Maar, als die steden bewoonbaar zijn gebleven, dan valt het blijkbaar nogal mee met de dodelijke straling. Er zijn prachtig videootjes over de natuur in Tchernobyl. Dierenparadijs, werkelijk. Hoe kan dat? Makkelijk: straling is helemaal niet ongezond, behalve natuurlijk in de handen van een radioloog of als het om een gigantische dosis gaat, zoals tijdens de explosie van die bom. Kijk eens naar de horizon,

naar die bol die daar ondergaat. Onze grootste bron van “dodelijke” straling maar zonder welke er geen leven mogelijk zou zijn. Think! Denk na! Réfléchissez, nom de dieu!

Nou haal je wel alles door elkaar, Jérôme. Atoomcentrale en atoombom, dat is niet hetzelfde hoor.

Nee, inderdaad. Niet hetzelfde, natuurlijk. Maar de angst die wordt gekweekt rond beiden, die is wel dezelfde. Ooit eens kritisch gekeken naar een video van een atoombomontploffing? Kan ik jullie aanraden. Absolute bullshit! Begin met een filmpje waarop de lucht wat bewolkt is en houd tijdens de ontploffing het wolkendek goed in de gaten. Je zult opmerken dat de explosie de wolken ongemoeid laat. Te vergelijken met iemand die buiten, tijdens een storm, een heel gaaf ringetje van sigarettenrook blaast. Heel interessant, werkelijk. Jonge, als het te zien is op TV, dan slikken mensen absoluut alles, niet te geloven. Terwijl je, als je het geluid uitzet en wat kritisch kijkt naar de beelden, in je broek moet pissen van het lachen om zoveel domheid. Atoombom? Pure volksverlakkerij en bangmakerij. Past precies bij alle andere leugens over WOII. Hiroshima en Nagasaki werden platgegooid met brandbommen. Net zoals Tokyo en tientallen andere Japanse steden waar we nooit iets over horen. De luchtfoto's van Tokyo en die van

Hiroshima, uit 1945, ze tonen precies dezelfde beelden.

Vergis ik me, zegt Jeroen, of maak je nu alle televisiekijkers uit voor een kruiwagen vol randdebielen? Dat zouden we niet meer doen toch?

Oh ja, je hebt gelijk, daar moet ik echt mee stoppen. En eerlijk is eerlijk, die kruiwagen, daar zat ik zelf ook in voordat iemand mij attent maakte op de eigenaardigheden die ik zojuist aanhaalde. Goed beschouwd is het natuurlijk geen kwestie van domheid maar van “Pas als je het door hebt kun je het zien”

Maarten buigt zich naar Jérôme. Zit je dat nou zelf te verzinnen of kende je die uitspraak al?

Nee, hoezo?

Dan ben je net zo geveugeld als Johan Cruijff, die had ook zulke prachtige gezegden. “Iemand die sprint op een voetbalveld, die is te laat vertrokken” en “Elk nadeel heb z'n voordeel” Ha, ha, ha, ik vind ze top! Maar goed, dit even terzijde. Niet dat ik er genoeg van heb, maar het is al half tien. Ik stel voor de motor te starten en ons tochtje voort te zetten, dan zien we nog wat van de omgeving. Ik begin eigenlijk ook wel trek te krijgen, jullie niet? Avondmaal totaal overgeslagen, wat een

losgeslagen bende!

Ja prima, laten we verder gaan, zegt Jérôme, En heel goed om ons gesprek wat te laten rusten. Hebben jullie de hele nacht om eens over al die atoomraadsels na te denken. Ik heb wel een knuppel naar het hoederhok gegooid, of niet? Eindelijk een onderwerp waarover we het niet eens zijn!

Jeroen en Maarten kijken elkaar veelsprekend aan. Jeroen zegt: Nog nooit iemand gehoord die zo praatte over kerncentrales en atoombommen! Dus als ik het goed begrijp, dan is het de bedoeling dat Maarten en ik goed over jouw praatje gaan nadenken en bijvoorbeeld morgenvroeg wakker zullen worden in een voor ons nieuwe wereld met ongevaarlijke atoomcentrales en zonder atoombom. Want die laatste bestaat niet eens, volgens jou, of zit ik ernaast? En trouwens, het is niet een knuppel ***naar***, maar ***in*** het hoederhok gooien.

Ja grappig hè? Ik ga jou nadoen, leuk die spreekwoorden verbastering.

Maarten schudt z'n hoofd en mompelt, goed verstaanbaar: hij kent de Nederlandse spreekwoorden zo goed dat hij ermee kan rottevotten. Dat belooft wat.

De terugweg onder een schemerende avondlucht is een prachtig tochtje. Jeroen kan z'n enthousiasme niet inhouden, probeert dat ook niet. Jonge, hier wil ik een paar dagen rondhangen, ik ga morgen op zoek naar een kano of zoiets. Die zijn hier vast wel te huur, of niet Maarten? Dat lijkt me eigenlijk het mooiste vervoermiddel om Waterland intiem te leren kennen.

Ja, die zijn hier wel te huur, in Holysloot of Broek. Maar je kunt de mijne ook gebruiken hoor. Komt me wel goed uit, een potentiële kaper minder voor mijn sloepje! M'n kano, die heb je nog niet gezien, hij ligt in de garage. Ik gebruik hem niet zoveel. Canadees, twee persoons. Met twee enkelbladige peddels. Kun je daarme overweg? Vast wel, een wrikker, die kan vast ook kanoën zoals het hoort.

Ja, dat kan ik. Heerlijk! Je steekt de peddel schuin naar voren in het water en doet een slag om vooruit te komen. Dan, in één beweging door, de peddel even naar achteren om een paar graden bij te sturen. Je gaat kronkelend als een slang door het water, een beetje zoals wanneer je wrikt eigenlijk. Enfin, als je alleen bent. Met z'n tweeën is het wat minder technisch, elk peddelt aan een kant.

Ik hoor het al wel, je weet waar je het over hebt. Je kunt erover beschikken wanneer je wilt Jeroen, it's all yours!

Overdrijf je niet een beetje Maarten? We kennen elkaar nog geen halve dag. Je bent zo gastvrij en genereus, ik dacht dat zoiets niet meer bestond.

Volgens mij ben jij precies zoals Maarten, Jeroen. Iemand die een lifter meeneemt en zich vervolgens door diezelfde lifter op sleeptouw laat nemen en zijn plannen luchtig opzij zet voor een geïmproviseerde bivak bij volslagen onbekenden: zoiets doet alleen iemand die ook gemakkelijk uitnodigt, genereus is en gastvrij.

Je bent echt een talenwonder, Jérôme. Afgezien van je Franse accent is je Nederlands verbazingwekkend! Vind je niet, Maarten? Ik weet niet hoe lang je al rondzwerft in Holland, maar het zou me werkelijk verbazen als het minder is dan een jaar of twee. Of was je de taal al machtig voordat je hier begon te neuzen?

Ja, ik wist me al wel te redden hoor. Ik heb als kind en tiener jarenlang twee Nederlandse vriendjes gehad, ze woonden een paar straten verder. Daar heb ik een hoop van geleerd. Vooral tijdens het straatvoetbal! Ha, ha! Dat is de beste methode, leren als je jong bent. Ben jij ook op zo'n manier aan je Frans gekomen?

Ik, Frans spreken? Ach, die paar woorden....

Begint-ie weer! Maarten, ik roep je op als getuige: op een dag zal ik uitvinden waarom Jeroen verbergt dat hij vloeiend Frans spreekt. Je uitspraak heeft je verraden, mon ami. Ik mag hangen als jij niet zo'n beetje de halve Petit Robert uit je hoofd kent! Volgens mij heb jij “Les misérables”, “Un loup est un loup” en “L'écume des jours” in de originele versie gelezen. En als het niet precies die titels zijn, dan andere vergelijkbare werkjes. Drie, op z'n minst. En dat uit vrije wil, zonder ertoe gedwongen te zijn geweest door één of ander debiel schoolprogramma. School, nog zoiets! Kots, braak! John Taylor Gatto, mijn favoriete schoolmeester uit New York, die heeft een prachtige term voor het moderne publieke onderwijs: Weapons of Mass Instruction. Luister eens naar een paar youtoepjes van hem, dan weet je waarom hij dingen zegt als “Get your kids out of public school, now!” En dat hij gelijk heeft.

Jeroen roept verongelijkt uit: Nou heb je al drie hete hangijzers in de groep gegooid, Jérôme, dat was niet de afspraak! Nee, vier als ik goed tel! Aardolie als water in de oceaan, onschadelijke atoomenergie, uit de duim gezogen atoombom, als de pest te mijden openbaar onderwijs. Jonge, heb jij nog wel vrienden overgehouden eigenlijk?

Oh ja hoor! De kunst is je mond te houden als je

niet heel zeker weet dat de luisteraar aankan wat je te vertellen hebt. Jullie beiden gaan er prat op bij de dwarsliggerskliek te horen, dus, de beuk erin! Hoe ver zijn jullie bereid te gaan? Jeroen met z'n “Satellieten bestaan niet”, die moet me in principe kunnen volgen zonder boos te worden. Maarten, dat weet ik niet want hij heeft z'n duit nog niet in het zakje gedaan. Maar zijn aarzeling geeft naar mijn mening aan dat hij een stap verder zal gaan dan Jeroen en ik samen!

Maarten kijkt Jérôme aan vanonder zijn wenkbrouwen. Ik kom er nu achter dat ik eigenlijk heel weinig over jou te weten ben gekomen de laatste drie weken, we hebben het nooit over dit soort dingen gehad. Ach, nou ja, er was ook geen aanleiding. Koetjes en kalfjes, dat is eigenlijk wel heel wat luchtiger! Hoe ver ben je gekomen op school, Jérôme? Heb je het er een beetje vol kunnen houden, of was je een vroege schoolverlater?

Ik heb het bijltje er bij neergegooid toen ik 22 was, ik studeerde natuurkunde. A la faculté d'Aix-Marseille. Eigenlijk was ik al begonnen af te haken tijdens m'n laatste lyceum jaar, “en classe terminale” in het Frans. Met de jaren vond ik de wetenschap minder interessant worden. Als je het niet voetstoots eens bent met de gaande opvattingen en kritische vragen stelt, dan word je

belachelijk gemaakt door leraar en medestudenten. Ze lachen je uit en daarmee ben jij voor hen de ezel. Maar die ezel, dat is natuurlijk niet de vragensteller, maar dat zijn de gevraagde en zijn kliek hielenlikkers, die met hun domme gelach willen verbergen dat ze geen antwoord weten te geven. Ziek werd ik er van. En heb er uiteindelijk voor gekozen om eruit te stappen en te proberen gezond te blijven. Heb een aantal jaren van alles en nog wat gedaan. Kelner, boerenarbeider, postbode, gaf bijlessen in wis- en natuurkunde, you name it. M'n vrije tijd gebruikte ik om allerlei onderwerpen te bestuderen vanuit invalshoeken die op de universiteit angstvallig vermeden worden. Een paar jaar zelfstudie, ik raad het iedereen aan! Je leert meer dan in twintig jaar klassieke scholing. Internet is absoluut fantastisch, je kunt er alles vinden. Mits je goed kunt zoeken en je niet laat afleiden door het gemekker van de fantasielozen en door lui die met lede ogen moeten aanzien, dat de doorsnee burger tegenwoordig absoluut alles aan de weet kan komen. Zoekt en gij zult vinden, het is nog nooit zo toepasselijk geweest als vandaag.

Jeroen buigt zich naar Jérôme toe. Vanmiddag in de auto was ik voor de zoveelste keer haast wanhopig toen ik me weer eens realiseerde hoe overweldigend de meerderheid is die alles maar slikt. Radio, tv en geschreven pers: over onderwerpen die er echt toe doen is iedereen het

ogenschijnlijk eens, een eventuele dwarsligger wordt al buitenspel gefloten voordat hij het veld opkomt. Jérôme, dat jij langs de weg stond, op dat moment, het is een wonder. Na een minuutje wist ik het al: daar zit iemand met wie een boom als een sequoia is op te zetten. Een uurtje later kwam Maarten er ook nog bij. Jonge, les trois mousquetaires! Misschien past die titel ons, wie weet.

Jérôme glimlacht: Ah! heb je die ook gelezen in het Frans? Niet drie maar vier werkjes dus. En mag ik je erop attend maken dat de drie musketiers met z'n vieren waren? D'Artagnan, Portos, Aramis en Athos. Heb je 'Vingt Ans Après" en "Le Vicomte de Bragelonne" ook gelezen? Les Trois Mousquetaires is eigenlijk het eerste deel van een trilogie, maar dat weet bijna niemand. Jij wel volgens mij...

Jeroen kijkt dromerig in de verte... ja, ken ik... Alexandre Dumas, wat een genot... Hij was zo beroemd als tegenwoordig de Rolling Stones...

Maarten luistert belangstellend. Is dat zo? Nooit iets van hem gelezen. Altijd zoiets gedacht als die ouderwetse verhaaltjes...

Ja, dat denken veel mensen, beaamt Jeroen. Mag ik je als beginnetje "De Graaf van Monte Cristo" aanraden? Dat boek kan met alle moderne romans

wedijveren, werkelijk. Heeft wel een nadeel: veel boeken smaken wat zoutloos als je de belevenissen van Edmond Dantes hebt geproefd.

Ok, die tip zal ik opvolgen. Ooit eens een paar afleveringen gezien op TV, een serie geloof ik. Kan me er niets meer van herinneren.

Ja, moet je lezen Maarten, valt Jérôme bij. Ik heb het verslonden toen ik een jaar of vijftien was. Ik wil het opnieuw lezen, je maakt er altijd iets anders van als je wat ouder bent. En trouwens, iets wat je maar één keer hebt gelezen, dat heb je niet gelezen.

Helemaal mee eens, zegt Jeroen. Mooi vaartje, Maarten, wat was de naam ook alweer?

Zwaksloot. Een paar jaar geleden konden we hier niet langs. De brug waar we zojuist onderdoor voeren is net nieuw en maakt het mogelijk dit rondje te varen anders dan met een kano of zoiets. Hebben jullie honger trouwens? Wat zou erin gaan? Ik heb vanmorgen lasagnes gemaakt, is dat iets? Jérôme, jij hoeft niet te antwoorden hoor, je zit nu al te watertanden, dat weet ik.

Joepie, lasagnes! Hou je daarvan, Jeroen? Zeg ja, please!

Dat is zowat mijn lievelingsgerecht, maak je geen

zorgen! Ik hoop wel dat ik in de toekomst iets terug kan doen Maarten, je onthaalt ons als vorsten!

Vorsten? Dat weet je nog niet, hou een slag om de arm, Jeroen. Misschien ben ik een absolute mislukkeling in de keuken!

Het zou me verbazen! Iemand die zo secuur z'n sloep in de lak zet, die kan ook met potten en pannen overweg. En ik heb al een voorproefje gehad, de stroopwafel was opmerkelijk. Jeroen strijkt met z'n hand over het mahoniehouten bankje waar hij op zit. Ik mag toch aannemen dat dit schildershoogstandje jouw werk is?

Of het een hoogstandje is, dat weet ik niet hoor. Maar ik doe het lakwerk zelf, zou het niemand toevertrouwen! Is een beetje mijn hobby ook. Varen is mijn lust en mijn leven en de boot goed onderhouden, dat hoort bij het plezier. OK, lasagnes dus. Makkelijk, alles is klaar, tien minuten opwarmen in de oven en we zitten aan tafel. Kun je de stootwillen ophangen, Jérôme? Je weet hoe het moet.

Het was een fantastisch tochtje Maarten, ik ben je eeuwig verschuldigd! Hopelijk kan ik je in de toekomst eens onthalen op een zeiltochtje.

Komt wel goed, Jeroen. Het genoegen is

wederzijds, je bent me niets schuldig. Kijk eens hoe handig Jérôme is, hij leert snel! Beide landvasten al door hun aanlegring, mét de goede knoop! Kom mee jongens, eten! Ik ben slap van de honger. Nee laat maar Jérôme, dat dekzeil doe ik straks nog wel even. Of morgen, één keertje overslaan kan wel. Het gaat toch niet regenen vannacht.

Jeroen trekt als laatste binnenkomer de deur achter zich dicht. Maarten en Jérôme maken in recordtijd de maaltijd klaar, Jeroen wordt in de zitkamer geparkeerd met de boodschap: Vermaak je maar even, je kent het huis en z'n gewoontes nog niet en loopt toch maar wat in de weg.
Een kwartier later zou een toevallig langsslenterende voorbijganger drie mannen tevreden hebben kunnen zien smikkelen, ware het niet dat Maartens eetkamer aan de achtertuin grenst, de kant van het water, waar het aan landlopende voorbijgangers niet gegeven is er naar binnen te gluren.

~ ~ ~ ~ ~ ~

De kano is in perfecte staat en kan in schoonheid wedijveren met de sloep. Jérôme en Maarten hebben het bootje in het water laten glijden en met een landvastje aan de steiger afgemeerd, onder het protestgekwaak van een paar eenden. Of misschien was het een welkomstgekwaak, wie het onderscheid weet mag het zeggen. Geen van beide mannen hebben zich geroepen gevoeld hun gezelschap aan te bieden. Had Jeroen niet duidelijk genoeg laten weten ernaar te hunkeren wat in z'n eentje op het water te mogen zwerven? Maarten overhandigt plechtig een peddel aan Jeroen met de woorden: Eén is wel genoeg, of wil je er twee?

Nee hoor, één is genoeg. Ik sta te popelen! Het klinkt misschien vreemd, maar ik voel me net zo opgewonden als toen ik in dat bijbootje mocht, 50 jaar geleden. Kind toen, volwassen kerel nu, bejaarde kerel zelfs. Beiden even ongeduldig. Ik maak me belachelijk...

Ach welnee, dat siert je Jeroen! Een portie kind in me vasthouden, m'n hele leven, dat probeer ik ook. En kijk naar Jérôme! Veel jonger dan wij maar ook én volwassen én kind. Zo moet het zijn, denk ik. Blijf enthousiast voor alles wat je doet, pas dan kun je het leven in al zijn facetten ervaren. Je krijgt dan wel regelmatig zinnetjes toegebeten als: “Word toch eens volwassen!” maar ach, ook dat went op den duur. En gelukkig is Corien niet zo, ze neemt me

zoals ik ben.

Ja grappig is dat! roept Jérôme uit. Wanneer word je toch eens volwassen? Hoe vaak ik dat heb moeten aanhoren.

Ja grappig is dat, beaamt Jeroen. Alhoewel, grappig, dat is niet het goede woord. Soms word ik er moedeloos van. Maar daar hebben we het nog wel eens over, ik stap nu eerst in de boot. De roep van het water is onweerstaanbaar. Ik ga. Nù!

Het instappen gaat zonder moeite. De thuisblijvers zouden zich om een onhandige kentering vast wel heimelijk hebben verkneuterd, maar die zit er niet in. Landvastje los, afdrukken, een paar minuten peddelen en Jeroen verdwijnt linksom richting Kerk Ae, aan het eind van een met luchtbelletjes gemarkeerd en licht slingerend zog.

Hij kan wel juichen. Je doet het niet in zo'n bewoonde omgeving, maar was je alleen, jodelen van vreugde zou je! Eindelijk, na zoveel jaren van heimelijk verlangen. Stom eigenlijk, kano's zijn overal te huur. Wat had hem al die jaren ervan weerhouden om hier eens wat te gaan rondpeddelen? Het idee een kano te moeten huren, net als elke banale doorsnee toerist, dàt zal het geweest zijn. Je wilt hier mensen kennen, autochtonen ontmoeten die je het gevoel geven

erbij te horen, thuis te zijn in dit land, voordat je het water op durft te gaan. Het oppervlak van kleine stille watertjes heeft iets heiligs, maagdelijks, onberoerd. Daar kun je als vreemdeling niet zomaar bot doorheen snijden met je bootje. Je moet geduldig afwachten tot je uitnodigd wordt. Niet *jij* bepaalt of en wanneer je hier mag varen, het *wordt* voor je besloten, ergens. Jeroen grinnikt wat en denkt even: nu is er echt een steekje los daarboven. En meteen daarna: eigenlijk, zo voel ik het echt, da's toch niet zo gek? Het lijkt wel of ik behoefte heb me te rechtvaardigen!

Na een half uurtje varen op een kleine plas, besluit Jeroen een sloot in te steken, hier op het meertje zijn nog teveel golfjes naar zijn smaak, hij wil over een roerloos oppervlak wegdromen! Als jongetje ging hij wel eens vissen. Toen had hij het ook gevoeld, de aantrekkingskracht van water als het absoluut windstil is, het kanaal of de plas een spiegel. Het dobbertje slaat een brug tussen deze en gene zijde, tussen onder en boven. Beet of geen beet, het maakte hem niet veel. Uren kon hij zitten dromen.
Wat doe je eigenlijk als je vist? De één is er op verzot, de ander moet er niets van hebben. Zoals met alles, wandelen, zeilen, fietsen, schilderen, lezen. Waarom? Wat is de diepere betekenis van dingen waarmee je bezig bent, van bezigheden waardoor je je aangetrokken voelt, of juist

afgestoten?
Jeroen had ooit eens een enorme hoeveelheid energie gestoken in het bijeengaren van gekapt hout, dat op een van de weg naar beneden lopende helling in vergeten stapeltjes dreigde te verrotten. Zeker vijf ton had hij in een paar weken naar boven gesleept, grote stukken stam, vaak 25, 30 kilo of meer. De kofferbak van de auto was ermee versmeerd, maanden lang had een niet ogende hoop rondhout de tuin ontsierd. Uiteindelijk, na dagen kloven en zagen, was het einddoel bereikt: een nette stapel hapklare brokken haardvoer. Z'n vriendin had hem voor gek verklaard: je offert je tijd en je rug toch niet op voor wat brandhout dat je zo voor een prikkie kant en klaar ergens kunt kopen?

Maar daar ging het hem niet om, het was geen kwestie van geld uitsparen. Hij was een tijdje houthakker geweest. Hij had het gevoeld als een reis in de tijd, naar vroeger, naar onbekende voorouders. Over brandhout beschikken moet voor hen een kwestie van leven of dood zijn geweest, hout kappen, zagen en verslepen was vitaal. En iets van dat instinct had hij gevoeld in het diepst van zijn wezen, tijdens de soms welhaast martelgangen op de heuvel, omhoog naar de auto, een zwaar stuk stam op de linkerschouder, een dunnere stam of tak van een meter in de rechterhand.

Wat doe je als je wat doet? Het klinkt vreemd, het

lijkt een stomme vraag, kop noch staart. En toch is het, als je er goed bij stilstaat, een vraag met onpeilbare diepte. Vindt Jeroen.
Wat doe ik hier in een bootje op roerloos water, wat roept deze situatie in mij op, waarom voel ik mij hier zo goed? Het beeld van een de hemel en aarde weerspiegelend wateroppervlak, het geheimzinnige leven eronder, de waterwereld, de oorsprong, verre herinneringen aan een foetus in vruchtwater. De waterspiegel: hemel en aarde smelten samen, daar waar een door de omgeving betoverd manneke dobbert.
Daar moet toch iets mee te doen zijn! mompelt Jeroen hardop. Waar is de psycholoog die me wat inzicht kan verschaffen?

De sloot komt weer uit op een plas. Arken Ae staat er nog net leesbaar op het zo te zien al meerdere keren in Maartens sloep, of elders, nat geregend kaartje. Aan de overkant staan allerlei sloten erop afgebeeld. Daar moet ik door kunnen met zo'n kano, mompelt Jeroen. Ik weet trouwens niet eens of ik dit ding in m'n eentje kan overzetten, mocht het nodig zijn. Meteen even uitproberen op een stukje grasland, het zou eeuwig zonde zijn zo'n mooi stukje vakmansschap te bekrassen. Of erger... Stom dat ik er niet bij was toen Maarten en Jérôme de kano in het water hebben laten glijden. Toen had ik hem even moeten optillen. Of ik had het in ieder geval aan Maarten moeten vragen. Trouwens,

wacht eens even. Maarten is niet gek, hij is een pietje precies en weet van wanten. Als hij zijn kano leent aan iemand die er solo mee gaat rondtrekken, in deze polder, waar overzetten vroeg of laat aan de orde zal komen... Ik wed dat dit ding vrij licht is, kan niet anders! Jeroen peddelt naar een gemakkelijk te betreden stukje grasland, stapt op de wal en trekt de kano uit het water.
Niet te geloven! roept hij in verbazing. Vederlicht, nauwelijks zwaarder dan die opblaasbare en altijd meteen weer lekke rotkano van jaren geleden. Jeroen had het ding, na een twintigtal tochtjes en tot wanhoop gedreven, in een vuilniscontainer geflikkerd.
Opblaasbare kano, het idee is geniaal, maar met systematische productiefouten in de lasnaden, hardnekkig drie, vier garantievervangingen overlevend, en waardoor luchtkamers binnen de kortste tijd met een gemeen en uiterst irritant psssssttt-geluidje leeglopen: gek werd je ervan. Nou ja, 450 euris, dat was misschien net de juiste prijs voor een stuk kinderspeelgoed.

Maar dit juweeltje van Maarten, dat is andere koek. Ik wist niet dat het bestond! vertelt Jeroen aan een koe die langskwam en is blijven stilstaan om het verhaal eens rustig en in z'n geheel te beluisteren. Hiermee kan ik alle overzet hindernissen gemakkelijk nemen! Het is dus geen kano van alleen hout. Hout-epoxy, dat zal het zijn. Ooit wel

eens van gehoord. Ik vond hem al zo soepel kanoën. Wat een mooi ding, nou ben ik er echt verliefd op! Dank je wel Maarten, wat een gift!

Jeroen schuift de kano terug in het water, stapt in de boot en peddelt het meer weer op. De koe houdt het ook voor gezien en kuiert verder. Geen slechtkope blaaskano nooit niet! zwiept haar staart.

Dat was toch een te gek uitje gisteravond, bedenkt Jeroen. Prachtige tocht en een zo mogelijk nog fijner gesprek. Zo harmonieus met elkaar communiceren, dat is toch het mooiste wat er is! Leuk spelletje ook! Wel jammer dat we het telkens behoorlijk met elkaar eens waren, wat meer serieus tegengas, dat versterkt het betoog van de spreker, want hij moet met begrijpbare en aanvaardbare argumenten komen. Nou ja, het was maar een beginnetje. Volgende keer weer en beter.
Ben benieuwd of, en zo ja wanneer, Maarten z'n “Altijd overal ruzie met iedereen” onderwerp zal onthullen. En of er iets komt van de voorgenomen gezamelijke poging een strategie te bedenken waarmee men, zonder vrees voor brandwonden, hete hangijzers uit het vuur kan halen.

Maar goed, nou eens even wat meer aandacht voor de kanotocht, ik moet een route uitstippelen, bedenkt Jeroen. Anders blijft het maar wat op dezelfde plek rondhangen en dat was niet de

bedoeling. Waar is het verregende edoch droge kaartje? Hebbes! Daar, die sloot in, over de Aandammergouw dragen en dan kronkelend naar de Holysloter Die. Zie ik daar wel verder. Hopen dat de sloot niet te nauw is en diep genoeg. Met de peddel de wal afhouden, da's niks!

Na nog een klein verkenningsrondje over de Arken Ae, peddelt Jeroen naar de overzetplaats. Rugzakje met water en proviand uit de kano en op de rug, kano uit het water, boven het hoofd overdragen, het water weer in. Een kind kan de was doen! De sloot is een dikke twee meter breed en goed geschoond, daar kan men kanoën zo te zien!
Fluitend stapt Jeroen weer aan boord. Het rugzakje laat hij maar hangen waar het hangt, anders blijft het op- en afdoen.
De sloot is meer dan breed genoeg, ook omdat Jeroen alleen is en er geen peddelruimte nodig is aan bakboord. Dit is mooi varen! Geruisloos tussen weilanden glijden, lage oevers, niets dan kleurrijke vergezichten met vee, bomen en dorpjes tussen land, water en blauwe lucht, zover het oog reikt.

Na nauwelijks een kwartier komt Jeroen weer op breed water, de Holysloter Die was dichterbij dan geschat. Geen nood, dan maar eens uitgebreid dit meertje onveilig maken en een bakkie pleur doen in Holysloot, daar is vast wel een cafeetje. En daarna grondig de Uitdammer Die verkennen, neemt

Jeroen zich voor. Afstand? Eens even grofweg meten op het kaartje. Van Het Nauw naar Uitdam... es kijken... pakweg 4 kilometer hemelsbreed. Heen en terug over het water hooguit vijf mijl, schat hij stoer met die kwart druppel zeemansbloed in de aderen. Leuk tochtje.

De Holysloter Die ligt er bij als een spiegel, geen zuchtje wind meer. De kapitein van een hulpeloos ronddobberende zeilboot houdt de moed erin zo te zien. Ach ja, wat moet je anders, schelden helpt toch niks. Mooie boot trouwens, een blankhouten Spanker, ook ooit eens een droom van Jeroen. Had ik een lange landvast bij me, ik zou schertsend een sleepje aanbieden, lachen! Maar misschien beter van niet, sommige mensen zijn zo lichtgeraakt. Wie weet zit die stuurman te balen als een stekker. Wekenlang uitgekeken naar deze dag en nu het zover is, windstil. Voor sommigen reden genoeg ruzie te zoeken met de eerste de beste, laat ik me maar gedeist houden. Alhoewel... wat heb ik toch de laatste tijd? Het lijkt wel of ik overal meteen agressie zie. Gisteren de man van dat ongeluk die ik wel eens had willen uitvragen, nu deze onschuldige en vermoedelijk vriendelijke zeiler. Pas op Jeroen, je wereld is zoals je hem maakt, vergeet het niet. Zie je overal agressie, komt er overal agressie. What you really, really, really, really want, dat krijg je, kon Wayne Dyer zo mooi uitleggen. En: what you really, really, really, really don't want, dat

krijg je ook!

Hé, dappere peddelaar! Kun je me een sleepje geven? Zo kom ik nooit meer aan wal en ik heb een onweerstaanbare trek in koffie!

Jeroen kijkt verbaasd naar waar de stem vandaan komt. Je verzint het niet: de zeilbootkapitein! Vriendelijk en lollig! Hij peddelt naar de Spanker toe. Ja, met alle plezier, maar ik heb geen lang genoeg landvastje ofzo. En had ik die wel, erg hard zou het niet gaan!

Nou ja, landvasten te over hier. Maar het was maar een grapje hoor. Ik zit lekker in het zonnetje, heb genoeg koffie in de thermos en er komt zo wel weer een vlaagje. Ik zeg altijd maar zo: Heb je haast in een zeilboot, dan zit je in het verkeerde schuitje, ha, ha, ha!

Wat een vriendelijke en opgewekte kerel! bedenkt Jeroen. Het is precies zoals ik net bedacht: wees positief, dan krijg je positief terug. Ben je negatief, dan wordt alles donker en triest.
Da's een mooie filosofie! Inderdaad, met een zeilboot ben je er wanneer je aankomt, ongeduld komt niet te pas. De wind bepaalt, jij mag, op je zeilkunst na, lege briefjes inleveren. Prachtige boot trouwens. Een Spanker, of niet?

Ja, Spanker. Gebouwd in '64. Zo maken ze ze niet meer, alles is polyester wat de klok slaat tegenwoordig, men wil varen zonder onderhoud. Maar een plastic boot, da vink niks. Jouw kano mag er ook wezen trouwens. Hé, wacht es effen! Is dat niet dat superding van Maarten Withuizen?

Ja, goed gezien!

Deksel! Heb jij daar effen een geluk broeder! Ah! een windvlaag, daar moet ik van profiteren. De mazzel en tot ziens!

Ja OK, tot een volgende keer op het meer! Jeroen peddelt verder zuidwaarts, de Spankerkapitein trekt een spoortje naar het noorden. Even maar, de vlaag is van korte duur, dan is het alweer tijd om te zonnebaden.

Goh, ik weet niet wat het is, mompelt Jeroen, maar de laatste dagen lopen de ontmoetingen wel lekker soepel. Opmerkelijke mensen, eerst Jérôme, toen Maarten, nu deze vlotte zeiler. Waren er geen windvlagen zo nu en dan, we hadden zo een uur kunnen zitten kletsen in onze bootjes. Wat een verschil met dat zenuwen gedoe van de zich zo belangrijk voelende en altijd overhaaste mensen op m'n werk laatste jaren. Ben ik blij dat die tijd voorbij is!
Hij besluit wat dichter bij de wal te peddelen, het is

er zo mooi. Wel uitkijken voor half verrotte steiger paaltjes, je zit er zo bovenop als je niet uitkijkt.
Eenden, futen en meerkoeten zijn, zoals overal, de hoofdbewoners van het riet zo te zien. Kijk daar, twee aalschovers. Mooie vogels, gehaat door de vissers. Jeroen herinnert zich beelden van vissers in China, ze gebruikten getemde aalscholvers om te vissen, ongelofelijk. Daar zou men hier nog wat van kunnen leren. Nou ja, die traditionele technieken stammen natuurlijk uit lang vervlogen tijden, tegenwoordig liever een motorboot met sleepnetten, dat levert meer op. En trouwens, de getemde aalscholver, die heeft een ring om zijn hals zodat hij de vis niet kan doorslikken. En zit met een lijntje vast aan de boot. Het blijft dieren martelen, de mens kan blijkbaar niet anders.
Ik hoop dat ik een ijsvogeltje kan spotten, komt er in Jeroen op, dàt zou een leuke ervaring zijn! Of een bever! Maar bevers, die zullen hier vast niet zijn.
Na een uurtje peddelgenot, wat zigzaggen tot Het Nauw en weer terug, stap Jeroen op de wal in Holysloot. Ja, er is een optrekje waar hij een kop koffie kan krijgen en tegelijkertijd de kano in de gaten kan houden. Daartoe voelt hij zich wel verplicht. Stel je voor, kano gestolen! Je kon Maarten nooit meer onder ogen komen, schaam schaam! Dan maar liever een beetje paranoia zijn!
Op het terras is Jeroen alleen, maar er zijn immiddels meerdere kanovaarders op de plas. Geef ze eens ongelijk. Het lijkt niet echt erg toeristisch

hier, vandaag is het tenminste heerlijk rustig. Vergeleken met Giethoorn! Trouwens, tijdens een mooi weekend zal het hier ook wel storm lopen, zo'n uniek gebied onder de rook van Amsterdam! Ben Borgart, die voer hier vast helemaal in z'n eentje, veertig jaar geleden. O nee, hij kreeg visite van jongelui met een zeilboot. Dat was ook hier bij Holysloot trouwens. Dat meisje zag hij toen wel zitten. Maar het vrijen ging niet door en de uitgestotene kwam uiteindelijk op een meertje met een kwalijk riekende vuilsnisbelt. Dààr was je wel de enige bezoeker, de plas was helemaal voor jou alleen. Moest je de varkens en de ratten op het vuilniseiland niet meetellen. "*Volgermeer, de eerste gifbelt van Nederland"* heette het tien jaar later. Schandaal! Maar zo giftig zal het er niet geweest zijn, varkens en ratten zijn ook niet gek. En voordat het een schandaal werd, was het maar wat handig zo makkelijk van je rommel af te komen. Storten op een grote bult, de natuur maakt de boel wel aan kant. Er vervolgens een schandaal van maken, dan komen de budgetten voor het schonen lekker makkelijk los, dàt zal het geweest zijn, natuurlijk. De maatschappij die gifvaten had geleverd, was uiteindelijk vrijgesproken, de gemeente Amsterdam draaide voor de kosten op. Als er geld te verdienen valt is het voor de strijkstok, het vergoeden is voor de burger.
Zoals nu met de CO_2 vervuiling. Het gaat alleen om de poen jongens, laat je niet in de maling nemen.

De zakenlui die het systeem van de CO_2 quotas per land hebben bedacht, het zijn toch wel handige rakkers, dat moet je ze toegeven. Kooldioxyde is voor de plant wat zuurstof is voor de mens. Wat is het percentage in de atmosfeer? 0,04 procent. En wat meer daarvan, zeg je stijgt naar 0,05%, dat zou de global warming veroorzaken? Zo'n onschuldig en transparant gas? Ze zijn gek. Wolken, gecondenseerde H_2O, waterdamp, daarvan blijft het overdag koeler want de zon komt er niet doorheen. En 's nacht blijft het warmer, het wolkendek is letterlijk een deken over de aarde. Maar 0,04% CO_2 in gasvorm? Het is idioot! Maar het is ook een heel slim plannetje om een hoop geld te verdienen. Wil je CO_2 uitstoten, dan hier even betalen ja? Kijk, deze auto is beter, veel minder CO_2 vervuiling. Ja, wel duurder natuurlijk. En de automobilist is tevreden. Een paar euris voor de natuur, die heeft hij er wel voor over. En het geeft zo'n goed gevoel.
Het doortrapte CO_2 plannetje werkt natuurlijk alleen, omdat Jan met de Pet niks door heeft, sloom z'n neuronen laat verslonzen, gretig lariekoekjes verorbert en altijd klaar staat om de eerste de beste, die z'n hersens wél gebruikt, het gerommel doorkrijgt en aan de alarmbel trekt, te kijk te zetten. Zelfs te stenigen, als het zo uitkomt. Jeroen steekt z'n armen met een wanhopig gebaar in de lucht. Ach, waarom wind ik me daar toch telkens zo over op? Hij drinkt z'n koffie op, betaalt, grapt nog wat met een vlotte serverster en klimt weer in de kano.

Dat peddelen werkt zo rustgevend, echt de beste therapie tegen nodeloos opwinden. Je laat je gedachten komen zoals ze komen en weer wegwapperen over het water. Daar kan een cursus mediteren niet tegen op. Mindfulness, absoluut in de mode, iedereen heeft het erover. Vreemde benaming trouwens, mindfulness. Ze bedoelen natuurlijk dat je er bewust bij bent, maar het suggereert ook dat je brein overvol zit. En die volte, die krijg je er beter uit met kanoën dan met mediteren. Ik tenminste. Mediteren, dan ben ik gefocust op m'n gedachten, terwijl het nou net de bedoeling is dat niet te zijn! Als ik het goed heb begrepen. Nou ja, ik zal het wel fout doen, het is misschien ook niks voor een stugge Hollander. Geef mij maar een zaag, moker en wig en een stapel rondhout. Of een kano op het water. Dàt brengt rust in de bovenkamer. Een kop koffie op een terras en ik zit meteen weer te malen en te bedenken wat er volgens mij fout is met de mensheid en hoe het allemaal zit. Nu ook trouwens, ha! ha! ha! Gaat dus niet helemaal op, de volte die leegte wordt als je kanoot op het water.
Ach, wat is het hier toch mooi en rustig. En vaart dit bootje soepel. Eens kijken hoe hard het kan als ik echt m'n best doe en kracht zet. Wel goed voor mij, eens even een poosje het lijf inspannen. Gedurende vijf minuten doet Jeroen een wedstrijd met een denkbeeldige concurrent. Ze bereiken

tegelijk de eindstreep. Verliezen is niet leuk, maar win je, dan vind je de verliezer toch ook altijd weer aandoenlijk. Gelijkspel, da's het mooist.
Snelle boot, vast wel een piekje van vier, misschien zelfs vijf knopen gehaald, schat Jeroen. En barst uit in een schaterlach. Ben ik me er eentje! Precies op het moment dat ik me er weer eens bewust van word hoe mooi en rustig het hier is, ga ik zitten racen. Nou ja, ik heb in ieder geval niemand nodig die het me onder de neus wrijft. Ik kom er zelf achter, zie mezelf weer bezig zijn met alles en niks. Misschien is dat het hele eier eten van die mindfulness. Doe wat je doet, denk wat je denkt, maar wees bewust van je daden en gedachten.

De Holysloter Die maakt een zowat rechthoekige bocht naar stuurboord, er komt een vernauwing, daarachter de Uitdammer Die. Het uiteinde daar in de verte, die plek ken ik nog van vroeger met de auto, herinnert Jeroen zich. Of ik moet me al heel sterk vergissen. Daar maakt de weg een haakse kronkel onder de dijk, in de bocht staat een bankje geloof ik. Leuk, daar ga ik de dijk opkrabbelen, kan ik mooi het IJsselmeer overzien. Superstekje voor een slok water en een boterham, van zo'n kanotocht krijg je dorst en trek! Die Borgart! Had geen rooie cent dus deed hij zich voor als een visser wiens aas op was. En troggelde een sportvisser, die er toch mee kapte - geen beet gezien en eendjes om te voeren waren er ook al

niet -, een heel brood af. Had-ie weer een dag te eten. Kostelijk!

Jeroen peddelt rustig oostwaarts de Uitdammer Die over. Een eind voor hem, aan het noord-oostelijke uiteinde van de plas, ziet hij de Spankerkapitein varen. Die gaat naar Uitdam, zo te zien. Hij komt er toch, kalm doorzetten moet je, alle vlaagjes helpen.
Aan stuurboord glijden een paar nederzettingen voorbij. De weg onder de dijk van Durgerdam naar Uitdam is dichtbij, maar er zijn nauwelijks auto's die de landelijke stilte verbreken. Een eilandje aan bakboord, pakweg honderd meter van de kant, ziet er knus uit. Daarop ga ik straks ook een beetje rondstruinen, neemt Jeroen zich voor. Maar eerst eens kijken op de IJsselmeerdijk of er nog wat botters en tjalken te spotten zijn, onder het genot van een boterhammetje. Die liggen daar natuurlijk ook voor pampus met dit windstille weer. Zou een toepasselijke benaming zijn trouwens, het eiland met die naam ligt hier net voor de kust. Vroeger lagen schepen letterlijk voor het eilandje Pampus, dan konden ze wegens laag water het IJ niet op en moesten ze de vloed afwachten. Er zijn zoveel spreekwoorden waarvan de oorspronkelijke betekenis aan weinigen bekend is. Eens aan Jérôme vragen, misschien weet hij waar “Voor pampus liggen” vandaan komt. Het zou me niet verbazen, maar het zou toch ook heel bijzonder zijn. Een buitenlander die dat weet, die is al wel

heel goed ingeburgerd! Ach wat, het is heel wat waarschijnlijker dat hij er nog nooit van gehoord heeft natuurlijk.
Bij de Uitdammerdijk aangekomen, schiet Jeroen rechtsom een slootje in, hij wil de kano zo dicht mogelijk bij zich hebben liggen als hij staks via dat trappetje daar de dijk op zal klimmen. Maar bij een dam aangekomen gaat het niet verder en trekt hij de kano maar op de wal. Nu nog overdragen is wel erg overdreven. De weg is niet te dichtbij, hier ligt de boot veilig en kan hij alles goed in de gaten houden vanaf de dijk.
Jeroen klautert uiteindelijk meteen rechtstreeks de dijk op, de trap is hem te ver. Ik ben wel erg paranoia, verwijt hij zich. Maar goddegoddegod, de kano kwijt raken, ik moet er niet aan denken. Dan maar overdreven voorzichtig zijn, kan mij het schelen.

Het IJsselmeer ligt er wonderschoon bij, wat een plaatje! Er varen wel een paar mooie platbodems, maar geen enkele met gehezen zeilen. Ach ja, natuurlijk, met windstil weer voor pampus liggen, dat is er niet meer bij tegenwoordig, elk schip heeft een motor. Behalve de boot van de authentieke zeiler, zoals die Spankerkapitein, die vindt een motor hebben absoluut not done. Toch moet iedereen er beetje bij beetje aan geloven. In de meeste havens mag je niet eens meer onder zeil binnenlopen, heb je geen motor, dan heb je wel een

probleem. Een beetje wind en met een peddel kom je nergens.
Wacht, ik moet ophouden dit hier IJsselmeer te noemen! Markermeer heet het sinds ik hier allang niet meer kom. Laat ik Jérôme niet onnodig de gelegenheid geven de draak te steken met mijn onwetendheid. Hoe zei hij het ook alweer? Verbeterd door een vreemdeling, hoe is dat? Ha, ha! Zo komisch met dat Franse accent van hem.

De boterhammen smaken prima. Pindakaas is toch altijd feest, was het vroeger tussen de middag op school al. Je moest wel geboren en getogen Nederlander zijn trouwens, de meeste buitenlanders vinden het niks.
In het westen ligt Waterland er net zo mooi bij als het Markermeer in het oosten. Een uitgelezen stekkie om hier een poosje naar de vier windstreken weg te dromen, rondom is overal wat te zien, dé plek voor een picknick.

~ ~ ~ ~ ~ ~

Een half uur later glijdt Jeroen soepel de Die weer op en begint aan een rondje om het eiland. Daar ga ik aanleggen, het lijkt me leuk om dat eilandje wat te verkennen. Hopelijk is het geen priveterrein met een bord verboden toegang op elke hoek.
Geen bord te bekennen. Aan de noord-oostkant een geschikt stukje wal, op het eerste gezicht zonder keien (de kano!) en met een grasveldje. Daar kan de boot mooi liggen. Het blijkt goed ingeschat, er is zelfs een geschikte plek om de kano een beetje te verstoppen achter en onder wat dichte struiken. Hier kan hij z'n vaartuig wel een paar minuten veilig alleen laten. Na nog een laatste rondblik (kanokapers op de kust?) is Jeroen volledig gerustgesteld en kan de verkenning beginnen.

Het eiland is dichtbegroeid, hier valt het nog niet mee in korte broek en t-shirt. Nauwelijks twintig meter struikgeworstel, een schuurtje. Nee, een soort tuinhuisje, meer woning dan schuur. Shit, toch een bewoond eiland? Jeroen voelt z'n hart kloppen, eigenlijk houdt hij er helemaal niet van zomaar ongevraagd onbekend terrein te betreden. Je krijgt hier in Nederland nou niet meteen een mes in de rug, maar het is zo lullig. **Wa' moej' hier**?! En daar sta je, blozend als een betrapt kind, je met de mond vol tanden een potje te schamen.
Kom op Jeroen, ben jij een avonturier van het jaar nul! Wees toch eens één keertje een beetje dapper en wat ondeugend. Met gemengde gevoelens, het

hart in de keel, gaat het verder, door nu wat dunner wordend struikgewas en laag geboomte. Klein eilandje maar, nog twintig, dertig meter verder, en je staat weer aan het water. Jeroen buigt zuidwaarts en stuit op een flondertje waaraan een roeibootje ligt afgemeerd. Deksel, prive terrein of niet, ik ben hier niet alleen. Of iemand met minder angst voor diefstal dan ik, heeft dat bootje hier achtergelaten. Nou ja, afdruipen met de staart tussen de benen en rechtstreeks terug naar de kano, dat is me toch te min. Ik zeg A, ik zeg B. Ik wilde een rondje eiland doen, laat ik het afmaken, meer dan een kwart zit er vast al op. En Jeroen gaat verder, zo dicht mogelijk langs het water, daar is het meest te zien.
Het eiland is echt piepklein. Zojuist bij de roeiboot was zowat op de helft, daar zijn de struiken met de kano al. Jeroen haalt opgelucht adem, indiaantje spelen, dat is toch niks voor mij. Grote mond, klein hartje, ouwe schijtert! Hij maakt aanstalten de kano weer te voorschijn te halen.

Ik heb je wel gezien hoor!

De avontuurlijke held op sokken schrikt zich een hartverzakking, draait zich om. Half verscholen achter de struiken staat een jonge vrouw, 25, 30 jaar. Hoe ze hem zo geruisloos heeft kunnen benaderen en bespieden, het is een mysterie! Jeroen voelt zich blozen, hakkelt wat over een mooi eilandje verkennen, voelt zich nog lulliger dan toen,

eeuwen geleden, z'n moeder had hem betrapt tijdens het afrukken.

De jonge vrouw glimlacht, zijn onhandige verlegenheid werkt ontwapenend zo te zien. En doet een stap naar voren. Ik zag je rondspoken. Je ziet er niet echt uit als een linke zeerover of zakkenroller waarvoor ik me dien te verstoppen. Stel me niet teleur! En ze lacht weer. Zo vriendelijk. Hoe ben je hier gekomen? Niet zwemmend in ieder geval, dan zou je er hebben uitgezien als een nat katje. Oh wacht, peddelend natuurlijk, staande op zo'n halve gare zeilplank zonder mast. Da's de nieuwste rage, lijkt me echt helemaal niks. Suppen noemen ze het. Alleen de naam al! Waar is je sufboord?

De spanning is al gebroken. Ze is niet op haar mondje gevallen en verlegen voor geen cent, een beetje brutaal zelfs. Dat meiske redt zich wel!
Sufboord, wat een rake benaming! doet Jeroen zijn duit in het zakje. Surfen voor suffies op een supboard, ha, ha, ha! Zelf gevonden?

Ja, zo noem ik het. Ben misschien niet de eerste en vast ook niet de enige! Maar hoe ben je hier dan gekomen?

Met een kano, hier ligt-ie. Jeroen trekt de kano vanonder de struiken.

Oh! wat een mooi ding. Maar wacht eens even... Ze gaat bij de kano staan, betast de voorplecht. Is deze niet van Maarten Withuizen?

Nou ja, dat is toch wel heel opmerkelijk. Maarten en zijn kano, zijn dat lokale beroemdheden ofzo? Nu heb ik hier vandaag al twee mensen ontmoet die deze boot in één oogopslag herkennen.

Ze glimlacht weer, wat een charmante vrouw. Ja Maarten, dat is een bekende figuur hier, altijd op het water, weer of geen weer. Maakt een praatje met iedereen, heeft tijd voor iedereen. En die kano is er zo één uit duizenden, die herkennen we hier allemaal op honderd meter afstand en iedereen is er wel een beetje jaloers op. Zoals die mooie sloep van hem. Je boft maar dat je hem deze kano hebt kunnen aftroggelen. Nou ja, Maarten kennende, die is zo gul. Het doet ook een goed woordje voor jou, teken dat ik niets van je te vrezen heb op mijn eenzame eilandje. Maarten heeft mijn blinde vertrouwen en zijn vrienden, die zijn de mijne.

Een kind van een jaar of vijf komt geruisloos uit de bosjes. Ook al zo'n geduchte Winnetou sluiper op apachemoccasins.

Kijk Mark, m'n oogappel, deze meneer is ons komen bezoeken op ons schipbreukelingen

eilandje. Gezellig, of niet? We zullen hem een kopje thee aanbieden, ik vertrouw hem wel, jij? Opa Maarten heeft hem de kano geleend, dat moet wel goed zitten, denk je niet?

Kleine Mark loopt een rondje om Jeroen, bekijkt hem aandachtig van top tot teen. Brutaal aapje eigenlijk, bedenkt Jeroen, zo'n snotneus. Maar OK, hij doet het op moeders verzoek, ze heeft hem om zijn mening gevraagd, dus dan mag het. En helemaal als het om zo'n ongelikte indringer gaat als ik natuurlijk. Leuk kind trouwens. Maartens kleinzoon ook nog als ik het goed begrepen heb. Die kan alle potjes breken.

Ja, hij mag blijven theedrinken. Maar gaan we dan weer verder met ons spelletje? Je had beloofd dat we vandaag wél zouden spelen tot 10. Ik sta voor, 3-1. Goed onthouden hoor! Misschien wil die meneer ook meedoen. Leuk. Dan win ik gemakkelijk, hij maakt een lawaai in de bosjes, het lijkt wel de neushoorn in de Tarzanfilm. Ik win met 10-0 van hem, denk je niet?

Ja hoor, straks verder. 3-1, daar komt niemand tussen, mijn schat. En ik zal het aan de meneer vragen. Maar ik denk niet dat hij veel zin heeft in indiaantje-sluipen, hij moet nog een heel eind. Helemaal terug naar opa Maarten, in de kano!
Hoe heet je eigenlijk? Mijn naam is Sophie en dit is

mijn zoon Mark. Aangenaam.

Jeroen. Het genoegen is geheel aan mijn kant!

Mooi zo, dan hebben we de rituele kennismaking achter de rug en kunnen we nu weer gewoon doen. Heb je een uurtje over en wil je een kopje thee? Koffie misschien? Of ben je zo'n drukke nergens tijd voor kantoorfreak uit Amsterdam en moet je weer heel nodig verder? 'T zou me verbazen. Dan was je hier niet naartoe gepeddeld in die kano om vervolgens zo onhandig in het kreupelhout te gaan neuzen en al die schrammen op te lopen. Je zit er onder!

Jeroen bekijkt z'n armen en benen. Ze heeft gelijk, hij zit er onder. Dat heb ik nou altijd, vertrouwt hij Sophie toe. Meestal zie ik het pas een dag later en vraag me dan af hoe ik aan al die schrammen kom. Ik voel het wel op het moment dat ik me bezeer, maar ben dan zo bezig met alles en nog wat, dat het niet echt tot me doordringt. Nou ja, alleen lichte schrammetjes natuurlijk, ik ben geen Rambo hoor. En om je vraag te beantwoorden: Een kopje thee, lekker! Als het je om het even is.

Goed, thee voor onze schramvaste krijger. Wil je ook wat drinken Mark, of blijf je liever in de bosjes spelen?

Ik ga liever door, mama. Ik blijf zo lang oefenen dat niemand me nog kan horen sluipen. Dan kan ik misschien vriendjes worden met de vos die we laatst zagen in het weiland, dat hij niet bang hoeft te zijn dat mijn lawaai hem verraadt.
En Mark is alweer weg, geruisloos verdwenen in de struiken.

Wat een leuk kereltje! En vriendjes worden met een vosje, dat is niet het doel van de doorsnee kleuter.

Kom je mee naar de theepot? Nee, laat de kano zo maar liggen hoor, daar komt niemand aan. Ja, Mark groeit niet op als de doorsnee kleuter. Wil ik ook niet. In september moet hij naar school, hij is al zes, de dans is niet meer te ontspringen. Of in ieder geval héél moeilijk. Enfin, we zullen zien, thuisscholing kan weer tegenwoordig. Wel goed dat hij meer met andere kinderen gaat optrekken, maar ik houd toch m'n hart vast.

Wonen jullie permanent op dit eilandje? Een paradijs voor kinderen, jeugddroom! Maar ook afgelegen, dat vinden ze minder leuk. Ze willen leeftijdsgenoten, daar kun je als ouder niks voor in de plaats aanbieden. Alhoewel, als ik dat indiaantje-sluipen goed heb begrepen, dan gaat het spelen hier lekker soepel en doet mama honderd procent mee!

Ja, ik doe mee! Heerlijk. En er zijn hier heel vaak kameraadjes van Mark hoor, die vinden het hier maar wat leuk! Het voordeel van wat afgelegen wonen, is dat dan de pret van langere duur is. Minder vaak misschien, maar als z'n vriendjes komen, dan blijven ze meestal ook slapen.
Permanent hier wonen is een groot woord. Op het eerste jaar na, toen hebben we nauwelijks voet aan vaste wal gezet. Mark was vier.

Een jaar lang? Op dit eilandje? Met een kind van vier? Niet voor te stellen. Vlieg je toch tegen de muren omhoog? Nou ja, die zijn hier niet. Maar je snapt wat ik bedoel.

Ja, het was wel wennen in het begin. Maar achteraf gezien, het was een fantastische tijd. Ook omdat ik nu weet dat het goed is afgelopen. Maar als je er middenin zit! Spannend was het, de tijd vloog. Meestal. Maar ook, soms kwam er geen eind aan de dag, als er weer onheil in de lucht zat en die politieauto af en aan reed over de dijk.

Oh! wacht even. Daar spreek je in raadsels hoor! Een jaar met een kleuter op dit eiland, politieauto's op de dijk? Waar je blijkbaar bang voor was want als die langskwamen dan dreigde er onheil. Daar zit een lang verhaal achter, vergis ik me? Of misschien heb je geen zin alles te vertellen?

Oh jawel hoor, ik hoef er nu niet meer geheimzinnig over te doen, de onderduikerstijd is voorbij. Maar eerst even thee zetten, goed? Ga ik nu op m'n praatstoel zitten, dan kun je de thee wel vergeten. Ook omdat jij volgens mij zo'n type bent die kan luisteren en vragen stelt. Niet uit domme nieuwsgierigheid, maar omdat je meeleeft en meevoelt. Dat weet ik eigenlijk wel zeker, anders zou je niet in zo'n goed blaadje staan bij Maarten. Heb je Jérôme al ontmoet?

Jazeker, Jérôme heeft me meegenomen naar Maartens huis, ik heb hem het eerst ontmoet. Hij stond gisteren om een uur of vier in de regen te liften bij Ransdorp of zoiets. Daar een lifter, met dat weer, ik kon m'n ogen niet geloven, de weg is er nauwelijks breder dan een personenauto.
We zijn er gisteravond gezamenlijk opuit getrokken. In Maartens sloep, rondje Bozenmeer en Holysloter die. Fantastische avond was het, grote bomen opgezet op het water. Spelletje gedaan wie met de beste complottheorie op de proppen kon komen. Jérôme heeft gewonnen, als je het mij vraagt. Ook omdat Maarten z'n duit niet in het zakje heeft willen doen. Hij was bang dat het dan op ruzie uit zou lopen en we zouden proberen elkaar over boord te duwen.

Ha! ha! Fantastisch! Ik zie het voor me. Maar wacht even... Gistermiddag? Ken jij Jérôme en Maarten

pas sinds gistermiddag? En je zit vandaag al, nog geen vierentwintig uur later, na een solo peddeltochtje in Maartens kano, hier op mijn onderduikerseilandje op een kop thee te wachten?
Sophie kijkt Jeroen indringend aan. En barst uit in een gulle schaterlach. Je gelooft het niet, maar je moet wel, de kano is het bewijs. En dat hulpeloze, maar toch ook avontuurlijke rondscharrelen van je op een voor jou griezelig geheimzinnig en niet te weerstaan eilandje, je reactie als een betrapt kind toen je ontdekt was, daar kan ik ook niet omheen.
Eén namiddag en hup, de band is gelegd, de bond gesloten, drie complotters, drie samenzweerders. Drie musketiers die alles van de wereld willen kennen, weten en kunnen. Elk op zijn manier, drie handen op één hart. Jullie hebben elkaar gevonden, absoluut! Kijk, dàt vind ik nou een mooi verhaal.
Maar er mist een vierde persoon, dat weet je, hè? De drie musketiers waren met z'n vieren! Waar is d'Artagnan?

Dat is toevallig! Jérôme zei hetzelfde gisteravond, hij kwam ook met d'Artagnan als vierde musketier aandragen. Maar de drie musketiers, het is wel erg ver gezocht als je het mij vraagt. We kennen elkaar niet echt en dat we er nou op uit zijn om allerlei avonturen te beleven... Ik in ieder geval niet hoor, ik ben een held op sokken.

Het leven is een avontuur, Jeroen, laf of dapper,

sokken, klompen of stoere laarzen, je komt er niet onderuit. Trouwens, alleen al je verhaal van het laatste etmaal: Als je daar geen avontuur in ziet, dan moet je nodig naar een oogarts. Al die romannetjes en verhaaltjes, het echte leven is veel spannender hoor. Maar we hebben het niet door. Dom zijn we. Als we een prachtig bos zien, dan roepen we in extase: Het lijkt wel een park! Alsof het kunstmatige te verkiezen is boven het natuurlijke.
En daarin ligt juist het grote dwalen van de moderne en beschaafde, maar in werkelijkheid steeds verder van zichzelf verwijderde mensheid. Geen menselijke constructie kan zich in complexiteit en perfectie meten met zelfs maar het kleinste levende celletje, maar de mens, met z'n wetenschap zo hoog in het vaandel, die is er nu al een paar eeuwen van bezeten, dat wat we zijn overtroffen wordt door hetgeen we menen te kunnen.
Het is zo ongelofelijk idioot! Iemand is ziek. Wat doen we? We gaan knoeien aan een levend organisme waarvan we niets begrepen hebben. Aan een voor de mens onbegrijpelijk geheel dat we, omdat we er niets van doorgronden, hebben gereduceerd tot een kluit cellen waar ongestraft met messen in gesneden kan worden, waarvan zomaar stukken kunnen worden verwijderd. Een homp cellen, wetenschappelijk beschreven door wat chemische formules. Een klomp vlees en botten, die opgekalefaterd zou kunnen worden met uiterst

verdachte chemische rommel, aangeboden door bedrijven die niets anders op het oog hebben dan er financieel beter van te worden.

Sophie lijkt ineens moe en aangedaan, de tranen liggen op de loer. Vergeef me, ik word er emotioneel van. Hoe onbeschoft zo uit te varen tegen een niets vermoedende en vriendelijke voorbijganger, die alleen maar gezellig een kopje thee was komen drinken.

Onbeschoft? Integendeel! Ik vind het prachtig zoals jij onverschrokken en fel als een furie op de barricades gaat staan. En ben het absoluut en totaal met je eens. Alleen, ik kan er niet bij. Gisteren, ongeveer om deze tijd, zat ik in de auto en bedacht, haast wanhopig, hoe iedereen alles maar slikt en hoe je, als je wat anders denkt en dat durft te zeggen, meteen wordt uitgerangeerd. Hoe zei Youp van t'Hek het ook alweer, de mantra van onze tijd?

> *Je moet niet nadenken, je moet meedoen. Niet nadenken, meedoen, niet nadenken, meedoen.*
> *Of nog erger: Je moet niet meedenken, je moet nadoen*.

Kan het mooier verwoord worden? En nu, nog geen vierentwintig uur later! Jérôme eerst, toen Maarten en nu jij. Personen waarvan ik niet meer durfde te dromen dat ze bestaan en die sommige van mijn

diepste gedachten verwoorden.

Weer kijkt Sophie indringend naar Jeroen, nog indringender dan zojuist. En zegt: Dat belooft wat! Maar laat ik me nu eerst op de thee concentreren, zo wordt het niks.

Jeroen heeft tijd om wat rond te kijken. Het zojuist in zijn gedachten als theehuis omgedoopt schuurtje, blijkt zelfs meer te zijn dan dat. Een compleet huisje, klein maar heel gerieflijk, met zo te zien alles erop en eraan.
Wat een leuke woning heb je hier, Sophie. En op zo'n uitgelezen plek! Niet dat ik er een jaar, of zelfs maar een maand, alleen zou kunnen of willen wonen, maar het is wel idyllisch.

Ja leuk hè? En de eenzaamheid, die went wel hoor. Vooral als je op de vlucht bent en liever niet gezien wilt worden. Of een plek paradijselijk is of niet, dat hangt af van de hel waar je uit komt. Nou ja, beetje banaal, sorry. Dat huis, tuin en keuken gefilosofeer, ik houd er helemaal niet van eigenlijk.
Kijk, de thee is klaar. Gelukt, hoe is het mogelijk met zoveel afleiding, vind je ook niet? Suiker staat daar, chocolaatjes en koekjes zijn hier. Lekker burgerlijk gezellig, daar houd ik zo van op z'n tijd.

Wat een gesprekken, wat een indrukken, wat een ontmoetingen! En dat sinds Jérôme bij mij in de

auto stapte. Die jongen heeft een lawine veroorzaakt, ongelofelijk. Maar nou jij, Sophie. Je zou op de praatstoel gaan zitten. I'm all ears.

Ik heb ook zo'n lawineperiode meegemaakt, het begon begin vorig jaar, vier jaar na de geboorte van Mark. Binnen een paar dagen stond alles op z'n kop, ik wist niet hoe ik het had.
De vader van Mark, laat ik hem Mister X noemen, is er tussenuit geknepen, nog voor de geboorte van zijn zoon. Hij wilde de vrijheid, die had hij nodig, was absoluut vitaal. Een kind, dat verstikte hem, zijn bron van artistieke inspiratie zou opdrogen. De typisch laffe man. Met een heel dom vrouwtje, toegegeven, ik heb niets zien aankomen. Enfin, Mister X heeft voor de vrijheid gekozen. Met een nieuw mokkeltje natuurlijk, zo'n gepijnigde artiest en onverschrokken vrijheidsvechter is hij wel.
Het heeft mij zo teleurgesteld. Pijn, pijn, pijn. Maar enfin, de tijd heelt alle wonden en na een paar maanden was ik uiteindelijk blij dat hij met de staart tussen de benen was afgedropen. Iemand zonder ruggegraad, dat loopt vroeg of laat mis. En als het toch moet, dan maar liever vroeg. Stel hij zou zijn vertrokken toen Mark vier of vijf was. Papa weg, van de ene dag op de andere. Gisteren was je nog met hem aan het stoeien, vandaag heeft hij je verlaten. Voor zo'n kind toch niet te begrijpen?
Ik heb Mark de eerste vier jaar alleen opgevoed. Daarna ook eigenlijk, maar ik stond er niet meer zo

in m'n eentje voor. Mister X, daar had ik niet veel aan, behalve als ik van de wal in de sloot geholpen wilde worden.
Zo'n anderhalf jaar geleden, ik kreeg een persoonlijk berichtje via Internet, van een discussieforum. Niks voor mij eigenlijk, heb me ook weer uitgeschreven. Maar dat ene berichtje van toen, ik ben er eeuwig dankbaar voor.
Je laat je thee koud worden, Jeroen!

Ik zit op het puntje van m'n stoel, die thee, totaal vergeten. Jij ook trouwens. Jeroen neemt een slok. Ga alsjeblieft verder, de thee, dat is van minder belang!

Sophie neemt ook een slokje en vertelt verder.

Ik was voor een routine onderzoekje bij de kinderarts geweest. Hij maakte zich zorgen om m'n zoon, hij vond Mark wat slapjes. En raadde me aan een bloedtest te laten doen, gaf me een verwijsbrief mee. Dat heb ik gedaan. Drie dagen later, de diagnose. En de poorten van de hel gingen open. Mark heeft leukemie, was het oordeel.
Nou was ik er niet zo één die van mening is dat men zich altijd meteen willoos op de slachtbank dient te leggen en de alwetende artsen hun gang moet laten gaan. Maar leukemie, je kind, je oogappel, je hoort er zoveel nare dingen over! Ik voelde me totaal verloren. Ben bij een oncoloog

geweest. Die keek heel bezorgd, vond dat een chemotherapie de beste optie was. Niet dat het een accuut geval was, zoals die blijkbaar regelmatig voorkomen, maar niets doen, dat was op korte termijn ook geen optie. Volgens hem. Ik heb gezegd dat ik, daar er blijkbaar geen absolute haast bij was, er graag een paar dagen over na wilde denken.
Dagen lang heb ik rondgeneusd op Internet, honderden pagina's gelezen. Ik kwam er niet echt uit, zoveel stemmen, zoveel opinies, het is een zooitje. De één zegt, nooit chemo accepteren. Voor een ander is een chemotherapie juist de enige hoop op beterschap. Gek word je er van. Zelfs de vakmensen, de medische specialisten, zijn het niet met elkaar eens.
Ik heb wat berichtjes ingezonden naar diverse discussiegroepen, mijn vragen en twijfels geformuleerd. Daar kreeg ik ook net zoveel verschillende meningen te horen als er mensen waren die op mijn inzendingen hadden gereageerd. Teken dat niemand er echt iets vanaf weet. Toch? Ze kakelen allemaal maar wat, maar als puntje bij paaltje komt, is er niemand die doorslaggevende argumenten heeft.
Ik was echt heel erg ongerust, Mark was zo lusteloos. Ook wel fleurig en opgewekt, maar energieloos, heel gek. En klaagde regelmatig over hoofdpijn.
Mister X had blijkbaar ook gehoord dat er iets mis was met z'n half vergeten zoontje en begon te eisen

dat ik met Mark naar een ziekenhuis zou gaan voor chemo. De sukkel! Geen neuroon in z'n kop die er ook maar één seconde aan dacht dat mijn mening misschien toch ook niet helemaal idioot was. Een moeder, daarvan kan in het algemeen toch wel verwacht worden dat zij het beste voorheeft met haar kind. Kijk naar de natuur, daar zie je het overal. Het moederdier wordt wild als haar kroost wordt bedreigd!
Maar nee hoor, hij wist alles precies, al had hij er nog geen twee seconden **zelf** over nagedacht! Ruzie dat we gehad hebben, de honden lusten er geen brood van. Misschien deed hij het met opzet, had hij nog een rekening te vereffenen met mij. Z'n mokkeltje was ook alweer weg, dat moet afgereageerd.
Ik was wanhopig en voelde me totaal alleen. En geen enkele vriend of vriendin die me wat steunde, ze waren allemaal op de hand van de reguliere aanpak. Zoals mijn familie. “Laat er zo snel mogelijk wat aan doen Sophie, dan heb je de meeste kans op genezing.”
Behalve m'n broertje, die leefde met me mee en zocht ook naar een ander stemgeluid op Internet. Een week of twee heeft het geduurd, ik wist het niet meer. Ik heb nog nooit zo aan alles getwijfeld!
Toen kreeg ik een berichtje via Internet. Een reactie op een stukje dat ik had ingezonden. Eindelijk een ander stemgeluid. Een paar zinnetjes maar. Met een email adres. Allemaal te complex om erover te

praten op zo'n discussieforum, hij wilde me wat alternatief leesvoer sturen. Maar waarschuwde me ook, dat het niet niks was, dat het me een hoop tijd en energie zou gaan vergen om het allemaal te lezen en, vooral, te assimileren. De mail eindigde met: Het zal je wereld op de kop zetten, gegarandeerd. Wil je dat?
Ik heb geantwoord, dat m'n wereld toch al op de kop stond en dat, mijns inziens, wat nieuwe inzichten daar alleen maar verbetering in zouden kunnen aanbrengen. Zet op de kop wat op de kop staat, dan staat het weer goed.
Hij heeft me de teksten gestuurd, zoals beloofd. En ik ben gaan lezen, een beetje argwanend in het begin. Maar de argwaan is snel omgeslagen in interesse! Een week, anderhalf, toen had ik alles gelezen en herlezen. Soms drie, vier keer. Niet alles in detail echt helemaal begrepen, maar de algehele strekking van het verhaal, de grote lijn, die had ik helemaal door. Jeroen, het is geniaal, absoluut geniaal!
Marks leukemie, die is weg. Is ook nooit een bedreiging geweest, heb ik nu begrepen. Dankzij Maarten!

Maarten? Maarten Withuizen? Wat heeft die ermee te maken?

Die e-mail, die kwam van Maarten!

Ik begrijp er niks meer van! Maarten is toch de opa van Mark? Dus jouw vader. Of schoonvader. En die neemt contact met jou op via Internet?

Opa van Mark? Welnee! Hoe kom je daar nou bij?

Maar je zei net tegen Mark dat ik nog helemaal terug moest peddelen naar opa Maarten!

O ja, natuurlijk, dat heb ik zojuist gezegd. Nee, Maarten is niet echt de opa van Mark hoor, we zijn voor het eerst met elkaar in contact gekomen door dat discussieforum. De opa-titel is er later ingesleten, gezien z'n leeftijd en de verhouding die er is onstaan met Mark. Mijn ouders leven niet meer en de vader van Mister X is een zo mogelijk nog triestere seigneur dan z'n zoon. Dus echte opa's, opa's die regelmatig hun neus laten zien aan kleinzoonlief, die heeft Mark niet. Maarten is plaatsvervangend grootvader. En hij kwijt zich fantastisch van zijn taak! Hij heeft mij ook zo'n beetje geadopteerd als dochter trouwens. En ik hem als vader! Hij is zo'n bijzondere man!

Ja, dat idee had ik al van hem! Maar wacht even, Sophie, laat me dat allemaal eens op een rijtje zetten, voordat mijn hoofd op hol slaat.
Jij hebt grote problemen met de gezondheid van Mark, want bij hem is leukemie geconstateerd. Je wilt niet meteen laten ingrijpen, afwachten en

informatie vergaren lijkt jou beter. Maar je komt er niet uit en van al die ingezamelde informatie raak je nog meer van streek. Iemand reikt jou een helpende hand en die iemand is Maarten Withuizen. Woonde je toen al in deze regio, ben je van hier?

Nee, ik kom uit Friesland, Sneek. Maar omdat het daar zo uit de hand liep met Mister X, heeft Maarten geopperd dat Mark en ik hier een tijdje zouden kunnen wonen. Ideaal plekje voor moeder en zoon om wat tot rust te komen. Hij kent de eigenaars van dit eilandje intiem, zij doen er niets mee, komen hier heel weinig. Het leek hem ook een goed onderduikadresje om van X af te zijn, twee vliegen in één klap. Is ons trouwens bijna fataal geworden. Zo'n klein eilandje is zowat de slechtste plek om je te verstoppen, iedereen ziet op tien kilometer afstand dat het ineens permanent bewoond is.
Nou ja, het is goed gegaan. Mede omdat hier zo'n beetje dezelfde omerta regels gelden als op Sicilië. En omdat Maarten een aantal politieagenten persoonlijk kent.
Wie had dat gedacht! Solidariteit, hier in Nederland, heden ten dage! Nou ja, nu ben ik negatief. Als puntje bij paaltje komt en er van buitenaf onheil dreigt, dan zijn mensen solidair met elkaar, overal.

Ja, dat denk ik ook, Sophie, je hebt helemaal gelijk. En waar men niet solidair is met elkaar, daar is in de regel van buitenaf gestookt, daar is de bevolking

tegen elkaar opgezet door op winst beluste praatjesmakers. Nog zo'n onverbeterlijke eigenschap van de doorsnee burger, lariekoek verorberen.
Maar wat een verhaal, Sophie! En ik ben wel heel benieuwd naar Maartens wonderteksten, waarmee hij zomaar, bij totaal onbekenden, leukemie kan wegtoveren!

Maarten heeft het heel doordacht aangepakt. Hij heeft mij eerst een tekst gestuurd waarmee hij de rest toegankelijker wilde maken.
“Weet je, Sophie, het grote woord is angst.” schreef hij. “Eerst komt de bangmakerij. Als dat goed is aangeslagen, dan komt de reddingsbrigade met een oplossing voor het zojuist gecreëerde probleem. Kanker is daar een goed voorbeeld van. De angst voor kanker is ons zo met de paplepel ingegeven, dat we er niet meer omheen kunnen denken. Het is een gegeven waar niet aan getornd kan worden.”
Maarten heeft me een verhaaltje gestuurd, een parabel. Vergezeld met de woorden: laat deze tekst eens goed op je inwerken. Om in te zien, dat het er vaak niet om gaat een probleem op te lossen, maar om het probleem door te prikken, in te zien dat het probleem er geen is, dat de problematiek bestaat uit hersenschimmen die de werkelijkheid hebben verdraaid. Hersenschimmen, met een oplossing erger dan de kwaal. Oplossingen die vaak zelfs de

kern van het probleem vormen.
Geef me een seintje als je m'n gelijkenis gelezen en goed begrepen hebt. En het ermee eens bent. Dan zal ik je de rest sturen.

En zo is het gegaan. Mooi verhaal, heel gemakkelijk te begrijpen. Wacht, hier ligt het. Zal ik het je voorlezen? Het is zo veelzeggend. En vanzelfsprekend.

Ja, prima, lees het maar voor. Ik ben erg benieuwd!

Goed, hier komt Maartens verhaal. Anakwene, heet het. Het is een hoofdstukje van een boekje dat hij heeft geschreven, jaren geleden. Hij heeft het een beetje aangepast aan mij, dat het me nog meer zou aanspreken.

* * * *

Anakwene

Ik ben naar buiten gegaan om een beetje door de stad te dwalen, want op het Instituut houd ik het niet meer uit. Kon ik nou eindelijk de knoop maar eens doorhakken en ontslag nemen, maar wat moet ik dan? Vroeger deinsde ik voor niets terug en was het niet moeilijk om alle schepen achter me te verbranden en iets nieuws te beginnen. Maar nu is het anders want het lijkt wel of ik in een verkeerd tijdperk ben aangeland. Ik pas niet meer bij mijn omgeving en ik wil

me ook niet meer aanpassen, want ik wil niet terug in het donker. Dus moet ik de wereld veranderen, maar dat kan niemand. Terwijl ik zo een beetje wanhopig langs de grachten zwerf gaan mijn gedachten naar Anakwene, waarmee ik mij zo verwant voel.

Anakwene woont in een heel ver land, Akwani. Haar land is erg geïsoleerd want het is eigenlijk niet meer dan een groot dal, aan alle kanten omringt door bergen. Die geografische ligging heeft er door de eeuwen heen voor gezorgd, dat de landgenoten van Anakwene een paar bijgelovige en voor ons onvoorstelbare ideeën koesteren. De Anakwanezen, want zo heten de bewoners van Akwani, dat is nou eenmaal zo, die zijn ervan overtuigd dat meren en rivieren door gevaarlijke monsters worden bewoond. Ja, gek, dat vond ik ook toen Anakwene me dat vertelde. En zij is het uiteindelijk ook raar gaan vinden, maar in het begin vond ze het heel gewoon.

Ik wist niet wat ik hoorde toen ze het me vertelde. Moet je voorstellen. In haar land, waar heel veel meren zijn, hebben de mensen een welhaast panische angst voor water want zij geloven in het bestaan van allerlei onbeschrijfelijke diepwatermonsters. Dus niemand kan zwemmen en omdat er veel meren en rivieren zijn, valt er regelmatig iemand in het water. Die iemand verdrinkt dan natuurlijk geheid, dat snappen wij meteen, maar voor de Anakwanezen komt dat door die monsters. Dus hebben zij een soort harnasje uitgevonden, gemaakt van stalen ringetjes, een beetje zoals vroeger onze ridders, en dat harnas dragen ze onder de normale kleding. Om zich te beschermen tegen die monsters.

Maar wij weten wel beter: Immers, die diepwatermonsters, dat is onzin en zo'n stalen harnas maakt het alleen maar erger als je in het water valt, want daarmee zink je als een baksteen.

Ik heb Anakwene een paar jaar geleden voor het eerst ontmoet. Ze was hier op doorreis en ik kwam haar tegen aan de Begijnengracht. Nou, hoe zij daar liep! Heb je wel eens iemand met hoogtevrees op een smal bergpad zien lopen? Nou misschien dan niet, maar je kunt je er vast wel iets bij voorstellen. Nou zo liep Anakwene dus langs de gracht.
Dus ik vraag haar wat er aan de hand is. Waarop zij zegt: "Kwanani albasta no miro preo tomlargo tzandal…". Natuurlijk moest ik daarom lachen en heb geantwoord: "Ma nio, manillo nio kranaminus tomlargo pritalski spi nalkantz.", maar dat hielp natuurlijk niet echt. En omdat ze er zo bleekjes uitz…… Wat zegt U? In het Nederlands? Ach ja, natuurlijk, stom van me. Dat doe ik even over.
Dus ik vraag haar wat er aan de hand is. Waarop zij zegt: "Dat water, daar ben ik bang voor want ik heb geen vest bij me…". Natuurlijk moest ik daarom lachen en heb geantwoord: "Nou als je in het water valt zonder zwemvest, dan vis ik je wel op.", maar dat hielp natuurlijk niet echt. En omdat ze er zo bleekjes uitzag, heb ik haar een beetje opgepept met een borreltje in het dichtstbijzijnde café. En daar heeft ze mij verteld over haar land en die diepwatermonsters. Nou dan weet je dus niet wat je hoort.
Natuurlijk heb ik haar verteld dat wij helemaal niet bang zijn voor water, dat wij kunnen zwemmen. En dat er wel eens een ongeluk gebeurt, maar dat dat niets met

diepwatermonsters te maken heeft want die bestaan niet. En zij reageerde meteen met: “Goh, wat een interessante gedachte. Die moet je me eens uitleggen want ik kan er me niets bij voorstellen.”

Jongen, je had haar gezicht moeten zien opklaren toen ik haar over onze opvattingen vertelde. Ze glom van opwinding. Ze is meteen de volgende dag met me naar het zwembad gegaan, heeft zwemles genomen, eerst wat angstig maar die angst was snel over en binnen een week kon ze zwemmen als een waterrat.
En toen is ze teruggegaan naar haar land en ze zei tijdens het afscheid: ”Panaou a minani preosto minanski kwalta ter minibus aki vandans. Prialta Akwani tzalkantz vertru mi numo……
Ho ho, daar ga ik weer in m’n enthousiasme. Dat doen we nog even over ……
En toen is ze teruggegaan naar haar land en ze zei tijdens het afscheid: “Dit is de mooiste dag van mijn leven. De donkere angsten zijn weg, ik ga dat aan mijn volk vertellen. Dit wordt één groot feest in Akwani.” En zo ging ze op weg, terug naar haar land, juichend van geluk.

Twee maanden later kreeg ik haar eerste brief. Een brief van bittere teleurstelling en wanhoop. Niemand wil naar haar luisteren. Wat zij in ons land heeft geleerd, dat is een uitgang uit de donkere tunnel, dat is licht. Maar de Anakwanezen draaien haar de rug toe en als zij vertelt dat water niet gevaarlijk is op de manier zoals iedereen dat denkt, dat het een kwestie is van leren zwemmen, dat diepwatermonsters niet bestaan, dan zegt iedereen: “Nou, als dat zo was, dan wisten we het

al lang". En als zij zegt: "Ja maar, kom met me mee, ik zal voor jouw ogen in het water duiken dan kun je het zelf zien", dan halen de Anakwanezen de schouders op en zeggen: "Nee dat kan niet, dat is bewezen." En vervolgens lopen ze weg.

En ze schreef me:
Ik ben toch niet gek en mensen die geen zaagsel maar neuronen in hun hoofd hebben, die zijn toch nog niet uitgestorven? Als ik vertel dat monsters niet bestaan en dat je moet leren zwemmen, waarom reageert dan niemand door te zeggen: "Goh, wat een interessante gedachte. Die moet je me eens uitleggen want ik kan me er niets bij voorstellen."

Een half jaar daarna kreeg ik een tweede brief van Anakwene:
Ik ben een aantal dingen gaan begrijpen die ik in mijn kinderlijk enthousiasme over het hoofd heb gezien. Een groot aantal Anakwanezen is afhankelijk van de harnasindustrie. En mensen waarvan dierbare familie of vrienden zijn verdronken, die willen niet naar me luisteren want dat doet te veel pijn, immers papa of mama of oom Kwanazi of dochtertje Anika, die zijn voor altijd dood. Maar het gaat toch niet om de doden? Het gaat toch om de mensen die morgen zullen verdrinken?

Een halve bladzijde verder:
Wat ik had voorzien als één groot feest in Akwani, dat is bezig zich te ontpoppen als een hel. Ik heb mijn dochtertje van zes leren zwemmen en wij hebben beiden ons harnas ritueel op de schroothoop gegooid.

Maar de buren beginnen te roddelen dat ik mijn kind verwaarloos en als het zo doorgaat, dan zit ik straks in de bak en doen ze m'n dochtertje met geweld dat harnas weer aan.

Aan dat alles moet ik denken tijdens mijn doelloze slentertocht en uiteindelijk beland ik in mijn stamkroeg ~~L'ENFANT~TERRIBLE~~ . Ik bestel een glas bier aan de bar en loop daarmee naar de leeshoek.

En daar zit jij, Sophie, aan de leestafel. Het begint met een paar onhandige zinnetjes over en weer. En dan, na een paar minuten verlegenheid, de krant die jij zojuist las, met de titel "Wereld leukemie dag" over zes kolommen. "Wat vind je daarvan?" vraag je me en ik weet niets anders te verzinnen dan onbeholpen te stamelen: "Weet je dat het hele leukemie concept de grootste onzin is die er bestaat, dat men het fenomeen heel anders moet zien?" en ik wil meteen m'n tong wel afbijten, want dat moet ik zo niet zeggen. Immers, wat ik daarmee bedoel, dat begrijpt niemand, dat heb ik door schade en schande wel geleerd.

Maar jij reageert anders dan al die anderen. Jij zegt: "Goh, wat een interessante gedachte. Die moet je me eens uitleggen want ik kan er me niets bij voorstellen."

* * * *

Het blijft een tijdje stil. Jeroen pakt zijn kopje en drinkt peinzend de rest vergeten en koud geworden thee op. Wat een mooi verhaal! Spijker op de kop, chemotherapie is niet de oplossing, het is onderdeel

van het probleem.

Ja mooi hè? Ik voelde me er meteen door aangesproken, het verhaal van Anakwene deed een belletje bij me rinkelen. Hoe ik het dan allemaal wél moest zien, de ziekte van Mark, leukemie, wel of geen chemo, dat was me niet duidelijk. Maar dat er een andere en veel betere interpretatie zou kunnen zijn, dat sprak me zo aan. Natuurlijk, ik wilde niets liever dan een miraculeuze oplossing vinden en was in dat opzicht misschien wel een gemakkelijke prooi voor iemand met kwade bedoelingen. Maar dat realiseerde ik me wel, het op scherp staande moederdier heeft een zesde zintuig voor bedrog en misleiding.
Jeroen, ik wil je niet wegjagen, maar het is al bijna half zes! Wat vliegt de tijd! Je moet nog een heel eind met je kano hoor, meer dan een uur.

Half zes? Ja, je hebt gelijk! Ongelofelijk hoe snel de dag verloopt. Ik moet inderdaad opstappen, ik wil Maarten en Jérôme niet ongerust maken. Maar Sophie, ik ga weg met tegenzin hoor, je verhaal is nog lang niet af! Vind je het leuk als ik morgenmiddag weer langskom om verder naar je verhaal te luisteren? Heb ik ook een mooi excuus de kano weer in te pikken! Ik vraag Maarten de teksten die hij je heeft gestuurd en ga die vanavond, vannacht en morgenvroeg lezen. Dan kom ik hier wat beter onderlegd, hoef je me niet

alles meer uit te leggen.

Ja leuk, gezellig! Morgen kan, overmorgen ook. Wanneer je wilt. Of neem Maarten en Jérôme mee en kom met z'n drieën in de sloep. Dan worden we samen de vier musketiers. Vrouwen staan hun mannetje ook hoor!

Sophie loopt met Jeroen mee naar de kano, Mark komt er bij staan op het moment dat Jeroen de kano weer in het water laat glijden.
Daar tegenover, in die hoek daarginds, daar is het begin van de Alewijksloot. Je hebt een kaartje toch? Alewijksloot, Molensloot, het Zwet. Kortste weg. Goeie reis! Ik ga indiaantje-sluipen met Mark, hij popelt.

Het is fantastisch op je eilandje, Sophie, bedankt voor de fijne middag. Dag Mark, tot morgen of overmorgen. En je bent een fantastische sluiper, ik heb je weer niet horen komen.

Jij ook bedankt, Jeroen. Ik heb je theevisite zeer op prijs gesteld. En doe de groeten aan Maarten en Jérôme!

De Alewijksloot is gemakkelijk te vinden, het bruggetje over de Rijperweg is te zien vanaf het eilandje. Daar moet het zijn, mompelt Jeroen, kan niet missen.

Peddelen in Maartens kano in de vroege avonduren is een genot. Het is nog steeds windstil, vooruitgaan gaat zowat vanzelf. Een zwaan dobbert wat rond in de hoek van het meer, een poot op de rug. Zo'n maf gezicht, als je niet beter wist zou je de dierenambulance bellen.
De Alewijksloot is weer precies het vaarwater waar Jeroen het meest van houdt. Rimpelloos, spiegelingen, uitzicht over de aangrenzende velden tot de verre einder.
Hij besluit af te zien van Groote en Kleine Meer, direct de Molensloot lijkt hem de kortste weg op het kaartje. Morgen die meertjes maar bezoeken, hij heeft eigenlijk ook wel haast om Maarten de oren van het hoofd te vragen. En moet weer om zichzelf grinniken. Ha, ha, ik zie mezelf bezig! Vanmorgen popelde ik om in de kano te stappen, nu maak ik spoed om thuis weer voet op wal te zetten.
Maar ja, wie had zo'n ontmoeting kunnen voorzien, Sophie met kleine Mark op zo'n eilandje. Hun verhaal, starring Maarten in de rol van een wat geheimzinnige medicijnman die de gehele moderne geneeskunde te kijk lijkt te kunnen zetten. Je bedenkt het toch niet.
Wat zei Maarten gisteren ook alweer over chemo, het is even aan de orde gekomen.

“Het doet meer kwaad dan goed, maar probeer dat niet te vertellen aan een arts die dat rattengif voorschrijft. Of aan een voormalige kankerpatiënt, die van mening is het leven te danken te hebben aan chemotherapie.”

Zoiets. Dat was dus niet alleen maar een wat vrijblijvend aanklagen van de gangbare praktijken, zoals zoveel mensen dat doen. Men klaagt zowat de hele maatschappij aan, alles wat er gedaan wordt is helemaal fout. Maar hoe het dan wel zou moeten, daar kom je niet achter.
Het harnasje tegen drenkelingen verorberende diepwatermonsters, in het verhaal van Anakwene, dat staat voor chemotherapie tegen kankercellen die de zieke patiënt opvreten. Dat is wel duidelijk. Maar de rest van de gelijkenis, die ligt minder voor de hand.

> “Ja maar, kom met me mee, ik zal voor jouw ogen in het water duiken, dan kun je het zelf zien”

Hoe moet dat geïnterpreteerd worden? Ben benieuwd waar Maarten voor onze ogen in zal duiken om Jérôme en mij te laten zien, dat de gangbare interpretatie van leukemie dom gezwets is. En hoe het dan wél zit en wat de goede aanpak is. Jérôme zal zeker geïnterresseerd zijn in de versie van Maarten want hij moet, naar zijn zeggen van gisteravond, ook helemaal niets hebben van die chemo troep. Dat belooft weer zeer interessant avondje. Misschien weet Jérôme er al alles van, maar het lijkt me sterk. Maarten zei gisteren dat hij nog maar zo weinig van Jérôme wist, dat ze samen alleen over koetjes en kalfjes hadden gesproken.
Maar goed, dat komt straks. Of morgen. Nou wil ik

toch eindelijk eens mijn hoofd legen en alleen maar genieten van het kanoën in Waterland.
Laat ik dat eens doen, mindful zijn in de kano. Nergens aan denken, gedachten laten komen en gaan, ademhalen, rythmisch peddelen, hier aanwezig zijn.

En verder helemaal niks!

~ ~ ~ ~ ~ ~

Maarten en Jérôme zitten wat te borrelen als Jeroen de deur binnenstapt.

Ah, daar is onze zoetwaterpeddelaar, roept Maarten uit. Mooi op tijd, we zaten ons net af te vragen of we nog langer op je zouden blijven wachten. Je hebt het lang volgehouden zeg! Als je de hele dag hebt gekanood zoals je hier wegvoer, dan heeft Waterland nu nauwelijks nog geheimen voor je.

Nou, ik heb er geen marathon van gemaakt hoor, er was toch geen medaille te winnen. En ik heb een kennis van je ontmoet. Drie maal raden.

Bekende van mij? Dat kan zowat de halve bevolking van Waterland zijn...

Ja, dat meende ik al te kunnen opmaken uit wat die bekende me over jou vertelde. Ik zal je helpen. Ze komt oorspronkelijk uit Sneek.

Ja, makkie, Sophie. Maar hoe je haar hebt ontmoet, raadsel!

Ah, ik weet het, zegt Jérôme. Je bent gaan struinen op dat eiland, kan niet missen. Dat weet ik wel zeker, want ik zou precies hetzelfde gedaan hebben. Het eilandje viel me meteen op toen ik daar voor het eerst langskwam, op de weg van Durgerdam naar Uitdam. Het leek me zo'n mooi

plekje.

Maarten kijkt van Jérôme naar Jeroen en weer naar Jérôme. Wel opmerkelijk, jullie beiden. Kennen elkaar een dag en toch al zo met elkaar vertrouwd. Veelbelovend als je met de drie musketiers wilt gaan wedijveren.

Vier! De vier musketiers, ik heb d'Artagnan gevonden, Sophie wil ook meedoen. Nou ja, of Sophie d'Artagnan zal zijn, of één van ons drieën, of geen van allen, daar is onbelangrijk. Laten we het gewoon op de vier musketiers houden, zonder hierarchie of onderscheid. Trouwens, die vier musketiers, ik ben eigenlijk echt niet uit op spannende belevenissen hoor.
En inderdaad Jérôme, ik ben op dat eilandje gaan rondstruinen. Hart in de keel, toegegeven, ik ben een held op sokken. Kreeg zowat een hartverlamming toen Sophie ineens achter me opdook in de struiken.

Daar zit vast een mooi verhaal achter, Jeroen. Maar zullen we het daarover hebben na de maaltijd? Ik knap van de honger en Jérôme liet me ook al zoiets weten, een half uur geleden. Soep met ballen, jongens! Het water staat me in de mond.

De drie mannen vallen de pan met soep aan als een uitgehongerde meute wolven. Maarten is het

eerst verzadigd. Dat smaakte voortreffelijk! Eigenlijk natuurlijk een voorafje maar ik kan het er ruim mee doen. Wensen jullie nog wat steviger kost? Er is een behoorlijke portie lasagne over van gisteren.

Nee, ik ben helemaal verzadigd, het was super lekker, Maarten! Maar misschien Jeroen? Zo'n kanotocht gaat vaak niet in de kouwe kleren zitten.

Het was heerlijk en genoeg. Misschien een kop koffie, als ik zo vrij mag zijn? Dat zou er nog wel ingaan. Alhoewel, ik sta eigenlijk te popelen om Maarten de oren van het hoofd te vragen, laat maar zitten die koffie wat mij betreft. Sophie heeft mij een paar dingen verteld die schreeuwen om nadere uitleg!

Wat ben jij toch een stuk ongeduld, Jeroen. Volgens mij bestaat jouw leven hoofdzakelijk uit het van verlangen popelen de volgende stap te zetten. Laten we de tijd nemen voor een bakkie, al dat gehaast, da's niks voor mij. Wat jij, Jérôme?

Ja, koffie, heerlijk. En dan weer een paar bomen opzetten. En trouwens, Jeroen, jij bent nog niet aan de beurt om vragen te stellen hoor. Maarten was eerst, hij vermoedde zojuist een mooi verhaal achter jouw kanotocht. Jij mag dus voor de tweede keer van wal steken. Vanmorgen in de kano, nu met je verhaal.

Van mij mag je beginnen, Jeroen. Naar jouw verhaal luisteren en tegelijk koffie zetten, zoveel kan ik nog net multitasken. Trouwens, multitasken, ook zo'n modeterm. Probeer eens een serieus gesprek op te zetten met iemand die tegelijkertijd met een I-phone of zoiets zit te freaken. Binnen een kwartier ben je rijp voor keurslijf en psychiatrische inrichting, wedden?

Ja, daar heb je een punt, Maarten, vindt Jérôme. Een gesprek voeren en whatsappen, dat gaat niet samen. Maar koffie drinken en praten, dat kan weer wel tegelijkertijd.

Nee, dat kan ook niet, je verslikt je meteen! Tsjonge jonge, jij bent me een grappenmaker. Kijk daar, de sporen van de koffie die je vanmorgen hebt uitgeproest, mijn mooie tapijt!

Nou ja, dat is iets anders. De lolbroek uithangen tegenover iemand die koffie drinkt, dat moet je niet doen, Maarten, dat is vragen om problemen.

Jeroen moet lachen. Ha! jullie hebben je in ieder geval niet somber zitten te vervelen tijdens mijn afwezigheid. En wat mijn verhaal aangaat: ik heb een heerlijke tocht gemaakt. Via wat sloten en de Arken ae naar de Holysloter die. Het Nauw, koffie in Holysloot, Uitdammer die. Op de zuiderzeedijk

geluncht. Na de lunch, opgewonden als een kleuter, indiaantje gespeeld op het eilandje waar ik Sophie en Mark heb ontmoet. Uiteindelijk via de Alewijk- en Molensloot weer terug naar af. Het was echt fantastisch, maar om er een uur over te praten, daar staat m'n hoofd nu eigenlijk niet naar. En even terzijde: die kano van jouw is een absoluut juweeltje Maarten.

Ja mooi ding hè? Ik ben er mee in m'n nopjes maar kom er nauwelijks aan toe om te kanoën. Nu ja, je kunt niet alles hebben, waar moe-je-d'r mee heen.

Mag ik de volgende keer mee, Jeroen? Ik heb nog nooit gekanood. Het trok me eigenlijk niet zo, maar sinds ik jou zo enthousiast naast die kano heb zien staan dansen vanmorgen, wil ik het ook wel eens proberen.

Ja natuurlijk, de eenzame tocht waar ik zo naar verlangde is gemaakt. Een opstapper is nu weer van harte welkom. Leuk. Als Maarten het er mee eens is.

Ja ik ben het er helemaal mee eens hoor. Voor de zoveelste keer : De kano staat ten allen tijde tot jullie beschikking.

Ok, super. Gaan we morgen samen het water op Jérôme, leuk. Ik heb nu al weer zin te kanoën. Maar

eerst wat bomen nu. Ben je tevreden met mijn verhaaltje, Maarten, of wil je alle slaapverwekkende details horen en mij de oren van het hoofd vragen? 't Is wel goed zo, hè? Laten we het hebben over mijn gesprek met Sophie, daar zit heel wat meer avontuur in, zeker weten!

Ha, ha, stuk ongeduld! Nou ja, OK, laten we het over Sophies verhaal hebben, in de jouwe komen toch geen zeerovers en haaien voor.

Komt me dat even mooi uit! In Sophies verhaal wel, diepzeemonsters zelfs! Sophie heeft mij verteld over Mark en vooral, wat ons nu aangaat, over de ziekte van Mark. Over zijn leukemie en hoe jij daarbij geholpen hebt. Volgens een methode die leert dat leukemie in feite een vrij onschuldige aandoening is, ware het niet de hedendaagse duivelse uitleg ervan en de erbij behorende helse therapie van chemo en bestraling.

Je bent behoorlijk opgewonden, Jeroen. Terwijl ik gisteren de indruk kreeg dat jouw ideeën niet ver verwijderd zijn van die van Maarten, vergis ik me? Jij leek ook eigenlijk geen goed woord over te hebben voor chemotherapie en dergelijke. Of heb ik dat verkeerd begrepen?

Nee Jérôme, dat heb je goed begrepen. Maar het feit dat chemo eigenlijk van de wal in de sloot helpt,

daar zijn een hoop mensen het over eens. Maar wat ervoor in de plaats te zetten, hoe de hele kankerproblematiek anders te benaderen en aan te pakken, daar hoor ik niemand over. Maar Maarten, volgens Sophie, heeft wel een revolutionaire methode. En ik moet zeggen, het verhaal van Anakwene heeft me erg getroffen. Spijker op de kop, kan niet beter. Heb je Maartens meesterwerkje gelezen, Jérôme?

Sophie heeft het me een paar dagen geleden laten lezen. We zijn behoorlijk close geworden de laatste weken, ik heb heel wat meer met Sophie gepraat dan met Maarten.

Ja dat is waar Jérôme, tussen ons was het meer scherts en lollig doen. Vreemd eigenlijk. Nou ja, je stoof hier altijd langs als een windhoos, honderden dingen te doen, wat dieper discusiëren en bomen opzetten was er niet bij. Hoe het ook zij, de dingen zijn totaal veranderd sinds Jeroen zich heeft aangediend!

Het enige wat me dwars zit en wat ik werkelijk niet weet te bedenken, zegt Jeroen, dat is wat ik mij voor moet stellen, dat wil zeggen, hoe het naar onze realiteit van ziekenzorg te transponeren, als Anakwene zegt: “Ja maar, kom met me mee, ik zal voor jouw ogen in het water duiken, dan kun je het zelf zien!” Kun je dat nader uitleggen Maarten? Waar duik jij in om mensen de schellen van de ogen te doen vallen

en ze te laten zien, dat het in de ziektezorg anders kan, en hoognodig moet, dan keihard ingrijpen en één of ander stelletje cellen, door het organisme van de patient zelf gemaakt, te lijf te gaan met chemo, bestraling en scalpel?

Maarten kijkt peinzend het raam uit, wil wat zeggen, aarzelt. Ik worstel er al jaren mee, het lijkt erop dat ik het aan niemand duidelijk kan maken. Ik zal proberen het uit te leggen, misschien dat mijn ideeën jullie beiden wel aanspreken. En zo niet, dan hoop ik dat we het gezamenlijk uiteindelijk zo zullen weten te formuleren, dat de parallel met die duik in het water even toegankelijk wordt als de rest van Anakwenes verhaal.
Laat me even nadenken, OK? Hier is de koffie. Daar staat suiker en melk, daarginds nog wat chocolaatjes als toetje. Maak het jullie beiden gemakkelijk, concentreer je even op het plezier dat het bakkie verstrekt.

Het is een tijdje stil in Maartens huiskamer. Gezellig maar ook geladen. Elk van de drie mannen is zich bewust dat er wellicht iets belangrijks aankomt, misschien ligt hier de taak van de musketiers.

Mijn ideeën, op het gebied van de gezondheidszorg, voor iedereen begrijpelijk en aanvaardbaar uitleggen, begint Maarten, het is me nog nooit is gelukt. Jullie vinden dat ik een mooie en duidelijke vergelijking heb weten te bedenken, maar ook dat er iets essentieels aan ontbreekt. Anakwene kan in het water duiken voor de ogen van elke scepticus die het lef heeft toe te kijken en te ***zien***. De bewering: “Leukemie is een vrij onschadelijke ziekte”, daarvoor willen jullie ook een

demonstratie horen, een argument, waar niemand omheen kan. OK, dat vind ik een goed plan.
Maar allereerst moet je niet vergeten, dat bewijzen waar niemand omheen kan, die bestaan niet. Anakwene kan in het water duiken en wat rondzwemmen. Maar een scepticus kan altijd zeggen: “Je hebt geluk gehad, er was op dat moment geen diepwatermonster in de buurt”
Jongens! ik geef je op een briefje, dat iemand die voet bij stuk wil houden, een tegenargument zal weten te bedenken op alles wat niet in z'n straatje past.

Ja, dat kan ik staven met een anekdote! roept Jeroen uit. Ik was aan het discusiëren met een vriend en probeerde, vrij wanhopig, een gezamenlijk uitgandspunt te vinden. Die meende ik gevonden te hebben en zei “Ja maar, Gerrit, zonder hersenen kunnen wij toch niet leven?” denkende, daar kan hij niet omheen! Maar Gerrit antwoordde doodleuk: “Nou, een kwal wel hoor.”

Jérôme slaat zich op de knie : Ja, ha, ha, da's een goeie. Weer mis, je blijft langs elkaar heen praten.

Juist, dat bedoelde ik, zegt Maarten. Je komt geen stap verder. Met iemand die overtuigd is, kun je niet op fundamenteel onderzoek gaan. Mooi begrip, overtuigd zijn. Eigenlijk heel veelzeggend, maar niemand luistert. Een schip dat overtuigd is, voert teveel zeil en loopt groot gevaar om te slaan. Overtuigde mensen slaan om door hun onwendbaarheid en ze verzuipen in hun zekerheden omdat ze hun starre ideeën niet kunnen bijsturen.

Ha, mooi gezegd! Vind je niet, Jérôme?

Ja, veelzeggende beeldspraak. Ben je goed in, Maarten, ga door!

Dank je, maar het is teveel lof.
Anakwene zegt nog iets anders wat belangrijk is en wat jullie niet is ontgaan, hoop ik.

> *“En mensen waarvan dierbare familie of vrienden zijn verdronken, die willen niet naar me luisteren want dat doet te veel pijn, immers papa of mama of oom Kwanazi of dochtertje Anika, die zijn voor altijd dood.”*

Als je zegt: “Leukemie is een vrij onschadelijke aandoening”, dan vertrap je de ziel van allen die zelf hebben geleden, of een dierbare persoon hebben zien lijden, aan leukemie. Hoe moet je daarmee omgaan? Hoe ga je om met ouders die hun kind hebben verloren aan leukemie? Je stil houden, nergens over praten, om hun leed te ontzien? Maar met nergens over praten kom je nooit een stap verder, de problematiek zal altijd dezelfde blijven. Zoals Anakwene uitroept, het gaat niet om de doden, maar om hen die in de toekomst slachtoffer zullen worden.
Enfin, hoe het ook zij, er zijn twee groepen mensen die alle verandering, elke verlichting, zullen tegenwerken, de “Stellig overtuigden” en de “Pijnlijk getroffenen”. Zij zullen alles op alles zetten om te verhinderen dat mensen zich bevrijden van hun angst, leren zwemmen en de harnasjes weggooien.

Jeroen vult Maarten aan: En dan heb je het nog niet gehad over degene die lekker verdient aan de harnasindustrie!

Dat klopt, daarover heb ik het niet gehad. En daarover wil ik het ook niet hebben. Iedereen die in het gangbare denksysteem van Akwani zit, beschouwt de harnasjes als heilzame bescherming tegen kwade monsters. Zij zijn eigenlijk de mensen waar Anakwene iets aan wil vertellen, maar zij halen voor haar verhaal de schouders op en zouden elke verwijzing naar een de mens uitbuitende harnasindustrie interpreteren als aantijging en paranoïde haatsprekerij. Want de harnasindustrie, dat is hun grote redder.

Wacht even, zegt Jérôme. Mag ik even resumeren? Volgens Maarten kan het publiek van Anakwene, en daarbij het onze, worden verdeeld in drie groepen:

1. *Overtuigden*
2. *Getroffenen*
3. *Uitbuiters*

Juist of niet juist?

Juist. En ik laat het aan de mensen van groep één en twee over om, mochten ze hun denkbeelden wat herzien, het harnas afdoen en gaan zwemmen, zelf maar uit te zoeken of er zoiets bestaat als groep drie. En zo ja, of die groep inderdaad bestaat uit kwaadaardige uitbuiters of ook uit in hun angsten opgesloten mensjes die proberen er het beste van te maken.

Laten we groep drie dan buiten beschouwing laten, zegt Jeroen. Je hebt gelijk, Maarten. Als je sommigen ook maar de kleinste gelegenheid geeft om je zwart te maken als conspiratie theoreticus, je ligt er meteen uit.

Een paar kleine verdachtmakingen en wat geroddel: je kunt praten als brugman, maar je komt er niet meer vanaf, want duurt je betoog langer dan pakweg vijftien seconden, dan is de aandacht van de gemiddelde luisteraar al dusdanig verslapt dat geen enkel argument nog hout snijdt. Korte slagzinnen, dat werkt. Maar daarmee kun je geen argumentatie opbouwen, ze zijn alleen nuttig voor propaganda en zwartmakerij.

Hetgeen er dus op neerkomt, vult Jérôme aan, dat je groep één en twee iets duidelijk moet maken, dat je iets moet demonstreren, op een manier waar niet omheen te denken valt. Zoals Anakwene, die voorstelt in het water te duiken om te laten zien dat het verhaal van de watermonsters onzin is.

Ja, jullie hebben het helemaal begrepen. Maar het grote probleem ligt juist in die demonstratie **waar niet omheen te denken valt**. Zo'n demonstratie bestaat niet en de demonstratie van Anakwene kan altijd heel gemakkelijk worden afgewimpeld door haar te zeggen: Je hebt geluk gehad dat er geen monster in de buurt was tijdens je onverantwoordelijke actie! Enfin, daar waren we het al over eens.

Ja natuurlijk, meent Jeroen. Maar voor het niet helemaal dichtgeslibde brein is het zwempartijtje van Anakwane natuurlijk wel een niet mis te verstane aanwijzing dat er iets niet klopt in de theorie van de diepwatermonsters. Waar ik op wacht, Maarten, dat is dat je voor je leukemie theorieën ook met zo iets duidelijks op de proppen komt! Geen dover mens dan iemand die niet horen wil, helemaal mee eens. Maar waar het nu om gaat: wat heb

je voor iemand die wel luisteren kan maar een zetje in de goede richting nodig heeft om anders te kunnen gaan denken?

Wat ik heb... Geen praktische demonstratie zoals Anakwene, dat is moeilijk te realiseren als het om een ziekte gaat en je noch patienten, noch laboratoria, noch geavanceerde apparatuur tot je beschikking hebt. Je kunt trouwens sowieso niet maar wat experimenteren met mensen.
Alles wat ik te bieden heb, dat is een theoretische verhandeling. Een betoog dat elk voor zich uiteindelijk op inhoud en logica kan beoordelen en toetsen aan de praktijk.

Kom maar op, ik ben zeer benieuwd! Wat jij, Jérôme?

Ja natuurlijk, ik ook!

Ok, ik zal een praatje houden. Als het gaat vervelen of niet duidelijk is, meteen zeggen. Op het moment dat jullie aandacht verslapt heeft de doorsnee luisteraar al eeuwen afgehaakt!

Misschien is het nuttig eerst eens een schets te maken, in eenvoudige woorden, van hoe de medische wetenschap leukemie definieëert. Die schets kan dan dienen als een parallel met de diepwatermonsters van Akwani. Ik zal voorlezen wat me voor ons het meest relevant lijkt van wat hier op internet staat :

https://www.gezondheidsplein.nl/aandoeningen/leukemie/item32658

Dat lijkt me wel een goed begin. Komtie:

> *Leukemie is een verzamelnaam voor een aantal vormen van kanker in leukocyten. Leukocyten zijn één van de verschillende soorten witte bloedcellen. Leukemie wordt ook wel bloedkanker of beenmergkanker genoemd.*
>
> *Je beenmerg zit in het midden van je botten. In je beenmerg zitten stamcellen, waaruit nieuwe rode en witte bloedcellen en bloedplaatjes worden gemaakt. Er zijn verschillende soorten witte bloedcellen en die maken een relatief klein deel uit van je bloed. De witte bloedlichaampjes doorlopen verschillende rijpingsstadia in je beenmerg en ze komen pas in het bloed terecht als ze helemaal rijp zijn. Dan maken ze een belangrijk deel uit van het afweersysteem: ze bestrijden bijvoorbeeld virussen en bacteriën.*
>
> *Als je leukemie hebt, is er een probleem met de witte bloedcellen, waardoor de normale samenstelling van het bloed wordt veranderd. Er zijn verschillende soorten leukemie. Leukemie wordt onderverdeeld in acute leukemie en chronische leukemie.*
>
> *Leukemie wordt veroorzaakt door een foutje in het DNA van een stamcel. Stamcellen zijn cellen in het beenmerg die kunnen uitgroeien tot verschillende soorten bloedcellen. Normaal gesproken rijpen bloedcellen in het beenmerg totdat ze rijp genoeg zijn om mee te helpen in het afweersysteem. Maar soms ontstaat er een foutje in het DNA van zo'n stamcel, waardoor de deling van de stamcel in de war raakt. Het kan zijn dat deze niet meer deelt, maar het kan ook zijn dat de stamcel veel te hard gaat delen. Dat is wat er gebeurt als je leukemie hebt.*

Tot zover, dat is, in beknopte termen, hoe leukemie wordt gedefinieëerd door de medische wetenschap. Zijn jullie het daarmee eens?

Ja, het is precies wat de heren geleerden ons voorhouden. Vind je niet, Jérôme?

Ja. Ik weet er niet genoeg van om zelf zo'n tekstje te kunnen schrijven maar, afgaande op wat ik ervan weet, heeft Maarten zojuist wel de essentie geschetst.

Mooi zo, dan hoeven we het daar geen uren over te hebben.

Als we dit in termen van de vergelijking van Anakwene uitdrukken, dan hebben we een monster in de vorm van een op hol geslagen deling van de witte bloedlichaampjes. Om zich ertegen te kunnen weren, wordt de patient uitgerust met het harnasje van de chemotherapie.
En dat gedrocht, het monster dat ons wordt geschetst door alle specialisten in de geneeskunde, dat moeten we definitief de nek omdraaien door duidelijk te maken dat het niets anders is dan een hersenschim, een fata morgana.

Laten we eens ingaan op wat er in dat stukje hierboven wordt opgediend als de oorsprong van het veelkoppige monster. De oorzaak van alle ellende is te zoeken, wordt ons verteld, in een foutje in het DNA van een stamcel. En door dat foutje onstaat er een kwadaardig gedrocht, een cel die zich veel sneller kan voorplanten dan het celletje dat eigenlijk had moeten onstaan, een cel die uiteindelijk het hele organisme dreigt te overwoekeren. Te vergelijken met een soldaat die, na getroffen te zijn door een vijandelijke kogel, zijn eigen leger in de pan hakt.

Ha, ha, da's een goeie, kostelijk! slaat Jérôme zich op de knie.

Hou je effen rustig, Jérôme, breng Maarten niet van z'n a propos.

O, daar hoef je niet bang voor te zijn, Jeroen. Zo gemakkelijk raak ik de wijs niet kwijt.
Waar was ik? O ja, de gewonde soldaat. Nou ja, dat is natuurlijk maar een vergelijking die gemakkelijk weg te wimpelen is. Hoe het ook zij, dat zeer gemeen geworden supercelletje gaat, na zijn foute deling en volgens de heren oncologen, zich door het hele lichaam uitzaaien en de hele boel verzieken. Nu heb je een kankergezwel in je grote teen, morgen zit-ie tot over je oren. Vandaar de klassieke aanpak van zo vroeg mogelijk en zo hard mogelijk toeslaan met chemotherapie, röntgenstraling en operatiemes. Met de gevolgen van dien en naar mijn mening geneest de enkeling, die er na een hoop ellende wél bovenop komt, niet dankzij, maar ondanks de doorlopen behandelingen.

Ok Maarten, zegt Jeroen. Dat is de beschouwing vanuit het negatieve. Kanker is slecht, zoals die monsters, en er staat niets op dan uitroeien die boel. Maar dat weten we allemaal wel. Ik zit met smart te wachten op jouw duik in een positieve beschouwing.

Ja, die komt nu. Maar ik kon er niet mee beginnen zonder nog even te schetsen hoe de zaak ervoor staat en hoe de werkelijkheid eruit ziet voor 99,99% van de mensen. Die werkelijkheid is er één van een absoluut exclusieve materialistische kijk op de natuur. Alles is materie, alles komt voort uit materie, alles heeft een materiele oorsprong. Vergif, vervuiling, verrotting, bacteriën, virussen, verkeerd delende cellen, door

straling veroorzaakte mutaties, noem maar op. De beschrijving hierboven van leukemie is daar een sprekend voorbeeld van. Het gaat alleen om kwade en goede celletjes die aan goede of minder goede chemische processen onderhevig zijn.

Maar laten we eens het volgende in beschouwing nemen:

> *Ik luister naar een cantate van J.S. Bach, word door de muziek gepakt en meegesleept en roep in extase uit: Wat goddelijk mooi!*

Wat gebeurt er dan precies? Naar mijn mening kan het als volgt met een paar simpele termen beknopt omschreven worden:

- De zich door de lucht verplaatsende geluidsgolven doen mijn trommelvliezen trillen.
- Deze trillingen worden door mijn oren in een electrisch signaal omgezet, dat via mijn zenuwstelsel naar mijn hersenen gaat.
- Soms is de opgeroepen emotie te groot voor de hersenpan en zoekt een uitweg. De hersenen zenden via het zenuwstelsel een signaal naar de stembanden.
- Deze komen in beweging, doen de lucht trillen en een niets vermoedende voorbijganger hoort een gejubel: “Wat goddelijk mooi!”

Maar dat is alleen de materiële beschrijving van wat er gebeurt en ik vraag mij af, wat of wie is er zo bewogen, wie of wat vindt de muziek prachtig en roept in extase: “Wat goddelijk mooi!” Niet mijn trommelvliezen of stembanden, niet mijn hersenen. Die weten van niets en hebben er geen idee van wat een cantate is.

Het oog ziet, het oor hoort: **Het lichaam**.
De hersenen ontvangen en decoderen: **De geest**.
Maar wie of wat kijkt, luistert? **De ziel**?

De te grote emotie, gevoeld door wie, wat? **De ziel**?
De hersenen ontvangen en coderen: **De geest**.
Informatie wordt verstuurd naar de stembanden, de mond zingt: **Het lichaam**.

Ik weet niet of het voor jullie ook duidelijk is, maar het lijkt mij er sterk op dat hier een drie-eenheid te bespeuren valt: Lichaam, Geest en Ziel. En die ziel, of eerder nog, die drie-vuldigheid, daar wil ik, in deze poging mijn ideeën duidelijk te illustreren, naar toe. Van muziek genieten, dat impliceert triniteit.

Anakwene stelt voor een duik te maken om de bakerpraatjes van de diepwatermonsters de nek om te draaien. Ik maak een plons in het diepe om de ziel op te vissen en zo de triniteit van geest, lichaam en ziel te herstellen en een ereplaats in de geneeskunde te geven. Ereplaats die haar toekomt, de moderne geneeskunde is een zielloos gerommel van tovenaarsleerlingetjes geworden, een gebroddel van ijdele en hoogmoedige geleerden en technici, die **wat de mens is** proberen te vervangen door **wat de mens kan**.

Hé wacht, dat is een diepe gedachte, Maarten! onderbreekt Jeroen Maartens betoog. Lichaam, geest en ziel. Doet me denken aan wat ik vroeger hoorde in de gereformeerde kerk.

Ja mooi, beaamt Jérôme. Ik heb daarover al heel wat

gefilosofeerd met Sophie, aan wie je die ideëen al had verteld. Ze is het roerend met Maarten eens en als ze over dit onderwerp praat, dan is ze één en al vuur en vlam!

Ja, dat vuur, dat heb ik gisteren ook zien ontvlammen, valt Jeroen bij! Als Sophie op de barricades klimt, dan kun je beter aan haar kant staan! Een geweldige aanwinst voor ons team van musketiers.

Fijn dat jullie me bijvallen! De meeste wetenschappers moeten er niets van hebben hoor! Het idee van de triniteit, die drie-eenheid, dat doet teveel denken aan afgezworen priesters en dominees, het werkt als een rode lap op een stier. Boos worden ze, boos!
Maar die boosheid, daar hoef ik nu blijkbaar niet tegen te vechten en ik kan rustig en sereen proberen om ons onderwerp, de leukemie, in te passen in mijn beschouwingen over de cantate van Bach.

Als we iets moois zien, worden we opgewekt, blij. Als we daarintegen iets lelijks zien, worden we teneergeslagen, triest. Dat herkennen we allemaal wel, het behoeft geen verdere uitleg. Maar er zijn gradaties en daar ga ik even op in. Het volgende lijkt triviaal op het eerste gezicht, maar het is belangrijk om goed te begrijpen wat ik bedoel met mijn duik in het diepe.
Als je een tientje op straat vindt, dan zeg je, hé, leuk, altijd meegenomen. Stel je nu iemand voor die tot over z'n oren in de schulden zit, niet weet wat hij morgen zal eten en een miljoentje wint in een loterij of zoiets. Die zegt niet, hé leuk, meegenomen! Die gaat helemaal door z'n bol van vreugde en is zielsgelukkig, nietwaar?

Nu de andere kant met iets negatiefs. Iemand verliest een tientje. Ligt die iemand daar dagen, maanden, jaren van wakker? Nee. Het is misschien even shitgevoel, maar het voorval is morgen weer vergeten.
Stel je nu iemand voor, Pietje zullen we hem noemen, die zich totaal uitslooft voor zijn bedrijf. Want het gaat niet goed en om een faillissement te voorkomen heeft de baas iedereen gevraagd extra z'n best te doen. Pietje maakt gigantisch overuren zonder er extra voor betaald te worden en hij doet alles wat hij kan om de zaak te redden. Op een dag wordt hij in het kantoor van de directeur geroepen. Deze vertelt hem dat de directie het besluit genomen heeft alle niet nuttige werknemers te onslaan, het is de enige manier om het bedrijf te redden. En dat Pietje morgen niet terug behoeft te komen, nietsnutten worden hier in het bedrijf niet op prijs gesteld.

Godverdomme, wat een klootzak, Jezus, niet te schetsen! roept Jérôme verontwaardigd uit. Zoiets pikt toch niemand? Beetje ongeloofwaardig verhaal Maarten....

Misschien een beetje vergezocht, OK. Maar ik geef je op een briefje dat mensen elkaar dingen aan doen waarbij vergeleken mijn verhaaltje een aardigheidje is!
Enfin, hoe het ook zij, we kunnen ons voorstellen dat dit voorval er eentje is waar iemand wél dagen, maanden en zelfs jaren van wakker kan liggen. Dat Pietje de eerste dagen als een zombie door de stad dwaalt. Dat hij aan de ene kant niet begrijpt wat hem is overkomen, aan de andere kant maar één obsessieve gedachte heeft:

dat hele bedrijf kort en klein slaan, met de directeur erin.

Wat Pietje is overkomen, dat heet, in mijn kijk op de geneeskunde, een DHS. Waar die afkorting voor staat, dat leg ik later wel uit. Ik wil het voorlopig kort en bondig houden en proberen te vermijden dat jullie straks door de bomen het bos niet meer zien.
Uitgedrukt in voor iedereen begrijpelijke termen, kan men een DHS beschrijven als een traumatische en niet voorziene ervaring, beleefd in het isolement, dat wil zeggen, onuitgesproken, niet verwoord. Ik herhaal de drie termen waarmee de DHS staat of valt:

- Traumatisch
- Onvoorzien
- Isolement

En zo'n DHS ligt aan de oorsprong van ***elke*** pathologische fysieke of psychische aandoening. Een DHS, daar kan een mes in de ribben of een giftige paddestoel achter schuilen, maar ook gemene scheldwoorden, een ontslag, een overleden kind, een bal geschoten in eigen doel.
Is hij op zoek naar de oorzaak van een pathologie, dan is de eerste vraag die een geneesheer zou moeten stellen aan een patient : “Wat is er met u gebeurd?” Want hij gaat op zoek, niet naar een bacterie of een virus, maar naar een traumatische ervaring in het verleden.

Zeer interessante kijk op de zaak, zegt Jeroen. Om eerlijk te zijn, niet echt nieuw voor mij. Maar ik vind dat je het mooi en duidelijk vertelt en hou m'n eigen weetjes voorlopig maar voor me. Dus als ik je goed begrijp

Maarten, dan komen die virussen en/of bacterieën niet in jouw verhaal voor?

Ze komen er wel in voor, maar op een heel andere manier dan die welke zowat de gehele mensheid met de paplepel wordt opgediend sinds Louis Pasteur. Microorganismes zijn er wel en ze doen ook wel een hoop dingen, maar in de strikte term van het woord zijn het geen ziekteverwekkers. Zoals Antoine Bechamp het meer dan een eeuw geleden verwoordde: Microben zijn niet de oorzaak van een pathologie, maar het gevolg.

OK, interessant. Nietwaar Jérôme? Maar tot nu toe nog niet de eye-opener die ik verwachtte, de duik van Anakwene staat praktisch hoog boven jouw theoretische plons, Maarten.

Ja, dat is wel zo Jeroen, zegt Jérôme, maar ik denk dat we eerst eens geduldig moeten luisteren en Maarten de tijd geven om ons het praktische geval van Mark en zijn verdwenen leukemie uit te leggen. Heb je bij Mark zo'n DHS gevonden, Maarten? Want daar gaat het om, als ik de uitleg van Sophie goed heb gegrepen. Of heb ik het verkeerd?

Ja, daar gaat het om. Als we even afzien van chronische aandoeningen, dan is het niet een absoluut vereiste om de traumatische ervaring te vinden en het spreekwoord *De tijd heelt alle wonden* bevat meer wijsheid dan er op de gemiddelde medische faculteit aanwezig is. Maar afgezien daarvan, is een speurtocht naar de DHS, om het verband tussen oorzaak en effect aan te tonen,

pedagogisch niet te overschatten. Het kunnen duiden van oorzaak en logisch verloop van een pathologie, geeft de patient vertrouwen dat de gegeven uitleg de juiste is. En dat vertrouwen, dat is vitaal. Voor iemand die geconfronteerd is met een ernstige en vaak welhaast dodelijke diagnose, staat de wereld op zijn kop. Het is voor hem of haar vrijwel onmogelijk nog wat logisch na te denken, vooral als dat nadenken lijnrecht ingaat tegen alles wat men heeft geleerd, tegen alles wat men weet. Voor zo'n patient kan de redding vaak alleen komen van de alwetende arts die functioneert in het systeem dat met de diagnose op de proppen kwam. Want die arts, en dat systeem, die hebben al het vertrouwen van de be- en veroordeelde persoon. Iemand die uit een andere hoek komt, daar wordt even wat naar geluisterd om vervolgens meteen weer te worden weggewimpeld en vergeten.

Maar goed, ik wil proberen niet verzanden in allerlei theoretische beschouwingen. Waar het ons nu eerst om gaat, dat is de praktische uitleg, en aanpak, van Marks leukemie volgens mijn opvattingen. Iets uitleggen vergt altijd heel wat meer tijd dan zo'n praktische duik van Anakwene. Meestal ben je lezer en luisteraar kwijt nog voordat je betoog twee zinnen oud is.
Dus kort en bondig. In mijn visie komt het er op neer, dat leukemie de tweede fase is in een pathologie veroorzaakt door een inbreuk in de eigenwaarde. De DHS en de erbij horende traumatische ervaring kan worden omschreven als “zich waardeloos voelen”. Zoals ik net zei, is er geen DHS zonder een bijbehorende onvoorziene gebeurtenis. Voor Mark kwam de klap, toen een kameraadje hem schamper toebeet, in wrede

kindertermen: “Jij bent dom en slap, daarom is jouw papa weggelopen, eigen schuld, ha ha ha”
Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad voordat we erachter kwamen, Sophie en ik. Geloof me jongens, of het nou om een kind of om een volwassene gaat, niets is moeilijker dan iemand ertoe te brengen een kijkje te laten geven in datgene wat hij zelfs voor zichzelf in het diepste van zijn ziel heeft weggestopt.
Het zich waardeloos voelen, noemen we een eigenwaarde inbreuk. Dat “Ik ben niets waard”-trauma in de ziel vinden we op geestelijk niveau in het hersenmerg, op organisch niveau in botten en spieren. Logisch toch, botten en spieren vormen ons fysieke lichaam, zonder botten en spieren zijn we niets en kunnen we niets.

Eureka! onderbreekt Jeroen de uitleg van Maarten. Nu begin ik te begrijpen waar je naartoe wilt, geloof ik! Zoals Anakwene in het water dook waar de diepwatermonsters zich zouden bevinden, zo maak jij een duik in het zieleleven van een patiënt, waar zich de monsterlijke interpretering van kanker heeft genesteld. Vergeef me dat ik je zo in de reden val, maar het is nu even belangrijk voor mij de zaak duidelijk voor ogen te krijgen. Heb ik het bij het rechte eind?

Ja, dat is precies het doel van mijn betoog. Ik meen me te herinderen dat ik het al meerdere keren heb gezegd, maar het is je blijkbaar ontgaan. Door iemand te laten inzien hoe en waardoor, volgens mijn opvatting, het proces onstaat dat wij kanker noemen, zal die persoon gaan begrijpen dat kanker, en ziekte in het algemeen, voornamelijk door dom gezwets, debiele aannames en

wetenschappelijk gerommel, een angstaanjagend monster is geworden. En vooral, dat het een monster is als een opgeblazen kinderballonnetje. Een monstertje, dat de speldeprikken van wat intelligente kritiek niet lang kan weerstaan.

Maartens verhaal is nog niet uit, Jeroen. Laten we het einde geduldig afwachten, zodat de stukjes van de puzzel allemaal hun plaats kunnen krijgen. Geduldig luisteren, daarin schuilt, mijns inziens, het wezenlijke verschil tussen Maartens uitleg van kanker en Anakwenes duik in het diepe. Anakwene heeft maar een ogenblik nodig om een welwillend publiek de schellen van de ogen te doen vallen. Maartens beschouwing vereist een geduldig en geconcentreerd luisterend publiek. En dat kan niemand, geduldig luisteren. Voordat een betoog over een wat controversiëel onderwerp drie zinnen oud is, heeft het al zoveel vragen en tegenwerpingen opgeroepen bij de toehoorder, dat rustig toehoren voor hem of haar onmogelijk is geworden.

Inderdaad, dat is precies waar de schoen wringt, Jérôme. En we kunnen er niet omheen. Eigenlijk komt het er op neer, dat je niet overal zomaar plompverloren met de deur het huis kunt binnenvallen. Maar dat je nieuwe kennis en/of inzichten voorzichtig moet doseren. Zaadjes planten moet je, een zinnetje hier, een zinnetje daar. Zolang je niet wat nieuwsgierigheid en interesse bij iemand hebt opgeroepen voor je onderwerp, heeft uitleg geven geen zin. Dat is antwoord geven op vragen die niet zijn gesteld. Het is oplossingen aanbieden voor niet bestaande problemen.

Jeroen geeft een tik op de tafel. Ja, verdorie, die antwoorden op vragen die niet zijn gesteld, dat is een ramp. Dat is ook het geval van het gros van de lessen op de meeste scholen. Geen wonder dat veel kinderen uit de boot vallen, de materie is voor hen totaal oninteressant. En natuurlijk Jérôme, Maartens verhaal is nog niet uitverteld. We kennen nu de oorzaak van Marks leukemie, maar hij zit er nog wel steeds mee in dit stadium van het verhaal. Ga door Maarten.

Goed, dan pak ik de draad weer op. Waar was ik gebleven? Oh ja, de logica van de natuur. Gebrek aan eigenwaarde gaat zitten in botten en spieren, precies die dingen die vorm geven aan je lichaam. Eigenlijk gaat dat altijd op, het aangetaste orgaan past bij de beleving. Was het iets onverteerbaars? Dan krijg je iets in je darmen. Was het een smartelijk gemis van een dierbaar contact? Dan gaat de huid opspelen. Enzovoorts, het is allemaal zo logisch.
Een aandoening is niet zomaar iets dat komt aanwaaien, iets dat je overkomt in de vorm van een virusje, een bacterie, of wat asbeststof. Een ziekte wordt veroorzaakt door een traumatische gebeurtenis. En de manier waarop de persoon die gebeurtenis heeft beleefd, bepaalt welk orgaan zogenaamd pathologisch zal reageren. Het zal menig mens idioot in de oren klinken in deze tijd van symtoombestrijding, maar wat wij ziekte noemen, dat is niet iets wat met alle geweld moet worden bevochten. Elke ziekte is een onderdeel van een vitaal proces, zonder welk ons leven onmogelijk zou zijn. Een proces dat het organisme in staat stelt onverdragelijke ervaringen te overleven.

Maar hoe is Mark van zijn leukemie genezen, wat hebben jullie gedaan, Sophie en jij? Is er geen enkele arts bij betrokken geweest?

Nee, we hebben er niemand bij nodig gehad. Ik wil niet zeggen dat het in honderd procent van de gevallen zo gemakkelijk gaat, maar een spontane genezing, ook van leukemie, is meer regel dan uitzondering. Wat heel belangrijk was, dat was dat Mark zich gelukkig voelde bij zijn mama, door haar is gerustgesteld. Dat hem met veel liefde en geduld is uitgelegd, dat een kind niet verantwoordelijk is voor de fratsen van zijn volwassen vader en/of moeder. Dat hij zich bemind en gewenst en dus waardevol voelde.

Het blijft een tijdje stil. Stilte wat opgevuld door het getik van de Friese staartklok, het gedempte geluid van een voorbijgaande auto, gekraak van het huis.

Ik vind het een geweldig verhaal, Maarten, verbreekt Jérôme het zwijgen. Je legt het heel mooi uit. Maar ik ben een slecht voorbeeld, want er was me al zoveel duidelijk geworden door de gesprekken met Sophie. Bij een van niets wetende toehoorder zouden nu misschien alle lichtjes op rood staan. Of misschien zou hij een tijdje geleden al afgetaaid zijn. Ontzet, verontwaardigd, schaterlachend of sarcastisch smalend na het horen van zo'n hoop klinkklare onzin. Wat? Spontane genezing van leukemie? Die kerel is klaar voor een psychiatrische inrichting. Mét keurslijf, jawel. Gevaar voor de samenleving! Onverantwoordelijk sollen met zo'n kind, hoe halen ze het in hun hoofd!
Ja, geweldig verhaal, Maarten.

Maar, eh... ik vind het eigenlijk wel welletjes zo, ik ben uitgeput van al dat brainstormen. Logisch wel, na een dag kanoën en zo'n spannende ontmoeting op een verlaten eilandje. Sophie vertelde over allerlei teksten die je haar hebt toegestuurd en waar ze in is gedoken, toen ze zo vertwijfeld was over de leukemie van Mark. Kan ik daar eens wat in snuffelen? Wat lezen, dat heeft vaak heel ontspannende invloed op me.

Ja, natuurlijk! Zal ik wat linkjes naar je mailadres sturen? Dan kun je alles lezen op je mobieltje en heb je het over een paar dagen ook nog bij de hand.

Jérôme zit wat afwezig voor zich uit te staren... toch moeten we hier wat mee doen jongens, maar wat? Hoe kun je de mensen bereiken, die je van “onverantwoordelijk met een kind sollen” beschimpen, terwijl je aanpak zo logisch is, terwijl je opvattingen allemaal zo prachtig en naadloos in elkaar passen? Ik zie het somber in allemaal.

Maarten kijkt van Jérôme naar Jeroen en weer naar Jeroen. Je zou het allemaal eens op moeten schrijven, gesprekken warrelen altijd zo alle kanten op. Voor je er erg in hebt, zijn er al honderd onderwerpen aangesneden, zonder dat er echt wat relevants is gezegd. Schrijven, daarmee kun je iets kwijt zonder in de reden gevallen te worden. En de lezer, als hij de rust kan vinden om het hele verhaal echt in zich op te nemen, die kan het allemaal rustig overdenken en nog eens herlezen wat niet duidelijk was. Maar dan komen we weer uit bij wat we al hadden geconstateerd: niemand heeft tijd voor rustige bezinning, alles moet snel gaan, na

dertig seconden moet er weer iets nieuws gebeuren, echte interesse heeft meestal een kortere levensduur dan een sneeuwbal op de zon.

Jeroen zit op het puntje van z'n stoel: opschrijven, er een verhaal van maken! Wat een super idee. Dàt ga ik doen, ik ga de laatste achtenveertig uur opschrijven, alles wat er is gebeurd sinds ik gistermiddag in de auto stapte, alles wat er is gezegd! En dat verhaal, daar plakken we een paar linkjes aan voor diegene wiens interesse is gewekt. Iemand die het verhaal uitleest tot het einde, die wil er meer van weten, gegarandeerd! De meeste lezers, als het er al meerdere zijn, die zullen niet ver komen, die zijn voor ons nog onbereikbaar. Maar de nieuwsgierige enkeling, daar gaat het om. Zaadjes planten, hier en daar. Plantjes gaan bloeien, er komen nieuwe zaadjes, meer planten, meer zaden. De wat wijzer geworden nieuwsgierige enkeling, die gaat ook weer zaadjes strooien. Laten we vertrouwen op de wind!